Corrie's Tjisai. Deel 1

W. A. Terwogt

bron
W. A. Terwogt, *Corrie's Tjisai. Deel 1*. Blom & Olivierse, Culemborg z.j. [1893]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/terw003corr01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

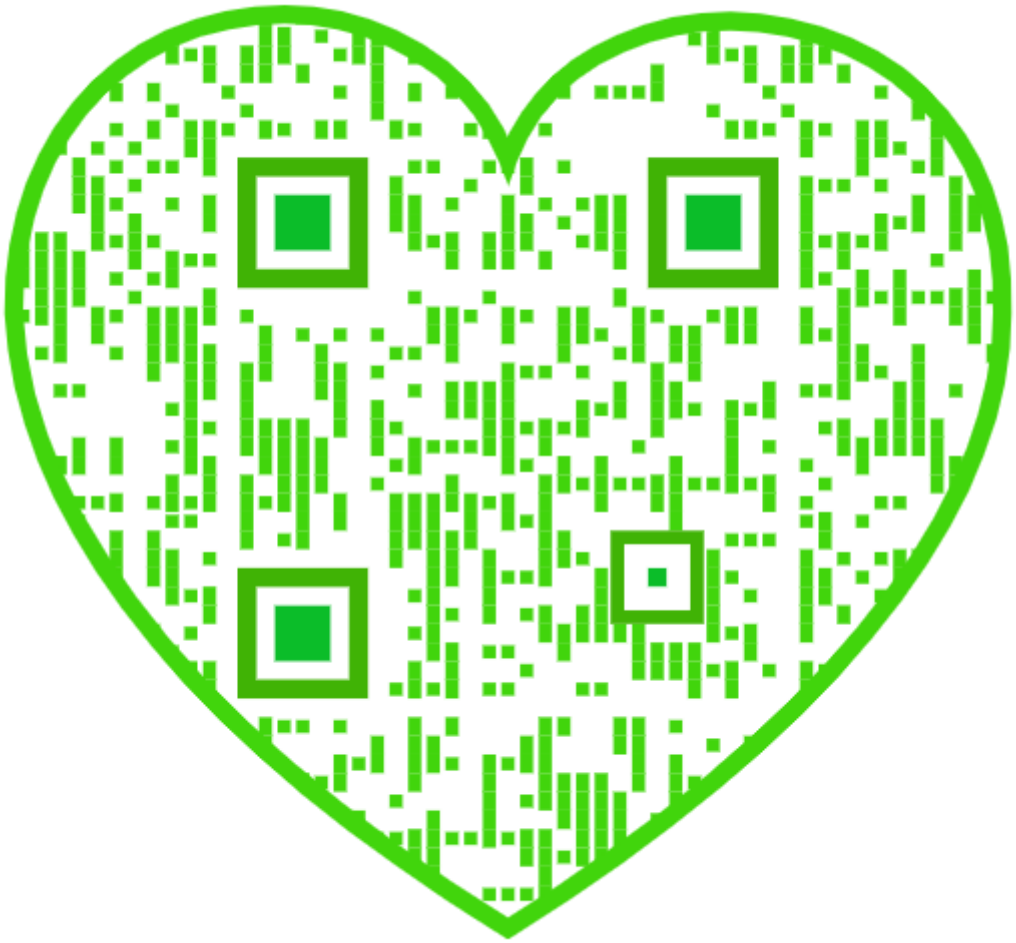

Inleiding.

Een woord vooraf, tot inleiding van dit boek bij den lezer.

Dat dit boek geschreven is, vindt allen daarin zijn oorzaak, dat de Schrijver aan het Nederlandsch publiek wil laten zien, de Oostersche huishoudster, (Njihai) zooals ze werkelijk is, en zooals zij den Europeaan op zijne eenzame Estate gezelschap houdt, hem in zijne verlatenheid opvroolijkt door haren zorgeloozen lach, en door haar luchtig gekeuvel.

De geschiedenis, die hierbij het publiek wordt aangeboden berust op waarachtige feiten, op plaats gehad hebbende zaken en gebeurtenissen. Noch Corrie, noch Oh Soei San, noch Blouns, noch 't verblijf op Soengei Koeda op Sumatra's Oostkust, noch Adinda's wraak, of de ontbering, later geleden op de Estate Suan Lamba op Borneo's woeste en onherbergzame Noord-Oostkust zijn verdicht. Slechts zijn dit de verschillende namen.

Voor kinderen en jonge meisjes is dit verhaal minder geschikt; voor hen echter, die belang stellen in, en belang hebben bij de cultures in Nederlandsch-Oost-Indië; die belang stellen in het leven en zwoegen der Europeanen in onze Koloniën, voor hen, die er zoons, broers, neven, vrienden en kennissen hebben, en die willen weten hoe het mogelijk is, dat zij 't daar uithouden, op dagreizen afstand soms van de beschaafde wereld, en ontberende al wat naar confort en gemak zweemt; voor hen is dit boek geschreven.

DE SCHRIJVER.

[Woord vooraf]

Op verzoek van de Uitgevers van dit boek, heb ik de eer, het navolgende te voegen bij de inleiding van den Schrijver.

Hoewel het boek het onwettige zamenleven beschrijft van een Europeesch planter met eene Japansche vrouw, in de binnenlanden van Oost-Sumatra en van Noord-Borneo, zoo is het daarom toch geen onzedelijk boek.

De Schrijver van dit boek toont ons de Oostersche huishoudster in hare hoogste volmaaktheid.

Hoewel de Schrijver geen litterator is, doch maar een eenvoudig planter, zoo durf ik toch de lezing van dit boek aanbevelen, dewijl het, bij onze landgenooten, de kennis van het leven der Europeanen in het Oosten, zal vermeerderen.

P.C. HUYSER.

's-Gravenhage, October 1893.

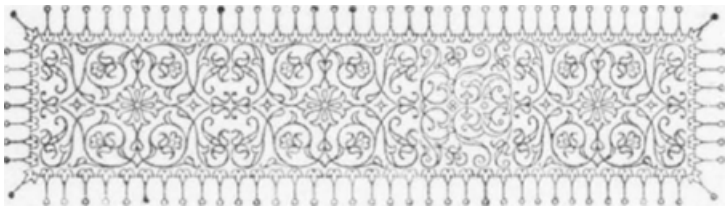

I. Eene verrassing.

Het is een warme, ontzettend warme dag geweest, één van die dagen op Sumatra's Oostkust, dat geen zuchtje gevoeld wordt, dat de lucht te schitterend blauw is om aan te zien, en dat de zon blinkt en flikkert als een reusachtig juweel van vlammend vuur. Nu loopt het echter tegen den avond en de mâta hâri ('t oog van den dag) neigt al meer en meer ter kimme. Langzamerhand doet zich nu ook eene zachte koelte waarnemen, een heerlijk verfrisschend windje, dat door iedereen op de tabaksonderneming ‘Soengei Koeda’ (Paardenrivier) met wellust wordt ingeademd. Ofschoon 't in den planttijd is, eene periode in de tabakscultuur, waarin met elk oogenblik gewoekerd wordt, vergeet de Chineesche, Javaansche en Klingaleesche koelie nu toch voor een oogenblik zijn werk om zijn bezweet lichaam af te drogen en zich te verlustigen in 't avondkoeltje.

Ook de Europeaan, die daar, gevolgd door den tandil (Chineesche onderopzichter) der afdeeling, in welke hij

zich nu bevindt, door en langs de tabaksvelden slentert, blijft een oogenblik op zijn' stevigen rotan leunen en, terwijl hij zich 't bezwette voorhoofd afveegt, waait hij zich met zijn grooten witten plantershoed wat wind toe. Niet lang echter, nog is 't geen zes uur, nog heeft de tandoeq (hoorn) zijn doordringend geluid niet laten hooren, als een sein, dat voor dezen dag 't werk gedaan is. Na dus een oogenblik uitgeblazen te hebben, gaat iedereen weer aan den arbeid. Ook de jonge man gaat verder met zijn tandil steeds achter zich, die hem volgt, en naar de oogen kijkt, als een hond zijn meester. Want Corrie Espeling is rechtvaardig, strikt rechtvaardig, maar ook uiterst streng. Niets ziet hij door de vingers, en niets ontsnapt zijn' blik, tot groote ergernis van tandils en koelies. Allen zijn dan ook doodelijk bang voor hem en vliegen op zijn wenken. Stevig gebouwd is hij ijzersterk, terwijl men hem maar heeft aan te zien, om tot de overtuiging te komen, dat 't plantersleven hem goed doet en hij nog even gezond is, als toen hij twee jaar geleden op de estate aankwam. Voorzien van een goed humeur en eene algemeene ontwikkeling bezittende, is hij onder zijne collega's bekend als een aardige flinke kerel, die voor niets staat en gaarne wat voor een ander over heeft. Daarbij ziet hij onmiddellijk van alles de goede zijde en weet hij zich in 't onvermijdelijke te schikken, eene eigenschap, die vooral voor een planter goud waard is. En planter is hij, tot in zijn hart en nieren; volgens hem is er geen mooier betrekking dan die van tabaksplanter; niets gaat bij hem boven een blad tabak en in gezelschap kan hij met enthousiasme redeneeren over 't genot, dat de tabak aan 't menschdom schenkt en 't vrije leven van

hem, die 't kruid plant. Ook met Indië is hij ontzettend ingenomen. Hij kan geen kwaad van zijn tweede vaderland hooren, zooals hij bij voorkeur onze koloniën noemt, ja, 't is zelfs zóó, dat muskieten, kakkerlakken en mousangs genade in zijne oogen vinden.

Terwijl ik mij echter met zijn karakter bezig hield, is Corrie steeds doorgaande en hier of daar eene op of aanmerking makende, die door den tandil steeds met den grootsten eerbied worden aangehoord, op den grooten plantweg gekomen, bijna op het zelfde oogenblik, dat een luid, doordringend, tot driemaal toe herhaald getoet op den tandoeq, den koelies bekend maakt, dat 't zes uur en dus 't werk voor heden gedaan is. Rustig blijft onze assistent nu staan, terwijl hij elken koelie monstert, die met de tjankol op den schouder, of met eenig ander gereedschap beladen, hem, met den hoed in de hand, passeert. Als eindelijk de laatste hem voorbij is, geeft hij met een paar woorden ook den tandil zijn afscheid, en terwijl hij vluchtig zijn eerbiedig: ‘Tabé toean!’ (goedendag mijnheer) beantwoordt, slaat hij langzaam de richting naar zijne nederige, maar goed ingerichte woning in. Reeds is hij haar op een kleinen afstand genaderd, als hij plotseling blijft staan, en verwonderd uitroept: ‘Allah! eene karetta!’ (rijtuig), en terwijl hij scherper toekijkt, voegt hij er aan toe: ‘en ingespannen ook! sapristi! wie zou dat kunnen zijn?’ Bij zich zelf ging hij nu al zijne kennissen na, maar, daar zij allen, evenals hij, slechts een rijpaard hadden, kon hij onmogelijk uitmaken, wie hem in eene karetta zou komen opzoeken. Eensklaps scheen hij echter een vermoeden te krijgen: ‘Bliksem! dat zal de datoe (Maleisch hoofd van een kampong) zijn, die

zeker weer wat te vragen heeft, zoo'n beroerde vent! vóór half negen ben ik hem zeker niet kwijt.' Zoo mopperend is Corrie intusschen een parrit (greppel) overgesprongen, en nadert, dwars door een tabaksveld, zijne bijgebouwen, en dus de achterzijde van zijn huis, daar hij, bij één zijner boys, eerst eens poolshoogte wil nemen, of 't werkelijk de datoe is. Onopgemerkt loopt hij langs de mandie- (bad), bediendekamers en stal, springt nog een parrit over en is nu op zijn domein. Naar Ah Hing, zijn' Chineesche huisjongen, behoeft hij niet lang te zoeken, daar hij zijn' boy aan orde gewend heeft en deze weet, dat zijn toean elk oogenblik zou kunnen thuis komen. Ook nu zit hij in een schoon wit pakéan op zijne hurken, een weinig stinkende Chineesche tabak te rooken, gereed om op te springen en naar boven te snellen, als Corrie hem roept. Niet gewend echter, dat zijn heer achterin komt, verschrikt hij eenigszins, als zijn meester plotseling voor hem staat en hem vraagt. 'Orang ada di atas?' (zijn er menschen boven). De pijp wegwerpen, en opspringen is 't werk van een ondeelbaar oogenblik, en bijna terstond volgt dan ook 't antwoord: 'saja toean!' (ja mijnheer) Zeker van hetgeen er volgen zal vraagt Corrie verder: 'Siapa?' (Wie is 't). Met moeite kan hij echter een kreet van verbazing weerhouden als Ah Hing bedaard zegt: 'parampoewan Japan, Toean!' (eene Japansche vrouw, mijnheer) Er niets van begrijpende vraagt Corrie zijn' jongen verder: 'Dia soeda lama desini?', (Is zij reeds lang hier) waarop 't bescheid luidt: 'Soeda satoe stenge djam'. (Reeds anderhalf uur). Nu weet onze vriend vooreerst genoeg, ofschoon hij zich verwonderd afvraagt, wat die Japansche vrouw

bij hem te maken kan hebben. Intusschen heeft hij echter de trap zijner achtergalerij beklommen, is naar voren geloopen en staat nu weldra bijna neus aan neus tegenover een jong Japansch meisje met een zoo niet mooi, dan toch alleraardigst gezichtje, prachtige oogen, die schitteren met een vuur, dat zij tevergeefs poogde te temperen en die beschaduwd worden door lange zijachtige oogwimpers, een klein fraai gevormd neusje en een mondje, dat tot kussen uitnoodigde, terwijl hare prachtig witte tanden onwillekeurig aan twee rijen paarlen deden denken. Daar dit aardige kopje nog daarenboven versierd was met lang dik zijachtig zwart haar en hare lenige fijne taille uiterst goed bij haar lief gelaat paste, vormde zij een geheel, dat iets bijzonder aantrekkelijks had, en Corrie, die zich had voorgesteld eene zoo niet oude vrouw, dan toch iemand te ontmoeten, die hare eerste jeugd reeds gepasseerd was, een oogenblik verbaasd deed staan. Na een minuut of wat 't meisje, dat herhaaldelijk stond te buigen en tabé's te mompelen, aangestaard te hebben, wees hij haar een stoel aan, ging zelf zitten en vroeg of ze niet wat wilde gebruiken, daar zij waarschijnlijk eene lange reis gemaakt had. Dit gezegde, op half vragenden toon geuit, terwijl Corrie de lieftallige onbekende glimlachend aanzag, gaf haar moed een brief voor den dag te halen, en juist wilde zij hem dien geven en haar verhaal beginnen, toen een luid: ‘boy!’ van onzen vriend, haar stoorde. ‘Voor en aleer wij zaken gaan behandelen, wensch ik op uwe gezondheid te drinken, 't is bij Allah! de eerste maal, dat ik hier door eene jonge dame word opgezocht’, hernam Corrie lachend in 't Maleisch tot de jonge Japansche, en zich

vervolgens tot Ah Hing wendende, die inmiddels verschenen was, beval hij hem: ‘bawa wiskey-soda dan sôpi manis.’ (Breng wiskey-soda en likeur.) Eenigszins verwonderd keek 't meisje Corrie aan, maar toen zij zag, dat hij lachte, kreeg ook haar gezichtje eene vroolijke uitdrukking en bleef zij in eene afwachtende houding zitten, terwijl zij half verlegen telkens haar gelaat naar Corrie wendde, als om te weten te komen, met wat voor een wezen zij eigenlijk te doen had. Iederen keer echter, als zij hem aanzag, ontmoette haar blik ook den zijnen, die bewonderend haar aanstaarde, als wanneer een fijn blosje hare matbleeke wangen versierde. ‘Sapristi! wat een prachtig kind!’ dacht onze held, terwijl zij in stilte van meening was, dat hij een prettig gezicht, vroolijke oogen en een aardig bruin kneveltje had. Intusschen was Ah Hing met 't bestelde boven gekomen en toen de wiskey-soda klaar gemaakt en de likeur ingeschonken was, wilde Corrie juist 't glas aan zijn mond zetten, na een hartelijk ‘slamat!’ (welkom) met zijne gezellin gewisseld te hebben, toen hij plotseling opnieuw reden tot de grootste verwondering kreeg; zijne gast scheen namelijk geen Maleisch te verstaan, inplaats van ‘slamat!’ antwoordde zij, terwijl zij even 't glas aan hare fijne lippen bracht: ‘on your health!’ Na zijn jongen weg te hebben gezonden, die hem zeggen kwam, dat zijne tandils en mandoors beneden op hem stonden te wachten, teneinde 't dagelijksch rapport uit te brengen, wendde hij zich, nog steeds in 't Maleisch, tot 't jonge meisje met de vraag: ‘Apa, kwé jengan bitjàra sjakop Malayoe?’ (Wat, spreekt ge geen Maleisch.) Minachtend haalde de Japansche haar schouders op, terwijl zij hem

in goed Engelsch ten antwoord gaf: ‘Ik spreek Engelsch en maar een paar woorden Maleisch.’ Dat was duidelijk, en nu ontspon zich 't volgend gesprek, dat door Corrie geopend werd:

‘Zooeven zag ik een brief, is die aan mijn adres?’

‘Ja mijnheer, hij is van een vriend van U, uit Singapore, vanwaar ik ook heden kom.’

‘Zijt ge heden van Singapore gekomen, (lachende) toch zeker niet alleen om mij dien brief te brengen, wat?’

‘Alleen daarom, mijnheer.’

Daar ging Corrie plotseling een licht op, en terwijl hij de onbekende vol verwachting en hoop aanstaarde, vroeg hij haastig: ‘Zijt ge door Mr. Yhons gezonden om huishoudster bij mij te worden?’

‘Als mijnheer mij houden wil, maar ik geloof, dat Uw vriend U daarover schrijft.’

Snel brak nu Corrie 't epistel open en las daarin 't volgende: Amice, toen ge de laatste maal hier waart, verzocht ge mij, als ik in de gelegenheid daartoe was, U eene geschikte Japansche huishoudster te zenden; een verzoek, waaraan ik hierbij voldoe. Brengster dezes is de zuster van den bekenden Japanschen tokohouder, Oh Kio San, alhier; en zoover ik ze ken, een fatsoenlijk, tamelijk ontwikkeld meisje. Indien gij 't met haar in orde kondt brengen, geloof ik, dat ge meer genoegen van haar hebben zoudt dan van uwe vorige Javaansche belle. Adieu, na groeten Th. Yhons.

‘Bij Allah! dat is een fortuintje, dat mooie kind bij mij njaai! sapristi, wat zal ik door de lui benijd worden, als ze ten minste voor $ 15 bij mij wil blijven; en zich tot 't voorwerp zijner gedachten wendende, zeide Corrie haar:

‘Mr. Yhons schrijft mij, dat ge hier bij mij komen wilt als huishoudster; indien ge tevreden zijt met $ 15 's maands en $ 50 handgeld kunt ge blijven.’

Blijkbaar vielen genoemde sommen 't meisje tegen, zoodat Corrie zich haastte er bij te voegen: ‘voorloopig kan ik niet meer geven; hebben wij elkander beter leeren kennen, dan doe ik er over drie maanden $ 5 bij, meer is mij echter onmogelijk, ik ben niet rijk en moet van mijn salaris leven.’ Ziende, dat 't meisje in gedachten zat, en niet onmiddellijk besluiten kon, zeide hij nog: ‘'t Is niet noodig nu reeds te decideeren, in elk geval blijft ge hier eten en slapen, voor eene jonge vrouw is 't nu te laat om naar de Kampong terug te keeren en daarenboven zoudt ge dáár toch geen goed logis vinden. Als ge 't goed vindt, stuur ik dus de karetta terug, dan kunt ge morgen beslissen, wat ge doen wilt. Hem dankbaar aanziende, gaf zij hare toestemming, tot groote blijdschap van den Maleischen karettavoerder, die al een geruimen tijd wanhopende blikken naar de voorgalerij geworpen had, om de Japansche tot spoed te manen. Daar hij echter, evenals de meeste zijner collega's in de naaste kampong, al weleens kennis had gemaakt met Corrie's stok of rijzweep, bleef 't bij blikken en een bijna onhoorbaar gemopper. Toen het rijtuig weggezonden was, riep Corrie Ah Hing en gelastte hem de logeeerkamer in orde te maken, daar ‘Missie’ bleef eten en logeeren.

Na gemandied (gebaad) te hebben, lag Corrie een uur later in Engelsch-Indisch nachtcostuum, sarong en kabaya, op een longchair eene cigarette te rooken en te peinzen over 't voorgevallene; ‘Sapristi! 't was toch een aardig gezichtje en 't zou eeuwig jammer

zijn, als ze morgen wegging.' En voor de zooveelste maal rekende hij uit, dat hij onmogelijk meer zou kunnen bieden. Hij had 't niet, daarenboven moest hij zijne rekening aan de Kedeh (estates-toko) betalen en had hij nog eenige andere kleine schulden af te doen. Daar kwam bij, dat onze vriend weinig begrip van geldswaarde had. Hij hechtte volstrekt niet aan 'het aardsche slijk' en was royaal als hij 't had, terwijl, als 't omgekeerde 't geval was, hij er zich met een lachend gelaat in schikte en zich troostte met de hoopvolle gedachte, dat, als 't einde der maand dáár was, hij weer zijn salaris krijgen zou, dat toen $ 125 bedroeg.

Met deze som was hij vroeger, toen hij Adinda, eene Javaansche huishoudster of njaai nog had, steeds toegekomen, maar, nadat hij haar haren soerat lepas (ontslagbrief) had gegeven, omdat hij bewijzen in handen had, dat zij met hare Javaansche broeders uit de pondok (verblijf der Javanen) dobbelde en knoeide, zoodat hij in 't vervolg zijne eigen huishouding voeren moest, iets, dat hem ontzettend tegen stond en hij daarom gewoonlijk alles aan Ah Hing overliet, die 't spreekwoord in toepassing bracht, dat de gelegenheid den dief maakt, kwam hij elke maand tekort, terwijl ook zijne kedehbeer steeds hooger werd en hij per slot van rekening 't thuis veel slechter had dan vroeger. Ook vond hij 't 's avonds ongezellig alleen te zijn, zoodat hij er reeds over had gedacht naar eene andere Javaansche om te zien, toen hem opgedragen werd in Singapore Chineesche koelies te gaan zoeken. Daar hij echter begreep in den korten tijd, dat hij in Singapore was, geen gelegenheid te hebben, eene alleszins ge-

schikte huishoudster te kunnen vinden, had hij zijn vriend Yhons verzocht eens uit te kijken en hem ééne opzicht te zenden. Op Sumatra's Oostkust teruggekeerd was hem de geheele afspraak door 't hoofd gegaan, en als hij er al aan dacht, dan was het aan een gesprek, dat in scherts en onder 't ledigen van tallooze wiskey-soda's was gehouden, zoodat hij in de meening verkeerde, dat hij er nooit meer iets van hooren zou. En ziet! juist op 't oogenblik, dat hij 't het minst verwachtte, had zijn vriend hem die schoone Japansche op zijn dak gestuurd, nu, bij de tabak, die heden geplant was! Aan hem zou 't niet te wijten zijn, als 't lieve aanvallige wezentje zijne njaai niet werd, als tenminste de geldkwestie geen bezwaar opleverde. Hier werd hij gestoord door zijne gast, die nu ook gemandied en een ander pakéan aangetrokken had. Nu zag Corrie haar voor 't eerst bij lamplicht en waarachtig, ze was er niet minder mooi bij. Daarbij flatteerde hare nationale kleeding haar bijzonder, en om 't geheel te volmaken, had zij haar ravenzwart haar, waar een' blauwen weerschijn over lag, versierd met een paar pas geplukte melatties, die een doordringenden, maar welriekenden geur verspreidden. Na haar een stoel aangewezen en eene cigarette te hebben gepresenteerd, vroeg Corrie naar haren naam. ‘Wel’ zeide zij hem, ‘mijn naam is Oh Soei San.’ Daar 't niet de eerste maal was, dat Corrie met Japaneezen in aanraking kwam, had hij haar al spoedig op haar gemak gezet en werd zij weldra wat openhartiger jegens hem, ook had zij zeer veel genoegen in zijne kwinkslagen, die Corrie wist te vertellen op eene wijze, die hem alleen eigen was en die den grootsten pessimist een glimlach zou hebben

afgedwongen. Wat wonder, dat de tijd omvloog en dat ze beiden verbaasd opzagen, toen om negen uur Ah Hing kwam zeggen, dat de soep op tafel stond. Ook 't diner was gezelliger, dan Corrie 't in weken had gehad en duurde veel langer dan gewoonlijk. Daar 't gesprek in de Engelsche taal gevoerd werd, eene taal, die Ah Hing niet verstond, maakte de gastheer zijne gezellin menig complimentje; iets, dat blijkbaar wel in den smaak viel. Eindelijk stond Corrie op en ging, gevolgd door Oh Soei San, weer naar voren. Na daar nog een wiskey-soda gedronken en nog een half uurtje gepraat te hebben, verflauwde langzamerhand 't gesprek en stelde Corrie voor, daar ook zij wel moe zou zijn, te gaan slapen. Zelf overtuigde hij zich nog eerst, dat in hare kamer alles in orde was en verzocht haar, indien zij besloten had den volgenden dag te vertrekken, in elk geval bij hem de rijsttafel nog te blijven gebruiken en als hij den volgenden dag 't veld in was, zijn huis te beschouwen als 't hare; tevens waarschuwde hij haar lachende, dat zij niet moest denken, dat er iets bijzonders gebeurde, als zij den volgenden morgen hoorde kloppen en roepen, want dat zulks voor hem was om hem te waarschuwen, dat de dag was aangebroken. Na voorts haar handje gedrukt te hebben, verwijderde hij zich met een hartelijk: ‘good night!’ een wensch, die van haar kant, niet minder welmeenend was. Als gewoonlijk was Corrie, na een geheelen dag in de brandende zon in 't veld te zijn geweest, moe, als gewoonlijk lag hij in een ondeelbaar oogenblik in bed, als gewoonlijk strekte hij zich behagelijk op zijn bultzak achter zijn goed gesloten klamboe uit, als gewoonlijk ook sloot hij zijne oogen, maar, bij Allah! niet als

gewoonlijk, sliep hij spoedig in. Onrustig wendde hij zich dan op de eene, dan op de andere zijde, maar zijne pogingen om in te slapen bleven vruchteloos. In zijne verbeelding rook hij melatties, in zijne verbeelding zag hij een paar oogen, die als juweelen glinsterden, in zijne verbeelding hoorde hij weer *hare* zachte stem en melodieus lachen, en eindelijk in zijne verbeelding ook, voelde hij een paar ronde mollige armen zich om zijn hals strengelen en plukte hij den eersten kus van *hare* fijne zachte koraalroode lippen..... Hare overwinning op hem was volkomen, trouwens, heel veel moeite had zij er niet voor gehad; zijn licht ontvlambaar hart was eene, voor eene jonge vrouw zeer gemakkelijk te vangen prooi. Na een poos rusteloos woelen, zegevierde de natuur echter en viel hij in een diepen rustigen slaap, waarin, o wonder! noch Oh Soei San, noch eenig ander vrouwelijk wezen hem verontrustte. Hij droomde van.... tabak. 't Was echter eene bijzondere soort: in plaats van groene, had zij witte bladeren, in plaats van geen geur, rook zij als melatties, en, wat 't gekste was, inplaats van door Chineezen, werd zij door jonge Japansche meisjes geplant.....

Nog tobde hij in zijn slaap over de brandbaarheid van die witte welriekende tabak, toen een luid gebons op zijn luiken en een teemend: ‘toean! toeaan! toeaaan!!!’ hem deden ontwaken, en hij tot de overtuiging kwam, dat die vreemde tabak slechts in zijn' droom bestaan en hij dus 't vraagstuk over haren brand niet op te lossen had. Een zucht van verlichting ontsnapte hem. ‘Wat een onmogelijke droom! ik zou waarachtig niet weten, hoe dat goedje te fermenteeren (broeien) en

te sorteeren, en dan die Japaneeschen in ruil voor mijne Chineezen, bij Allah! ik denk, dat wij geen 50 picols (een picol is 125 pond) in de schuren kregen', mompelde hij, terwijl hij rillend zich naar de mandiekamer begaf. Een half uur later, toen hij gekleed in zijne voorgalerij een kop heete koffie zat te slurpen, dacht hij nog eens over zijn' droom na, en onwillekeurig naar de plaats ziende, die den vorigen avond ingenomen was geweest door zijne schoone bezoekster peinsde hij: neen voor planterswerk zouden die fijne wezentjes niet deugen, maar njaai! nu, daarvoor zijn ze als geknipt'.

Toen Oh Soei San een goed kwartier later door 't haar vreemde geluid van den tandoeq ontwaakte, was Corrie al lang zijne velden in. Bevreesd, dat 't reeds laat was, stond zij vlug op, schoot een paar aardig geborduurde muiltjes aan, wikkelde zich in een Japansch pakéan en begaf zich naar de mandiekamer. Daar wachtte haar eene verrassing Naast de gewone badkuip stond namelijk een kinderbad, waarvan Corrie eens op eene verkooping van 't meubilair van een zijner vrienden schandelijk duur eigenaar geworden was, half gevuld met heet water. Eenigszins thuis zijnde in de Japansche zeden en gewoonten, was 't hem o.a. ook bekend, dat Japansche vrouwen gaarne heet water hebben om in te baden. Ah Hing had dientengevolge orders gekregen en was hem ook vooral op 't hart gedrukt, het 'Missie' aan niets te laten ontbreken. Toen 't jonge meisje dan ook tegen zeven uur met heur al reeds opgemaakt haar, en in een bevallig morgengewaad, op de voorgalerij verscheen, werd haar door Ah Hing de keus gelaten tusschen koffie, chocolade of thee. Als echte Japansche koos zij natuurlijk 't laatste.

Een cigarette vervolgens opstekende, lag zij, haar gloeiende thee genietende, in een longchair 't uitzicht te bewonderen, dat men van uit 't huis op de tabaksvelden had, toen zij heel in de verte eene witte gedaante zag, die scherp tegen 't haar omringende groen afstak. Onmiddellijk zei 't vrouwelijk instinct haar, dat die gedaante Corrie was. Dit bracht hare gedachten op de kwestie van den dag: blijven of vertrekken. Wat zou zij doen? Bleef ze, dan zou ze zich tevreden moeten stellen met de helft van de som, waar zij op gerekend had, maar ze was er tamelijk zeker van, dat ze dan een toean krijgen zou met een hâti mâs (gouden hart), zooals de Maleiers zeggen. Ging ze daarentegen weg dan zou ze òf naar Singapore terug moeten koeren òf moeten zien, dat ze bij een anderen planter terecht kon, iets, dat baar ontzettend tegenstond. 't Leek haar vreeselijk moeielijk toe, te besluiten; in elk geval behoefde zij 't nu nog niet te doen, tot na de rijsttafel had zij tijd en ze besloot dus, 't van de omstandigheden te laten afhangen. Even over achten, terwijl ze nog lag te droomen en peinzend de blauwe geurige wolkjes harer cigarette volgde, hoorde zij plotseling Corrie's stem in de haar nog vreemde Maleische taal iets tot een ander zeggen. Eenigszins verschrikt rees zij op, terwijl een gloeiende blos haar lief gelaat overtoog. Nog had zij geen tijd gehad zich te herstellen, toen zij iemand vlug de trap der achtergalerij hoorde beklimmen en zij bijna in hetzelfde oogenblik 't prettige gezicht van haar gastheer zag verschijnen, terwijl eene welluidende stem haar een vroolijk: ‘good morning, how did you sleep?’ toevoegde. Hartelijk beantwoordde zij zijn gullen morgengroet, terwijl zij

hem tevens dank zei voor de aardige attentie in de mandiekamer. Spoedig was nu 't gesprek weer in vollen gang en zat Corrie zóó rustig met zijne gast te keuvelen, terwijl hij niet naliet, haar tusschenbeide eens een complimentje te maken, alsof hij er niet meer aandacht heden de velden nog in te gaan. Lachend vertelde hij haar zijn droom, en toen hij, tengevolge van zijne geschiedenis, weer haar melodieusen lach hoorde, terwijl ook hare mooie oogen van genoegen glinsterden, kwam hem plotseling 't denkbeeld voor den geest, dat hij zijn manager, die hem nog al vriendschap toedroeg, misschien wel een honderd dollar voorschot zou kunnen vragen. Zijn baas zou 't hem stellig niet weigeren. Terwijl hij nog hierover zat te pikeren (denken), kondigde Ah Hing aan, dat 't ontbijt gereed was. Even plotseling als 't denkbeeld gekomen was, verdween 't nu weer, en vroolijk als den vorigen avond begaven zij zich naar binnen. Hij trachtte tenminste even vroolijk te zijn, maar van harte ging 't niet. Daar nu ook Oh Soei San peinsde over al of niet vertrekken, was 't Ah Hing niet kwalijk te nemen, dat hij dacht, dat beiden zeker zeer slecht geslapen hadden. Eensklaps schudde Corrie geweldig met zijn hoofd, als wilde hij zijne sombere gedachten verjagen en een flinken scheut wijn door zijn thee gooiende, wendde hij zich tot zijne gast: ‘'t Komt me voor, dat ge niet zoo vroolijk zijt als gisteravond, is er iets, dat U hindert, of heeft één mijner boys U reden tot klagen gegeven?’ Verschrikt zag de Japansche op; zijne stem klonk zoo droefgeestig en toch zoo teeder, dat zij zich moeilijk kon voorstellen, dat ze dezelfde was, die haar den vorigen avond zoo vroolijk en opgewekt in de ooren geklonken had. Hem nu ook

goed aanziende, viel 't haar op, dat ook zijn gelaat eene verandering had ondergaan. 't Had eene uitdrukking gekregen, die ze niet onder woorden wist te brengen, maar die 't in haar oog niet misstond. Wat had hij, wat scheelde hem? Geleid door haar echt vrouwelijk medelijdend hart en misschien ook wel een beetje door nieuwsgierigheid, doemden deze vragen bliksemsnel voor haar geest op. O! ze zou, ze moest 't weten, en al had ze den moed niet, 't hem ronduit te vragen, met omwegen zou ze er wel achter komen; zijne vraag zelf onbeantwoord latende, begon zij hare batterijen te schikken: ‘Als ik vandaag na de rijsttafel vertrek, zou ik heden avond dan nog in Medan kunnen zijn?’ vroeg zij hem, strak op haar bord ziende. Plotseling zag hij haar aan; in zijne oogen, die tot nu toe eene peinzende mijmerende uitdrukking hadden gehad, kwam nu iets smartelijks, terwijl hij haar op zachten toon antwoordde: ‘Dus kunt ge niet blijven en gaat ge nu bij andere planters beproeven, wat ik niet kan doen? Kind, kind! Allah weet, dat ik je graag hier zou houden, maar waarachtig, ik heb 't geld er niet voor, en,’ voegde hij er in zijne moedertaal tot zich zelf bij, ‘den manager durf ik 't toch niet goed te vragen.’ Ofschoon Oh Soei San 't laatste gedeelte niet begrepen had, was haar 't eerste duidelijk genoeg geweest; dat was dus de reden zijner somberheid, haar vertrek! Wel, als dat hem zoo treurig maakte, zou hij weer spoedig opgeruimd en vroolijk zijn, want als er van zijn kant geen bezwaren waren, en daar was ze zeker van, de kleine coquette! zou zij met veel genoegen in 't vervolg zijne huishouding bestieren, en hem de avonden, die op eene eenzame estate in Indië zoo ontzettend lang

en vervelend kunnen zijn, helpen doorbrengen. Hem echter nog wat willende plagen, deed zij als of ze zijn antwoord niet gehoord had, terwijl zij peinzend hernam: ‘Eigenlijk zou 't beter zijn, als ik nu weg kon rijden, ik heb nog eene massa in Medan te doen, voor ik terug kan gaan.’ Verbaasd zat Corrie te luisteren. ‘Gaat ge dan terug naar Singapore, maar heden gaat er toch geen steamer?’ zoo vroeg hij haar verwonderd. Op haar beurt nu verbazing veinzende, zeide zij, terwijl ze op eene alleraardigste wijze een pruilend mondje trok: ‘Singapore? Wilt ge me dan niet houden? Mijn plan was mijne kisten in Medan te gaan halen, en dan hier terug te komen, maar als mijnheer daarop tegen is’..... hier werd zij belet een woord meer te uiten. Corrie was opgesprongen, en had haren mond bedekt met vurige kussen. ‘Mijn engel, lieveling! ik er op tegen zijn, ik jou wegjagen! ik, die 't lot zegen, dat hem zoo toegelachen heeft! Bij Allah! je weet niet welk eene menschlievende daad je verricht door in deze wildernis mijne njaai te willen worden, we zullen samen genieten, wat? ik heb eene massa illustraties en platen, dan zullen we Engelsch spreken, ik zal je Maleisch en Hollandsch leeren, je zult muziek maken en zingen, en mij Japansch leeren, en’, voegde hij er zachtjes aan toe: ‘Ik zal 's avonds niet meer alleen zijn, en dus bevrijd blijven van dat ellendige melancholische gevoel, dat mij op 't laatst te machtig zou zijn geworden.’

Als op dien gedenkwaardigen morgen de manager bij ongeluk in Corrie's afdeeling gekomen was, zou hij gedacht hebben, dat de wereld op haar einde liep. Volgens zijn beste weten toch, was zijn assistent ziek noch met verlof, en desniettemin was hij nergens in

zijne afdeeling te vinden. Ook de tandils en koelies ondervroegen elkander in de rusturen, met verwonderde blikken waar hun strenge toean tusschen acht en elf uur zich bevonden had.

II. Zijne Tjisai.

‘Morgen zullen we weer eens genieten, Tjisai! wel heeft Davel mij den vorigen hâri besaar gevraagd of hij morgen kon komen rijsttafelen, maar, daar hij naar Medan door moet, zal hij wel direct na de rijsttafel opdoeken en dan hebben we verder den geheelen dag voor ons.’ Dit zeggende zette Corrie zijn hoed op, nam zijn stok, drukte zijn vrouwtje een zoen op hare blozende wangen, en begaf zich voor den laatsten keer dien dag zijne velden in. Snel stond Oh Soei San op, liep naar de balustrade der voorgalerij en, terwijl zij zich zoover mogelijk daarover heenboog, volgde zij Corrie met een blik, waarin duidelijk liefde en toegenegenheid te lezen was, terwijl zij bij zich zelf mompelde: ‘Astaga! ik wilde, dat 't alle dagen hâri besaar was.’

Het is een paar maanden na den gedenkwaardigen avond, dat Ah Hing zoo verwonderd was, dat zijn toean achter in was gekomen en hij verplicht was geweest, zijn meester op diens vraag: wie er boven was, te

antwoorden: ‘Parampoean Japan poenje, toean.’ (Eene Japansche vrouw, mijnheer). 't Was hem volstrekt niet bevallen, dat damesbezoek: met tegenzin had hij dan ook dien avond aan 't bevel gehoorzaamd de logeerkamer in orde te maken en met woede in 't hart had hij de toenemende vertrouwelijkheid gezien tusschen zijn toean en de jonge aanvallige Japansche. De arme jongen scheen er een voorgevoel van te hebben, dat dat bezoek eene verandering in huis zou geven, eene verandering, die niet in zijn voordeel zou zijn. Hij was dan ook volstrekt niet verwonderd, toen den volgenden dag, hij van zijn meester vernemen moest, dat ‘Missie’ gekomen was om te blijven, dat zij voortaan 't huishouden zou waarnemen, en dat hij haar terecht moest wijzen als er iets was, dat zij weten wilde. Ook had hij strengen last gekregen haar in alles te gehoorzamen Ofschoon het hem zwaar viel zich in den eersten tijd in dat bevel te schikken, waagde hij 't toch niet zijne nieuwe meesteresse in iets te wederstreven. Integendeel, hij hielp haar met alles en, ofschoon hij in den eersten tijd wel eenige moeite had om haar te begrijpen, had zij toch veel nut van hem, vooral met dingen, waar zij volstrekt niet van op de hoogte was, zooals de verschillende bestanddeelen van de rijsttafel, 't uitzoeken en opschrijven van het vuile goed, enz., enz. Daar ze echter een helder verstand had en ze haar best deed, wist ze na eene maand evenveel als Ah Hing en regelde nu in 't vervolg alles, zooals zij dacht, dat 't goed was. Ook met haar Maleisch vorderde zij goed. Met Corrie sprak zij op den dag, in 't bijzijn der boys, steeds Engelsch, maar 's avonds als ze na afloop van 't diner, samen gezellig op een longchair in de voorgalerij lagen, was

Maleisch de aangewezen taal, waarin zij hem haar kleine ongelukjes verhaalde, die zij dien dag gehad had. Met genoegen hoorde hij haar dan aan, en lachte, en troostte haar, en slaagde er altijd in, de wolkjes op haar voorhoofd te verdrijven en 't vriendelijk lachje om haar mond terug te roepen. In die oogenblikken behandelde hij haar als een kind, en in één van die oogenblikken was 't ook, dat hij haar Tjisai genoemd had, een bijnaam, die zij wel aardig vond, en die zij in 't vervolg bleef houden. Tjisai is Japansch, en beteekent kleintje. En klein was ze, zoowel letterlijk als figuurlijk. Wanneer zij op haar teenen stond, kwam zij niet eens tot aan Corrie's schouders, en achter zijn breeden rug was er niets van haar te zien. Waar echter Corrie ontzettend veel genoegen mee had was met eene groote Japansche pop, waar Oh Soei San mee speelde, als zij alleen was, geen huiswerk meer had en er cigaretten genoeg in voorraad waren. Uur aan uur kon zij zich er mede vermaken, terwijl zij haar dan eens in 't Japansch, dan weer in 't Engelsch en een oogenblik daarna in 't Maleisch aansprak. Geen gelukkiger tijdstip echter voor haar, dan 't uur waarop zij 's ochtends, 's middags en 's avonds op den uitkijk kon gaan staan om haar vriend te zien aankomen, en hij? als hij eens onaangenaamheden of soesah (bezwaren) met 't een of ander had gehad, had hij haar lief gelaat maar te zien, dat hem al van verre toelachte, of alle hindernissen en tegenspoeden waren plotseling vergeten, om slechts aan 't wezentje te denken, dat hij met hart en ziel had lief gekregen, en dat ook hem beminde met al de kracht eener eerste, reine liefde. - De uren, die hij dan ook op den dag thuis was, week zij niet van zijne zijde,

en voorkwam zij zijn kleinsten wensch. Jammer echter, dat dat thuis zijn zich slechts bepaalde tot een vluchtig ontbijt 's morgens om een uur of acht, als hij dan even tijd had, en 's middags tusschen elf en één uur, als wanneer hij gewoonlijk niet meer terugkeerde voor 's avonds, als de tandoeq om zes uur 't sein tot ophouden gegeven had. En als iedereen dan warm, moe en afgemat, ook Corrie, zich naar huis begaf om te rusten begon zijne Tjisai pas te leven, en geurde, en bloeide, en babbelde, en lachte zij als de bloemen en insecten in 't hen omringende bosch, die, gedrukt door de heete stralen der dagvorstin, ook de avondkoelte afwachten om zich te openen en haar lievelijke geur te verspreiden, om te ontwaken en in 't geheimzinnig zachtbleek schijnsel der maan van bloem tot bloem te vliegen en de lucht te vullen met ontelbare, niet te onderscheiden geluiden. -

Na dan 't dagelijksch rapport ingenomen en gebaad te hebben, ging Corrie in sarong en kabaya vóór liggen rooken en pahitten (bitteren) en wist dan immer zijn kleintje te boeien door beschrijvingen van Europa, in 't bijzonder van Holland, te geven, door te vertellen van zijne moeder wier portret, bekransd met gedroogde melatties en dalimahs, in de binnengalerij hing, en dat haar, van 't eerste oogenblik, dat zij in huis was geweest, steeds belangstelling in had geboezemd, of wel haar te doen lachen door 't ophalen van eene of andere ui, met veel gestes en vreemde gebaren. En als hij dan haar helder welluidend lachen hoorde en die van genot glinsterende en schitterende oogen zag, dan begreep hij niet hoe hij zóó lang zoo rustig op de estate had kunnen zijn, zonder zelfs te beseffen, dat zij bestond, dan be-

greep hij niet, dat al niet lang een ander getracht had haar als njaai in huis te nemen en dan dacht hij, dat, nu hij haar eenmaal kende, 't hem onmogelijk zou zijn in 't vervolg zonder haar te leven, als 't noodlot eens hen zou trachten te scheiden.

Zooals reeds boven gezegd is, begaven zij zich na afloop van 't diner weer naar voren en werden er platen of illustraties bekeken, tot bij Corrie de vermoeienissen van den afgeloopen dag zich gelden lieten, en hij zachtkens en al tegenstrevende, in Morpheus armen wegzakte. Dan kon geen gravure, hoe mooi ook, Oh Soei San meer boeien, dan zette zij zich naast hem neer, zocht zonder hem te doen ontwaken haren ronden molligen arm onder zijn hoofd te schuiven en waakte angstvallig, dat geen muskiet of eenig ander insect hem stoorde. En als hij dan, zonder dat zij 't merkte, ontwaakt was en besefte wie daar naast hem zat en in wiens arm hij rustte, dan herinnerde hij zich lang vervlogen dagen, dan doemden onbestemde, lang vergeten tooneelen bij hem op van donkere slaapkamers, knorrende kindermeiden, die met spoken dreigden als Corretje niet gauw zoet ging slapen en als hij dan nog banger werd en dus nog harder begon te schreeuwen, eindelijk een zachten, welbekenden tred en een welluidende stem, die den kleinen Cor troostte en stilde, terwijl eene blanke fijn gevormde hand de zijnen greep, en hij aldus, gerust door moeders nabijheid, in slaap viel. Datzelfde veilige gevoel kreeg hij terug als hij bevond, dat hij in Tjisai's arm lag, en opnieuw kneep hij dan zijne oogen dicht om dien zaligen droom nog langer te doen voortduren, om nog langer te genieten..... maar dan blafte er plotseling één zijner talrijke honden,

hij had er veertien, of liet een aap zijn krijschend geluid in één der naastbijzijnde woudreuzen hooren, en hij was weer helder wakker, en zijne trouwe waakster met een zoen beloonende, stelde hij haar voor, de lampen door zijn jongen uit te laten doen, en naar bed te gaan, daar den volgenden morgen om kwart over vijven de Bengaleesche oppasser weer op de luiken zou bonzen en t' weer teemend: ‘toean! toeaan! toea-a-an!’ zou klinken, net zoo lang tot een ongeduldig: ‘ja, soeda bangoen!’ (ja, al wakker!) van Corrie hem zou doen zwijgen. Terwijl deze laatste dan ging baden en zich verder kleedde, stond ook Oh Soei San op om zelf zijne koffie klaar te maken, en eene cigarette te rollen, en bleef hem gezelschap houden tot kwart vóór zessen, als wanneer hij de velden inging, en zij weer tot zeven uur in bed kroop om dan op te staan om tegen acht uur, als hij thuis kwam om te ontbijten, als zijn werk 't hem toeliet, gebaad en gekleed, present te zijn. Dit voor haar vrij eentonig leventje werd slechts afgewisseld door den hâri besaar (groote dag), die geregeld om de veertien dagen verscheen. Op zoo'n dag werden de Chineesche koelies uitbetaald, en werkten zij niet, zoodat na de uitbetaling ook de assistenten vrij waren om te doen wat zij wilden, als zij maar niet zonder verlof hunne afdeeling verlieten. En in de laatste maanden had, tot groote verwondering van den manager, Corrie Espeling geen enkele maal verlof aangevraagd, en ook zijne collega's had hij vergeten op te zoeken, zoodat ze niet wisten of hij dood, dan wel nog levend was. Om zich hiervan te overtuigen hadden zij hem, nu eene maand geleden, eens en corps eene visite gebracht en toon, tot hunne groote verwondering, kennis gemaakt

met Oh Soei San. ‘Eene prachtige meid! een aardig bakkesje! een lief kind! riepen zij als om strijd, toen zij na een goed diner, een flink glas wijn en tallooze wiskey-soda's 't gastvrije huis van hun vriend verlaten hadden. Alleen Davel, Corrie's beste vriend, had niets gezegd en toen hem naar zijne meening over de jonge Japansche gevraagd werd, er zich eenvoudig van afgemaakt, door te zeggen, dat ook hij 't een beeld van een meisje vond. Toen hij echter een paar uur alleen op zijne voorgalerij lag te rooken en drinken, terwijl zijne njaai, die van Javaansche afkomst was, in de bijgebouwen op eene oude valsche harmonica zat te spelen, bracht hij zich nog eens alles voor den geest, wat hij dien avond opgemerkt had. En hoe of hij 't draaide en wendde, hij kon 't zichzelven niet ontkennen, dat Espeling jegens zijne vrienden veranderd was. Hoe en door wat 't hem was opgevallen, zou hij niet kunnen zeggen, evenmin als waarin Corrie's mindere hartelijkheid eigenlijk gelegen had, maar dat zijn vriend veranderd was, stond bij hem vast, evenzeer als hij er zeker van was, dat die nieuwe njaai Corrie door hare schoonheid en lieftalligheid betooverd had.

“Gevonden!” riep hij eensklaps zóó hard, dat zijn jongen en njaai, denkende, dat zij een van beiden geroepen werden, tegelijk: “saja toean!” (ja mijnheer) gilden. “Waarachtig, nu heb ik 't, hij was jaloersch en vond 't niet prettig, dat wij hem in zijn zoet tête à tête kwamen storen. O! zoo'n egoïst! Liefde maakt de menschen toch niet in alle opzichten beter,” zoo philosopheerde hij verder, “zij doet den mensch alles vergeten, wat niet in betrekking staat tot 't wezen, dat hem liefde inboezemt, tot zelfs zijne vrienden toe, daarom

ben ik ook nooit zoo gek geweest om op Sarina te verlieven en waarachtig! ik zou er mijn kop nog niet op durven geven, wie gelukkiger is, hij dan ik." "Sini boy!", wendde hij zich tot zijn jongen, die eerbiedig stond te wachten, "bawa wiskey-soda làgi dan panggil njaai." (Hier jongen! breng nog een wiskey-soda en roep de njaai). Beiden kwamen en toen de jongen zich verwijderd had, en Davel met een gemak, alleen tabaksplanters eigen, zijn achtsten wiskey-soda op dien avond tot op de helft had geledigd, vertelde hij zijne huis houdster, dat toean Espeling weer eene njaai had. Zooals hij wel had verwach was zij seer verwonderd, en wilde zij alles van haar weten: of zij mooi was, hoe oud zij was, hoeveel gâdji (salaris) zij had, wanneer zij gekomen was, en honderd andere dingen meer, die haar toean, steeds rookende en drinkende, rustig aanhoorde, zonder te trachten dien woordenvloed te stuiten, daar hij altijd beweerde, dat men beter een banjir (overstrooming) kon bedwingen, dan zijne njaai te beletten te praten, als zij zich eens had voorgenomen, dat te doen. Hij beschouwde haar op dat punt als eene curiositeit en had er altijd schik in, als hij bezoek had, haar te plagen, en wanneer zij dan haar aardig mondje opende, gaf hij zijn vrienden een wenk, liet den boy de glazen nog eens vullen, stak eene nieuwe cigarette op, en nam eene gemakkelijke houding in zijn longchair aan, daar hij bij ondervinding wist, dat, als zijne schoone Sarina eenmaal begonnen was, zij in de eerste drie kwartier niet zou uitscheiden. Ook nu liet hij haar maar doorratelen, tot zij eindelijk besloot met hem haar voornemen te kennen te geven den volgenden dag de nieuwe njaai eens eene visite te gaan

brengen. “Lieve God! de hemel beware Espeling's huishoudster voor dat bezoek, als 't lieve kind tenminste even zwak van gehoor is, als haar stemmetje fijn en welluidend,” mompelde Davel, zijne cigarette wegwerpende, en zich toen tot Sarina wendende, die zich met een kîpas (waaier) wat verkoelde, viel hij haar met de onverwachte vraag op 't lijf: “Spreek jij Engelsch?” Op dat oogenblik zou 't tien dollar waard geweest zijn Sarina's gezicht te zien: ten hoogste verwonderd van zoo'n vraag te hooren, daar 't volstrekt niet in verband stond met hetgeen zij gezegd had, (Japansche huishoudsters zijn op Sumatra's Ooskust niet talrijk, zoodat Sarina geen oogenblik aan één van dat soort dacht, maar in de heilige verbeelding verkeerde, dat de nieuwe njaai, evenals zij, eene Javaansche was) geloofde zij, dat haar toean haar voor den gek wilde houden, en reeds had zij haar kîpas laten vallen en haren mond geopend, toen Davel, die bang was voor eene nieuwe uitbarsting, haar nog tijdig voorkwam met de interessante mededeeling: “want zij is een Japansche en spreekt zeer moeielijk Maleisch.” Verdroogd was plotseling de bron, die anders zoo mild en overvloedig vloeide: als versteend stond Sarina daar, zij kon niet gelooven wat haar toean haar daar vertelde: toean Espeling zou eene Japansche njaai hebben! och kom! 't was niet mogelijk en met een minachtend schouderophalen uitte zij 't woord: “Massa!” ('t is niet te gelooven.) “En toch is 't zoo hati”, (schat) zei Davel terwijl hij zeer ernstig knikte, en tegelijkertijd den kop van een kruikje ajer blanda (seltzerwater) afsloeg om daarvan nog een wiskey-soda te fabriceeren. “Ik heb ze met mijne eigen oogen gezien, en ik kan je verzekeren, dat ze een allemachtig

lief gezichtje heeft en er uitziet als een njônja (dame)", zoo ging hij voort, terwijl hij Sarina spottend aanzag. Hoewel deze zich nog niet begrijpen kon waar dan toch die Japansche zoo eensklaps vandaan gekomen was, moest zij 't nu toch wel aannemen, daar ze haar toean nog nooit op zoo'n wijze over eene vrouw had hooren spreken: hij scheen waarachtig verliefd op haar te zijn, eene verdenking, die zij niet schroomde hem toe te voegen: "Astagah perlah! toean brenkali soeda perliep sama dia, ja?" (God verhoede! is mijnheer misschien verliefd op haar, ja?) waarop Davel haar op zijne gewone zoetsappige kalme manier, al spottend antwoordde: Saja-kîra saja ada, tapi jengan takoet hâti! Saja terlâloe banjaq toewah'. (Ik denk, dat ik 't ben, maar wees maar niet bang liefje, ik ben veel te oud.) Een antwoord, dat door Sarina zóó kwalijk werd genomen, alsof zij goed genoeg was voor een ouden man, dat zij woedend opstond en zich ging begraven in de slaapkamer, waarvan ze de deur met een geweld dicht wierp, dat 't licht gebouwde huis op zijne palen schudde. Lachend dronk Davel nog een wiskey-soda, rookte nog eene cigarette, liet toen de lampen uitdoen en lag weldra te droomen, na zich nog eerst te hebben voorgenomen, als hij op één der volgende hâri besaars naar Medan ging, bij zijn vriend te gaan rijsttafelen.

En die hâri besaar was nu aangebroken. Met een behagelijk gevoel had Corrie, toen hij om kwart over vijven uit gewoonte wakker werd, zich nog eens omgedraaid en was blijven soezen en droomen, tot zijne Tjisai hem met een zoen en een kop sterke koffie tot de werkelijkheid terug had geroepen. Na gebaad, en

gezellig op hun gemak ontbeten te hebben, was ieder daarop aan zijn werk gegaan: Corrie aan 't uitbetalen der koelies, en Oh Soei San aan 't samenstellen van eene rijsttafel, die uitgebreider dan gewoonlijk zou zijn, omdat er babi (varkensvleesch) was, iets dat men alleen op hâri besaar bekomen kon. Druk was Tjisai dien morgen bezig: onophoudelijk hadden er beraadslagingen met Ah Hing en den kok plaats, en even onophoudelijk knarste de deur der goedang (spijskamer) op hare hengsels, en als dan Corrie, die onder zijn huis zat uit te betalen, (alle huizen zijn op palen gebouwd op de tabaksestates) Tjisai's welluidende stem in gebroken Maleisch Ah Hing of den kok een bevel hoorde geven, stieten de koelies elkander geheimzinnig lachend aan, want dan ook verscheen op 't gelaat van hun strengen meester eene mildere uitdrukking, en speelde er voor een oogenblik een lachje om zijn welgevormden mond. Kindelijk was met den laatsten man afgerekend, 't overblijvende geld geteld en in orde bevonden en begaf Corrie zich met een zucht van verlichting naar boven, waar hij zijn kleintje nog druk aan 't bevelen vond. Schertsend vermaande hij haar wat voort te maken, daar Davel anders honger zou moeten lijden, en juist wilde zij hem antwoorden, toen ze plotseling haastig in hare slaapkamer verdween, daar ze een dravend paard hoorde aankomen. Een oogenblik later had Corrie Davel de hand gedrukt, en wijdde de laatste zijn eerste pahitje (bittertje) aan Oh Soei San, een dronk, die onmiddellijk gevolgd werd door de verzekering: ‘want 't is een deksels knappe meid hoor! waarachtig van top tot teen een lady.’ Eene gezegde, dat door den gastheer ten volle beaamd werd.

En nu moest Corrie zijn gast nog eens uitvoerig verhalen hoe hij aan dat pronkjuweel was gekomen en of hij tevreden over haar was. Nu op dat punt was Corrie niet karig met zijn woorden, en nog weidde hij over hare verdiensten uit, toen Oh Soei San in haar mooiste pakean, en met eene melattie in 't weelderige glanzend zwarte haar, naar voren trad, en Davel met eene gracieuse buiging groette. Onmiddellijk werd 't gesprek nu in de Engelsche taal voortgezet, om ook Tjisai er aan te doen deelnemen. Maar ze zei niet veel: alleen als haar iets gevraagd werd, antwoordde zij beleefd en juist, maar daar bepaalde zij zich bij. Ook gedurende de rijsttafel, die keurig was, luisterde zij slechts en lachte nu en dan, als Davel met de grootste bewondering sprak over de spraakzaamheid zijner njaai, of als Corrie staaltjes vertelde uit den tijd, dat hij zijne huishouding zelf voeren moest. 't Was bij tweeën toen, na 't traditioneele sôpi mânis, (likeur) de gastheer voorstelde naar voren te gaan, om daar nog een wiskey-soda te drinken. Oh Soei San, die voorgaf moe te zijn, nam, na een snellen blik met Corrie gewisseld te hebben, die door hem glimlachend beantwoord werd, door eene beleefde buiging afscheid van Davel en verdween, na Ah Hing de noodige bevelen te hebben gegeven, in de slaapkamer. Nog een poosje hoorde zij toen de gedempte stemmen der beide heeren om daarna op lichte wieken 't rijk der droomen in te zweven.....

Toen Davel een uur later zijn Batah paardje weder besteeg, nam hij de overtuiging met zich, dat Corrie voor zijne vrienden verloren was, en dat zijne mooie huisgenoote hem als betooverd had. ‘Wie zou dat ooit

gedacht hebben,' peinsde hij, 'dat een vrouwenhandje en een paar schitterende oogen, Espeling, die de schrik is voor tandils en koelies in zijne afdeeling, zou onderwerpen en willoos maken. Waarachtig! ik geloof, dat als zij hem vroeg om haar te trouwen, hij gek genoeg zijn zou om 't te doen. Neen, als de liefde een mensch zoo totaal machteloos maakt, hoop ik nooit kennis met Amor te maken, al was ik veroordeeld om mijn geheele leven opgescheept te zitten met mijn lief ratelkousje.'

't Was reeds een kwartier vóór zessen toen zachtjes de deur van Oh Soei San's slaapkamer, die half in 't duister lag, open ging, en eene gedaante sluipend op de schoone slaapster toetrad. Eensklaps bleef zij echter staan als getroffen door 't schouwspel, dat 't slapende meisje aanbood, in Javaansche kleeding rustte de jonge Japansche daar, onbewust van de geheele wereld, in hare volle bekoorlijkheid; hare kabaya van uiterst lichte stof vervaardigd, modelleerde haren hals, schouders en boezem zoo plastisch mogelijk. Kalm lag zij daar, terwijl hare ademhaling de borst regelmatig deed op en neer gaan; ja, in 't schemerlicht, dat in de kamer heerschte, was 't of de houding van deze schoonheid iets verhevens, iets bovenaardsch had. Lang bleef Corrie de gestalte, die daar zoo uitdagend schoon rustte, in diepe bewondering gadeslaan. Eindelijk onttrok hij zich aan de betoovering, en drukte een vurigen langen kus op haren half geopenden mond. Glimlachend ontwaakte Tjisai, terwijl een half luid; 'toean!' haren lippen ontsnapte. Dit woord, dat Corrie als een dissonant in de ooren klonk, bracht hem weer tot zich zelf. Hij richtte zich op, terwijl hij Oh Soei San kort en koel beval op te staan: 'toean!' ja, zij had gelijk, ook voor

haar moest hij toean, dat is: heer en meester, zijn. Waarachtig in den laatsten tijd had hij zich aangesteld als een gek, door haar, zijne njaai, te behandelen, en met haar te verkeeren alsof ze eene Europeesche dame was en zij van gelijken stand waren. Bij Allah! dat moest veranderen, eene njaai moest eerste bediende zijn, niet minder, maar ook vooral niet meer. Davel had dien middag gelijk gehad, dat hij zich in de laatste maanden bespottelijk had aangesteld, maar nu zou 't uit zijn; hij zou zich wat meer terugtrekken, en beter zijn prestige handhaven.' De arme jongen! 't was zijne laatste poging om zich uit 't net te werken, waarin hare toewijding en trouwe liefde zijn hart gevangen had, want, daar zag hij plotseling hare mooie, nu met tranen gevulde oogen, de trillende wimpers en haar mondje, dat zich krampachtig samentrok, en eensklaps was Davel, waren alle goede raadgevingen, alie gedachten van prestige en ontzag vergeten en had Corrie zich op genade en ongenade aan zijne Tjisai overgegeven. Hartstochtelijk nam hij haar in zijne armen en terwijl hij hare tranen wegkuste, fluisterde hij haar met eene teedere gevoelvolle stem in: 'Mijn engel! mijn kleintje, vergeef mij, ik wist niet wat ik zei, maar noem mij in 't vervolg bij mijn' naam; voor jou wil ik meer zijn dan een toean.' En melodieus als 't geluid van eene aeolusharp, klonk een oogenblik daarna, in de kamer, die inmiddels door 't bleeke schijnsel van maan en sterren, in een geheimzinnigen, zachten glans gebaad werd, voor het eerst tusschen 't zoote geluid van twee kussen in, Corrie's naam van hare rozenlippen.

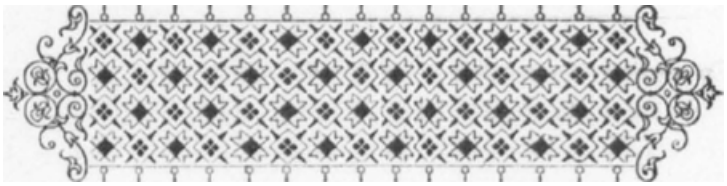

III. Een nachtelijke schrik.

Weer is er eene maand verloopen; 't is nu in 't drukst van den snijtijd der tabak en Corrie is van den vroegen morgen tot den laten avond in 't veld tot groote ergernis van Oh Soei San, die klaagt, dat zij niets aan hem heeft en zulks is letterlijk waar. Als hij 's morgens om half zes haar verlaat, ziet zij hem soms niet terug vóór twaalf uur, om, na zoo snel hij kau gegeten te hebben, weer uit te gaan tot half zeven 's avonds, dan de rapporten in te nemen en uitgebreide tabels der gesneden tabak te maken, om eindelijk, na gebaad te hebben, soms niet vóór half negen, bij zijne Tjisai boven, een bittertje te komen drinken en een door haar gerolde cigarette te rooken. En in die oogenblikken vergeten zij beiden alles, om slechts voor elkander te leven, om in elkanders oogen eene wereld van liefde te lezen tot Ah Hing door zijn droog: ‘Missie, makan soeda sadia!’ (‘Missie 't eten is klaar!’) hun zoet tête à tête komt storen.

En soms gebeurt het, dat Corrie na 't eten, rog eens even naar de naaste droogschuren loopt, om te zien of de Djâga bangsal (schuurwachter) wel op zijn post is en goed zijne plichten waarneemt en gerust laat hij dan de zorg voor zijne Tjisai over aan zijne honden, zeker wetende, dat zij onder hunne hoede, zoo veilig is, als wanneer hij zelf op haar paste. Maar voor zich zelf is zij niet bang, niemand zal haar wat doen en desniettemin haalt ze in zijn afzijn steeds beklemd adem, zich steeds sombere voorstellingen in 't hoofd en blikt ze met den uitersten angst naar buiten in de duisternis, die haar vol dreigende gevaren en spoken schijnt, sinds ze Corrie er in zag verdwijnen Schrikkende van elk geluid, dat uit 't ongerepte woud tot haar komt, zoowel van 't gekrijsch van een aap, die in zijn slaap gestoord wordt, als van 't gehuil van den tijger, die sluipend zijne prooi zoekt of van 't gillend schreeuwen van hert of kîdang (reebok), zit zij met starende oogen te luisteren, totdat zij plotseling naar de ballustrade vliegt en met hare heldere kijkers de duisternis tracht te doorboren. En soms, terwijl hare oogen pijn doen van 't inspannend turen, keert zij teleurgesteld naar hare plaats terug: ‘wat was ze dan toch ook onverstandig en weer dom geweest, hij had 't immers nog niet kunnen zijn en als hij 't geweest was, zouden de honden door een vroolijk blaffen haar wel gewaarschuwd hebben.’ En als dan een oogenblik later de honden werkelijk opsprongen, de trap afrenden en luid blaffend in de duisternis verdwenen, popelde haar hartje van blijde verwachting en verscheen er een zaligen glimlach om haar lieven mond, terwijl ze zichzelve eene nonchalante houding trachtte te geven: hij mocht toch vooral niet merken, dat zij

zoo onrustig was geweest en als 't haar dan werkelijk gelukt was haar aardig gezichtje in de gewone kalme plooi te brengen, zag zij soms de honden één voor één weer terug komen en kwam ze tot de treurige ervaring, dat er slechts een Chinees, Kling of Javaan gepasseerd was. En dan kon ze niet langer zitten blijven, zij liep dan stil weenende de galerij op en neer, terwijl ze met eene hartroerende stem herhaalde malen zacht klagend zijnen naam uitsprak. En soms was ze dan zóó in hare droefheid verzonken, dat ze er geen acht op sloeg, als op een goed oogenblik de honden, nu werkelijk vroolijk blaffend en met hunne staarten kwispelend, wegstoven om weldra met hun meester terug te keeren, ja, dat ze zelfs niet wilde begrijpen, dat hij terug was, vóór eene welbekende stem op zacht verwijtenden toon: ‘Tjisai!’ gezegd had, vóór twee paar krachtige armen haar aan een trouw kloppend hart gedrukt hadden, vóór een gloeiende kus door een geliefden mond op den haren gedrukt was. En als ze dan weer gezellig bij elkander zaten, hoorde ze stil glimlachende zijne zachte verwijtingen aan en was ze tot in 't diepst harer ziel dankbaar, dat zij Corrie weer levend terug had. Als alle vrouwen was zij ontzettend lastig op dat punt en slechts langzaam, zeer langzaam, mocht 't Corrie gelukken, haar wat van zijn moed in te storten. Vooral echter werd die op eene zeer zware proef gesteld, als hij direct na afloop van 't diner 't bevel gaf: ‘syce, pâsang koeda!’ (staljongen, tuig 't paard op!) Dan toch wist ze, dat hij alle schuren inspecteeren ging, tot zelfs die, die bijna op de grens van de onderneming gebouwd was en onmiddellijk aan 't oerwoud grensde, en dat zij hem dus niet vóór elf

uur op zijn vroegst thuis kon verwachten. Op haar verzoek nam hij dan steeds zijn repeating rifle mede, opdat zij tenminste gerust zou zijn, want met een vuurwapen dacht zij alles te kunnen trotseeren. En niettegenstaande dat denkbeeld, moest zij soms, als 't over elven liep, al haar moed bijeenzamelen om niet meer in zoo'n wanhopigen angst te vallen, als waarover zij immer in 't begin van den snijtijd uitgelachen en beknord was geworden. Maar welk eene voldoening had ze niet van haren moed, als zij van uit de verte den welbekenden draf van Kîlat (Bliksem, Corrie's Batakker) hoorde en ze een oogenblik later met een kalm gelaat Corrie ontvangen kon, die dan nooit naliet haar om haar betoonden moed te prijzen en haar altijd met een paar extra kussen daarvoor beloonde!

Eens op een avond was ze echter ontzettend verschrikt en bang geworden en dat wel voor hem, dien ze beminde boven alles, ja, boven zichzelve. Weer was Corrie dien avond na den afloop van 't diner uitgereden en weer ook zat ze hem tegen elf uur verlangend op te wachten, toen zij plotseling een gekerm, angstgeschreeuw, en ruwe stemmen hoorde naderen, die luid op bevelenden toon spraken. Verlamd door een angst, die haar belette hare gedachten te regelen, was ze niet in staat op te staan en te zien, wat er gebeurde. Dat Corrie echter iets overkomen, ja, misschien al reeds dood was, meende zij stellig te moeten gelooven. Weenend drukte ze dan ook de kleine handjes voor haar gelaat en hoorde met ontzetting den optocht nader komen. Daar hield de stoet eensklaps voor 't huis halt en in hetzelfde oogenblik hoorde zij iemand snel naar boven komen.

Een seconde daarna wist, ze dat 't Corrie was, die gezond voor haar stond. Hij gunde haar echter geen tijd hem iets te vragen, want na een vluchtigen kus, zei hij ruw tot haar: ‘Tjisai, ga naar de slaapkamer en maak je niet ongerust als je leven en geschreeuw hoort, want ik ben wel en zal over tien minuten bij je zijn.’ Ongerust zag zij hem in zijn gezicht: op zoo'n toon toch had hij haar nog nooit toegesproken en plotseling verbleekte zij en, terwijl ze op zijne hand wees, die verbonden was en waar een paar bloeddroppels aanhingen, mompelde zij, opnieuw in weenen uitbarstend: ‘O God! bloed! Corrie ge zijt gewond, ja?’ waarop zij ongeduldig 't antwoord kreeg: ‘Och, wat! bloed! een schram, niets meer; maar ga nu, ga.’ En toen zij daarop nog weifelde, werd zij door hem in zijne sterke armen genomen en eenvoudig zonder de minste moeite naar binnen gebracht, terwijl hij haar toevoegde: ‘En nu hier blijven, wat je ook hoort! verstaan?’ 't Dichtslaan der deur en snel verwijderende voetstappen verkondigden Oh Soei San, dat Corrie heengegaan was. Hartstochtelijk snikkend wierp 't arme kind zich op 't bed: ‘Was dat Corrie, haar Corrie? Was dat dezelfde, die haar nog dien eigen avond gekust en zoo teeder haar zijne eenige Tjisai genoemd had? En God! op wat voor een toon had hij haar toegesproken! Vooral dat laatste: “verstaan?” had hij zóó hard, zóó barsch bevelend geuit, dat zij moeite had te gelooven, dat 't dezelfde stem geweest was, die haar soms zoo zacht en gevoelvol in de ooren klinken kon. Maar daar was dan toch ook zeker iets akeligs, iets vreeselijks voorgevallen, want hij bloedde immers, de arme jongen en wellicht waren er nog meer, nog erger gewonden, die nu verbonden werden

En nu begreep ze ook plotseling de reden, dat hij haar binnen wilde hebben en zijn barschen, ongeduldigen toon; zeker, hij had haar 't akelig bloedige gezicht van die wonder willen besparen en had groot gelijk gehad boos op haar te worden, toen zij hem door haar weifelen verhinderd had, zijn menschlievend werk te beginnen. 't Was toch een edel mensch om, terwijl hij zelf gewond was, nog aan anderen te denken, sure, hij was veel te goed voor haar en als hij bij haar kwam, sou ze hem vergeving vragen en zijne hand verbinden en beloven hem voortaan onmiddellijk te gehoorzamen, als hij dan maar weer goed op haar wilde worden en haar weer zijn eenig kleintje wilde noemen'. Zoo redeneerde dat groote kind, in hare onmetelijke liefde zichzelve beschuldigend, om Corrie, die haar goed, haar alles was, maar vrij te pleiten. Ze zou echter geen vrouw geweest zijn, als ze, nadat ze zich had gerust gesteld, niet de vraag gedaan had: 'wat er dan toch eigenlijk gebeurd was?' Een rauwe gil, die ontzettend akelig in de nachtelijke stilte klonk en die haar door merg en been dringende, hevig verschrikt deed opspringen, scheen haar op hare vraag antwoord te willen geven. Vaalbleek, terwijl zij nauwelijks adem durfde halen, bleef zij luisteren naar elk geluid, dat door den dunnen planken vloer van hare kamer tot haar doordrong. Een gemompel, dat nu eens sterker, dan weder zwakker werd, verried haar, dat er een aantal menschen beneden bijeen waren, en als ze scherp luisterde, hoorde ze ook duidelijk een zwak gekerm en eene stem, die in eene haar onbekende taal, naar 't haar voorkwam, akelig smeekend om genade vroeg. Daar hoorde zij plotseling, voorafgegaan door een eigenaardig fluitend geluid, weer gillen

en duidelijk verstond ze nu ook de woorden op huilenden toon geuit: ‘Toelong la taukeha, toelong la!’ [Help mijnheer, help! ('t eerste woord is Maleisch, 't tweede Chineesch)]. Aan 't ‘la’ herkende Oh Soei San den Chineeschen koelie. Kindelijk ontsnapte haar een zucht van verlichting, want daar hoorde zij Corrie de volgende woorden zeggen, die zij zeer goed verstond: ‘Nou’, soeda oepas! toetop itoe doewa orang, dan djâga sama dia ini malam, sebab bissok dia mîsti bawa sama toean besaar.’ [Nou, genoeg oppasser! sluit die kerels in de boeien en bewaak hen dezen nacht, want morgen moeten zij naar den grooten heer, (op Sum. Oostk. de administrateur der estate) gebracht worden]. Na nog wat heen- en weergeloop en gemompel werd 't nu, op een zacht gekerm na, dat eindelijk ook geheel ophield op 't bevelend: ‘dîjam!’ van den oppasser, stil onder 't huis, en hoorde Oh Soei San nu weldra welbekende voetstappen haar kamerdeur naderen.

Wat was er dan toch voorgevallen? Wel, ziehier wat Corrie zijn kleintje verhaalde, nadat de vrede tusschen hen weer geteekend was en Corries hand, die werkelijk slechts geschramd bleek te zijn, door haar zorgvuldig was verbonden en teeder afgekust: tegen tien uur dien avond had Corrie in de op een na laatste schuur zijner afdeeling alles in orde bevonden en wilde Kilat weder bestijgen, om naar de laatste te rijden, toen hij, door 't prachtige weer verlokt, dat eind besloot te loopen. Hij liet dus Kilat rustig staan, hing ook zijn rifle aan den zadelknop en beval den djâga bangsal (chuurwachter) een oog op beide te houden. Alleen dus met zijne rijzweep gewapend, begaf hij zich op weg. Rondom hem was alles doodstil, zelfs 't geluid zijner voetstappen

was in 't mulle zand van den plantweg niet hoorbaar. Na een tien minuten geloopen te hebben, bereikte hij de deur der bangsal (schuur) en juist wilde hij binnengaan, toen hij plotseling stemmen hoorde. Sapristi! dat was daar niet pluis, 't was toch reeds over tienen en alle koelies, op de bangsalwachters na, moesten op 't sein van den tandoek om negen uur ter ruste gaan, een bevel van den Administrateur, dat Corrie streng handhaafde. Een Chinees, na negen uur nog op zijnde, was er zeker van zich de ongenade van zijn taukeha op den hals te halen, als hij het merkte. En nu was 't bijna half elf en nog werd daar gesproken, misschien wel gespeeld, iets, dat streng op de estates verboden is. ‘Bij Allah! dat zouden ze weten, de honden! hij zou hen leeren hem te gehoorzamen, al waren zij dan ook op de grens van zijne afdeeling’ en, terwijl hij zijne rijzweep steviger in de hand klemde, sloop hij onhoorbaar in de bangsal om de misdadigers op heeterdaad te betrappen. Wat hij echter daar zag, deed zijne woede nog toenemen: de schurken waren toch bezig hem te bestelen, door tabak, die dien eigen morgen door hem getaxeerd was, tusschen de dien middag gesnedene te hangen, om ze op zoo'n wijze den volgenden morgen, tegelijk met de versche, nog eens te laten taxeeren en ze alzoo, als 't niet gemerkt werd, dubbel betaald te krijgen. Nu is dergelijke bedriegerij, als men tijd heeft om de gesneden boomen één voor één op te nemen, zeer snel te zien, maar moet men, zooals sommige assistenten, waaronder ook Corrie hoorde, een tien of twaalf schuren taxeeren, die elk vol met tabak hangen, dan is men wel verplicht om vóór den middag gereed te komen, als wanneer er weer gesneden wordt,

als 't droog warm weer is, er met den zoogenaamden Franschen slag in te slaan en de koelies, die niet zullen nalaten hun taukeha te bedriegen, als ze er kans toe zien, een weinig te vertrouwen. Schreef ik hier eene verhandeling, over den tabaksbouw op Sumatra's Oostkust, meermalen denk ik, zouden mijne lezers verwonderd zijn, over de kunstgrepen, die de Chinees uitdenkt en aanwendt om den planter beet te nemen, vooral in den snijtijd van 't kruid, dat in Europa en Amerika gerookt wordt, zonder dat men weet, hoeveel moeite men dáár ginds heeft met zijne cultuur.

En nu werd hier onder Corrie's oog ook zoo'n schandelijk bedrog voorbereid en dat nogal met behulp van den djâga bangsal, de persoon, die juist moet zorgen, dat zoo iets niet gebeuren kan. Was 't dan wonder, dat Corrie's bloed begon te koken, dat zijn oog vonken schoot en dat zijne linkerhand de rijzweep steviger omklemde, terwijl hij in zijne verbeelding reeds met wellust, 't eigenaardig geluid hoorde, dat een met kracht gezwaaiden rôtan op een blooten rug veroorzaakt? Plot seling schoot hij voor den dag en terwijl hij met zijne linkerhand den bangsalwachter, die hem juist met een arm vol tabak passeerde in zijn om 't hoofd gerolden staart greep, zoodat hij 't eerstgenoemde lichaamsdeel niet keeren of wenden kon, diende hij hem met zijne zweep een paar slagen toe, die bloedige striemen veroorzaakten. De aangevallene echter, die sterk en stevig gebouwd was, liet zich dat niet welgevallen, maar trok, terwijl hij de tabak vallen liet, een klein scherp mesje, en trachtte zijn aanvaller, die onvermoeid, scheldend en vloekend in al de hem bekende talen, bleef doorranselen, daarmede te verwonden. Dit ziende werd Corrie nog

woedender en plotseling staart en sweep tegelijk loslatende, greep hij den vent onder een snerpend: ‘wel jou verdomde bangsat!’ (schurk) met beide handen om zijne keel en liet hem eene seconde later gevoelloos en half gewurgd vallen. In hetzelfde oogenblik bemerkte hij de op den grond gevallen tabak en zonder zich meer om 't schijnbaar levenlooze lichaam te bekommeren, raapte hij de bladeren zorgvuldig op en nam ze, evenals 't mesje, mede, terwijl hij mompelde: ‘en nu die andere andjing, (hond) ik denk, dat ik die wel in de kongsie (verblijfplaats voor eene afdeeling Chineezen) vinden zal.’ Juist had hij de bangsal verlaten, toen hem de tandil, die door 't rumoer en 't geweld gewekt was geworden, tegemoet trad. Woedend wilde Corrie ook tegen hem uitvallen, toen hij zag, dat hij niet alleen was, maar dat verscheidene koelies, door 't nachtelijk rumoer gewekt, hem vergezelden. En een tandil in 't bijzijn der koelies, waar hij mede werken moest, berispen en straffen, vond Corrie niet goed. Hij besloot zulks dus tot den volgenden avond uit te stellen, als waaneer hij alleen met hem zijn zou, uitstel was geen afstel bij hem en zoo gelastte hij den man nu slechts zich van den kerel te gaan verzekeren, die in de bangsal lag, den vluchteling op te doen sporen en hen in de kongsie, waar hij, Corrie, zoolaag wachten zou, te brengen, om dan gezamenlijk naar Corrie's huis te gaan, waaronder zij beiden met armen en beenen aan een paal gesloten, den nacht, onder de hoede van een Bengaleeschen oppasser zouden doorbrengen, (Bengaleezen worden op de estates op Sum. O. k. gewoonlijk alleen voor oppassers gebruikt. Zij zijn afkomstig van Bengalen, Britsch-Indië, en de meesten hebben als soldaat in 't Britsch-Indische leger

gediend.) De toon, waarop Corrie deze beschikkingen maakte, was zóó koud en hardvochtig, zijn oog blikte zóó strak en koel, dat de tandil voorzag, dat 't minste eene nieuwe uitbarsting tengevolge zou hebben en 't dus raadzaam vond zich zoo spoedig mogelijk van zijn last te gaan kwijten. Snel deelde hij dus zijne bevelen uit omtrent de aanhouding van den ander, stelde, met Corrie's goedvinden, een anderen schuurwachter voor dien nacht aan en vroeg toen verlof zich te mogen verwijden. In de kongsie gekomen, waar nu alle bewoners ontwaakt waren, was de vluchteling spoedig gevat en gebonden en liet Corrie nu door één der koelies Kilat halen, die bij de andere schuur ongeduldig op zijn gebit stond te knabbelen, zeker denkende, dat hij door zijn baas vergeten was. Bijna tegelijk met 't paard en de rifle, verscheen van den anderen kant de tandil, die den gevangene aan zijn staart vasthield, zijn taukeha ziende, viel deze luid klagend en huilend op zijn knieën. Corrie beval hem echter op harden toon zich stil te houden, liet de beide gevangenen met de staarten aan elkander binden, gaf den anderen koelies bevel onmiddellijk weer ter ruste te gaan, waaraan zij terstond gehoorzaamden, besteeg Kilat en gaf toen 't korte bevel: ‘ajo, djalang!’ (ajo, vooruit!)

Op weg zijnde bemerkte Corrie eerst, dat hij eene wood had Ofschoon hij voelde, dat 't van niet de minste beteekenis was, vond hij 't toch ontzettend onaangenaam tegenover Oh Soei San, daar zij, bloed ziende, natuurlijk denken zou, dat hij tenminste doodelijk geblesseerd moest zijn. Dit stemde zijn gemoed nog harder jegens de beide gevangenen en ‘dit’ ook herinnerde hem, dat die andere andjing (hond) nog niets gehad had; vaadaar

een kwartier later 't eigenaardig fluitend geluid van een door de lucht snijdenden rôtan, 't rauwe gillen, dat Oh Soei San door merg en been drong, en zoo verschrikt had doen opspringen.

Rillend en bevend had de jonge Japansche Corrie aangehoord, maar desniettemin had zij hem met bewondering aangezien, toen hij haar van den strijd in de bangsal vertelde en zij daar hij bedacht, dat zij, 't zwakke wezentje, 't schepsel, dat hij met ééne hand zou kunnen verbrijzelen, hem, den gespierden reus, door hare oogen in hare macht had. Waarachtig! bij dit denkbeeld zwol haar hartje van trots en met de vrijmoedigheid van een klein hondje, dat in één hok met den koning der Afrikaansche wildernissen gesloten is en dat juist om zijne zwakheid en nietigheid gespaard blijft en daaruit den moed put 't dier te plagen, en te stoeien met hem, wiens machtig geluid menschen en dieren in den helderen tropischen nacht als een ontzettend memento mori! in de ooren klinkt, betastte zij zijne gespierde armen en trachtte ze met één handje te omspannen. Had zij tot nu toe Corrie lief gehad, sinds dien avond werd zij trotsch op hem en had ze er in 't vervolg genoegen in, hem, als zij alleen waren, ‘haren reus’ te noemen. Dat die reus te overwinnen zou zijn, dat zij door den loop der dingen bestemd was, dien reus tot driemaal toe 't veege leven te behouden en dat die reus, die haar Corrie was, en die dacht zonder haar niet te kunnen leven, haar ten laatste als een bewijs van Europeesche dankbaarheid en belooning voor de hem bewezen diensten, die zelfs met een leven aan hare voeten, met een leven vol toewijding en zelfopoffering niet te beloonen of te betalen zouden zijn geweest,

haar laaghartig in een groote stad, eenzaam zou achterlaten, zou zij, noch hij geloofd hebben, ook al ware 't geweest, dat de toekomst voor hen een oogenblik haren ondoorzichtbaren sluier had opgelicht en hen had doen zien hare toewijding, edele zelfverloochening en groote reine liefde en zijn lafhartig egoïsme en een niet te verschoonen kleinmoedigheid.....

Den volgenden morgen stelde zich om kwartier vóór zessen een kleine stoet voor Corrie's huis in beweging; hij bestond slechts uit drie personen, te weten: de twee gevangenen, die, van koude rillende, met de handen aan elkander geboeid en met de staarten stevig aan elkander gebonden waren en een Bengaleeschen oppasser, die, gewapend met een geweer en sabel, 't uiteinde der staarten in de hand hield en belast was met 't over brengen der beide gevangenen naar den manager der estate. Waaraan dacht Corrie, toen hij, peinzend en mijmerend, den kleinen stoet, die, evenals hij, juist door de gulden stralen der opgaande zon liefelijk met een zacht rood gekleurd werd, met de oogen volgde? Kwam in zijn binnenste een voorgevoel op van een tooneel, dat eenigen tijd later zou afgespeeld worden, van een tooneel, waarvan den vorigen avond 't voorspel was vertoond in de bangsal, daar, op de grens van Corrie's afdeeling, van een tooneel, waarvan hij zonder tusschenkomst van Oh Soei San, zijne Tjisai, nooit iets zou kunnen navertellen, in één woord, van een tooneel, waar zonder haar zijn leven zou zijn bij ingeschoten? Wie zal 't zeggen? Zeker is 't, dat hij zich plotseling omkeerde en, in presentie van eenige kippen en ander pluimgedierte, Oh Soei San, die stil achter hem geslopen was, onverwachts om haar tenger middeltje

pakte, haar hoog ophief en haar volgens in zijne armen naar boven droeg, waar een kop geurige koffie dampend op hen stond te wachten. Toen de tandoek een oogenblik later den koelies luid en doordringend verkondigde, dat de arbeid weder hervat moest worden, had een voorbijganger een aardig meisjesfiguur met een gezichtje, frisch als 't morgenrood, zich zoo ver als zij kon, over de balustrade der voorgalerij van Corrie's huis kunnen zien buigen, om, zoolang 't haar mogelijk was, een witte gedaante met de oogen te volgen, terwijl zij vroolijk met een zakdoek wuifde.

Voor Corrie, die 't dien dag weder ontzettend druk had, vloog de tijd als gewiekt voorbij. Nog had hij niet alles getaxeerd, toen hij plotseling den tandoek hoorde. Verwonderd bleef hij staan, terwijl hij zich afvroeg, wat er zou kunnen zijn. Slechts als er iets bijzonders is, wordt de tandoek gedurende den arbeid gebruikt; in plaats van drie, hoort men dan echter vier stooten. Ook Corrie wachtte nu op den vierden stoot: tevergeefs echter. Nu ook zag hij de koelies met hun gereedschap op den schouder zich naar hunne woningen begeven en bemerkte hij aan de kleine schaduw, die zijn lichaam afwierp, dat 't bijna middag was. Haastig spoedde hij zich nu voort: zijne Tjisai wachtte hem toch en nog twee bangsals had hij te taxeeren, hij repte zich dan ook zooveel hij kon: zijne oogen vlogen langs en door de rijen opgehangen tabaksboomen; driftig schoof zijne hand de anakkâjoes (stokken) waaraan de boomen tien aan tien op dichte rijen gehangen zijn) uit elkander en vliegensvlug tooverde hij, alleen voor hem leesbare hiërogliefen op een onoogelijk, gescheurd zakboekje, Eindelijk was hij klaar en spoedde

hij zich naar huis, waar zijne Tjisai hem met een bittertje zat te wachten. Daar 't echter laat geworden was, werd er niet veel gesproken, terwijl de rijsttafel gebruikt werd. Ook daarna had men niet veel tijd, want nauwelijks had Oh Soei San voor Corrie eene cigarette gerold, toen hij hoed en stok greep en Tjisai een klinkenden zoen gaf, zeggende: ‘Tot zes uur, kleintje! dan hoort Corrie weer aan jou, wat?’ En Tjisai had geduldig gewacht, en had als gewoonlijk den middag doorgebracht, gedeeltelijk in een longchair gedoken, droomende van hem, dien zij beminde boven alles, gedeeltelijk spelende met hare pop, die zij verzorgde en liefkoosde met dezelfde hartelijkheid en naieve beminnelijkheid, die immer in al hare handelingen en woorden doorstraalden en waarmede zij iedereen, die met haar in aanraking kwam, betooverde. Toen echter de warmte begon te minderen, toen 't avondwindje, met heerlijke geuren uit de bosschen bezwangerd, zachtkens door de tabaksvelden ruischte en de schaduwen langer werden, kon geen pop Oh Soei San meer boeien; ongeduldig volgde zij de groote wijzer op de ronde klok, die in de voorgalerij hing en ongeduldig ook greep zij van tijd tot tijd eene binocle om er den plantweg, die, als met een lineaal getrokken, zich in de verte verloor, door af te zien, om haar een oogenblik, later uit de hand te leggen, zichzelf afvragende hoe zij toch zoo dwaas kon zijn, hem nu reeds op te wachten, daar zij maar al te goed wist, dat Corrie niet thuis zou komen, zoolang er nog één koelie aan den arbeid was. 's Morgens de eerste, was hij ook 's avonds de laatste. - Eindelijk daar klonken zes slagen door 't huis; de klok had gesproken en vroolijk lachend zag Tjisai dankbaar naar

haar op, ala wilde zij haar bedanken. En ook in de bijgebouwen waren de zes slagen gehoord en had Ah Hing zich naar buiten gespoed, gewapend met den tandoek om tot driemaal toe luide te verkondigen, dat de rusttijd aangebroken was. Nu wachtte 't kleintje haren darling niet laag meer tevergeefs, want nog geen vijf miniten, nadat Ah Hing den hoorn had opgehangen, zag Tjisai, met behulp der binocle, in de verte een witte gedaante, die, in 't eerst bijna niette onderscheiden, allengs grooter en grooter werd ten laatste duidelijk Corrie's stevige gestalte vertoonde. En Oh Soei San, hem ziende, uitte een vreugdekreet en ging hem tegemoet en hand aan hand kwamen zij samen terug, als twee vroolijke onbezorgde kinderen lachende en schertsende. En toen Corrie zijne rapporten in orde had gebracht en zich vervolgens gebaad en verkleed had, vervulde hij zijne belofte, zijn Tjisai dien middag gedaan, en vergat hij alles, om slechts haar te zien en slechts voor haar te leven. Zoo volgden de dagen op elkander, zonder dat er iets bijzonders voorviel. De eerste oogst was reeds lang binnen en Corrie had 't met den tweeden niet bijzonder druk, daar deze over 't geheel niet zoo groot en van veel minder goede kwaliteit was dan de eerste. Ook moest hij nu dikwijls in de schuren zijn en vooral in de bangsal (schuur), die op eenigen afstand van zijn huis was gebouwd. Dit alles tot groot genoegen van Tjisai, die 't heerlijk vond, dat de grootste drukte achter den rug was en Corrie nu meer tijd en lust had om zich 's avonds en in de rusturen op den dag, met haar bezig te houden. Het lieve kind leefde als in een droom voort, zich als 't ware voedende met en bloeiende door Corrie's liefde. Soms, in één der vele middaguren, dat

zij alleen op de voorgalerij op een longchair lag, trachtte zij zich rekenschap te geven van hare liefde tot Corrie, maar nooit gelukte 't haar 't gevoel te ontleden, dat haar jegens den jongen man vervulde. Gewoonlijk gaf zij 't dan ook maar op en met 't beeld van den geliefde vóór zich en zijnen naam op hare lippen viel zij dan in den regel in eene lichte sluimering. En Corrie? Wel, zooals reeds meermalen gezegd is, hield ook hij veel van zijn kleintje, misschien te veel. Hij zou alles, tot zelfs zijn leven, neen, meer dan dat, voor haar hebben over gehad, als zij 't hein had gevraagd. Helaas! zoo iets vergde zij nooit van hem. Helaas? Ja, gij, die dit leest, zeker, zeer zeker helaas! want ik zeg U, dat 't voor Corrie beter geweest ware, nooit Oh Soei San gekend te hebben en gestorven te zijn, dáár waar zij hem redde, dan met haar te handelen, zóó, als uit 't vervolg dezer geschiedenis blijken zal.

IV. Terugblik.

't Liep op 't einde van den snijtijd en van den Oostmoeson. Reeds was de tabak voor 't grootste gedeelte in de droogschuren en deed de moeson hoedjan (regentijd) zich zoo tusschenbeide eens gelden. Langzamerhand verloor de hemel zijne schitterend blauwe kleur, verschool de dagvorstin zich meer dan eens achter dikke grijze wolkgevaarten en vielen er regenbuien, die allen tabakkers, zoowel koelies als assistenten, 't hoofd deden schudden en zuchtend naar de tabak deden zien, die nog op 't veld stond. Ook in Corrie's afdeeling was nog niet alles binnen en met wanhopige blikken zag hij elken dag naar 't uitspansel, dat zich echter niet verteederen liet, maar integendeel steeds zwaarder, steeds somberder en steeds grijzer neerzag op dat gedeelte van 't aardsche tranendal. Maar donkerder, zwaarder en onheilspellender dan de sombere wolken aan Sumatra's hemel, verzamelde 't noodlot onmerkbaar, maar niettemin dreigend zeker eene dichte rampenspellende wolkenmassa

boven Corrie's hoofd en dat van zijn kleintje. Ruim twee jaar was hij in Indië geweest, toen wij hem leerden kennen en in dien tijd was 't hem op eenige kleine onaangenaamheden en teleurstellingen na, zeer goed gegaan. Door zijne vrienden bemind, werd hij door zijn chef geacht en al werd hij door zijne koelies en tandils ontzien, ook deze hielden over 't algemeen veel van den jongen man en waardeerden zijne strikte rechtvaardigheid. Daarenboven beviel Corrie 't plantersleven en had hij zijn huisje zoo gezellig mogelijk ingericht. Men zou dus denken, dat hij gelukkig en tevreden had moeten zijn. Wel, dat was hij ook, zoo kwam 't tenminste zijn vrienden en kennissen voor en dat trachtte hij ook somtijds zichzelven diets te maken. Waagde hij 't echter, eens na te denken en stelde hij zichzelven dan eens ernstig de vraag: ‘Ben ik nu werkelijk gelukkig, heb ik alles, wat ik verlang!’ Dan moest hij zichzelven bekennen, dat hem iets ontbrak; wat, dat wist hij niet. Plotseling ontdekte hij 't, terwijl hij eens op een avond bij zijn vriend Davel dineerde en deze na 't diner, zijne njaai liet roepen om haar, ouder gewoonte, te plagen. Waarachtig, hem mankeerde eene vrouw; niet een zooals de gezellin van zijn' vriend; neen, een waarmede hij praten kon, een, die hem zou begrijpen, een die zijne liefde waardeeren en met woeker zou willen en kunnen teruggeven. Ja, hem ontbrak 't huiselijk geluk, een, wezen, dat hij zou kunnen liefhebben, een wezen, waaraan hij zich zou kunnen hechten: zijn liefdevol hart had behoefte aan beminnen en ook aan bemind te worden. Zijne kwaal ontdekt hebbende, besloot hij niet lang te wachten, maar onmiddellijk werk van het geneesmiddel te maken. En hij slaagde

uitstekend, zoo dacht hij in den eersten tijd tenminste. Het mooiste meisje uit de Javaansche pondoq (verblijfplaats der Javaansche koelies) was bij hem als njaai in dienst getreden. En werkelijk als huishoudster had hij geen betere kunnen vinden. Adinda werkte als een paard en dacht daardoor haren toean te zullen behagen. Maar lieve God! juist dat werken, dat sjouwen als een koelie hinderde Corrie verschrikkelijk. Meermalen dan ook verzocht hij haar eerst en toen dat niet hielp, gebood hij haar dat werken te laten. Maar noch 't een, noch 't ander baatte. Wel beloofde zij telkens 't niet meer te doen, maar elk oogenblik vergat zij hare belofte en vond haar toean haar aan 't rijst stampen, aan 't bijvegen van eene galerij of aan een ander werk, dat zij liever voor de boys moest overlaten. Daar kwam bij, dat 't meisje 't aardiger vond, 's avonds als zij nog geen slaap had, op eene harmonica te zitten zeuren, zooals Corrie 't spelen noemde op 't instrument, dat hij niet kon zien of luchten, dan om met hem te praten of platen te bekijken, waarvan zij, niettegenstaande zijne uitlegging toch niets begreep. Wel, verwondert 't iemand nog, dat Corrie na een paar maanden genoeg van haar kreeg en dat hij weer zijne vrienden op ging zoeken en zijne njaai thuis harmonica liet spelen, zoolang zij verkoos? Hij had zich in haar vergist en als hij eens naging, wat voor huishoudsters zijne vrienden en kennissen hadden, die allen van het zelfde gehalte of nog minder waren dan de zijne dan vroeg hij zich bitter af hoe hij zoo dom had kunnen zijn, van eene Javaansche, die geheel hare jeugd in de kampong had doorgebracht, te kunnen vergen 't een Europeaan gezellig thuis te maken en hem te

begrijpen. Maar was hij niet veeleischend, kon hij met Adinda niet gelukkig zijn? Al zijne vrienden benijdden hem toch om haar bezit en daar was er niet één, die niet onmiddellijk met hem zou hebben willen ruilen. Zeker, hij zou 't tenminste kunnen beproeven en trachten tot haar neer te dalen en met haar mede te leven, nu 't gebleken was, dat hij haar geen belang kon doen stellen in zaken, die hem interesseerden en boeiden. En dan trachtte hij belangstelling te veinzen in de chronique scandaleuse uit de Javaansche pondoq, in mooie badjoes, sarongs of kajins, (Javaansche kleedingstukken) of in zilveren buikbanden, monsterachtige oorringen, helschitterende haar- en borstspelden en andere pemajinans (snuisterijen). Ook maakte hij haar dan complimentjes over haar spel op de harmonica en vroeg haar wat voor hem te spelen. Lang echter hield hij 't nooit in die lage sfeer uit: eensklaps stond hij dan op, stootte haar, soms midden in 't verhaal van een pas voorgevallen schandaaltje niet een ruw: ‘Piggi per setan!’ (loop naar den duivel!) van zich weg en verdiepte zich in een boek of in zijn album. En de arme jonge Javaansche schoot dan niets anders over dan zich zacht schreiend naar de bijgebouwen te begeven en daar te klagen, dat zij haren toean niet begreep. Juist! dat was 't: zij begreep hem, hij haar niet. Wat hij verlangde, kon zij niet geven en wat zij had en wilde geven, daar stelde hij geen prijs op. In hare hartstochtelijke droefheid en snakkende naar een woord van deelneming en troost, liep Adinda dan 's avonds, als haar heer uit was, naar de pondoq om daar raad te vragen en zich te laten troosten. En beide kreeg zij daar, zooveel en zoo dikwijls zij 't verlangde. Wel!

was 't wonder, dat zij, verwaarloosd door Corrie en een lief gezichtje bezittende, weldra een vurig bewonderaar onder de koelies vond? Immers neen. Evenmin als 't van haar te verwachten was, dat zij daarom in 't vervolg de pondoq zou vermijden. Met haren minnaar coquetteerende, moedigde zij hem aan, in plaats van zich terug te trekken en nauwelijks was Corrie 's avonds op Kilat weggedraafd, of Adinda begaf zich naar de pondoq, of wel, kwam haar ridder bij haar in Corrie's bijgebouwen.

Lang echter kon deze minnehandel niet voor den heer des huizes verborgen blijven. Hoe en door wien wist hij zelf niet, maar weldra kwamen hem geruchten ter oore, die hem deden besluiten zijne njaai eens scherp te ondervragen. Natuurlijk loochende zij alles met de hardnekkigheid van een Javaan, die bang is voor straf en met een gezicht zóó onschuldig en zóó deemoedig, dat zij er iedereen mede overtuigd had, behalve hen, die de Oostersche volken kennen, en weten, dat zij in liegen en bedriegen hunne meesters niet hebben. Ook Corrie geloofde haar niet en zeide zulks ronduit. Zooals hij wel gedacht had, begon Adinda nu hartstochtelijk te schreien, steeds dure eeden zwerende, dat zij onschuldig was, en dat afwisselende met den wanhopigen wensch, dat Allah toch medelijden met haar hebben zou en haar toch van deze aarde zou wegnemen. Zoowel 't een als 't ander liet Corrie vrij koud, hij wist, dat haar ‘Soenggoeh mâti!’ (een Maleische eed: zoo waarachtig, dat ik er op sterven wil!) evenveel waarde had als haar wensch om weggenomen te worden. Hij verwijderde zich dan ook maar, haar waarschuwende, dat, als hij haar betrapte, zij onverwijld haren soerat lepas (ontslagbrief) zou ontvangen. Wel acht dagen hield zij zich goed, in

dien tijd was zij niet in de pondoq geweest, en had zij haren aanbidder niet dan van verre gezien. Maar toen verloren Corries's dreigementen en waarschuwingen hunne kracht en toen, eens op een avond, dat haar toean weer uit was, haar minnaar eene poging deed haar te naderen, had zij kracht noch moed, hem af te wijzen, maar gaf zij zich aan hem over met lichaam en ziel. Van dat tijdstip af verloor zij alle voorzichtigheid uit 't oog en begon zij Corrie te haten, die haar geluk in den weg stond. Lang zou hij dat echter niet meer doen: Weldra zou zij vrij zijn. Wier was Corrie op een avond, na den geheelen dag in de fermenteerschuur te zijn geweest, uitgereden om wat beweging te nemen, en wat versche lucht in te ademen en weer ook was Adinda, nadat Kilat's draf was weggestorven, weldra in een der ledige bediendenkamers, in een zoet tête à tête met haren aanbidder verzonken.....
....

Plotseling werd de deur van 't hokje open geworpen en Corrie, in gezelschap van twee Bengaleesche oppassers, verscheen op den drempel Hevig verschrikt sprongen de beide gelieven op Een oogenblik stonden zij daar zwijgend, met gebogen hoofden; zooals gewoonlijk echter, kreeg de vrouw 't eerst hare tegenwoordigheid van geest terug Woedend en ten diepste gegriefd, dat ook de twee oppassers de onthulling harer schande hadden bijgewoond, vergat zij voor een oogenblik Corrie, haren minnaar, alles, om met fier opgericht hoofd op de beide getuigen toe te treden en met een vorstelijk gebaar naar de deur wijzende, op gebiedenden toon te zeggen: ‘Piggi lakas!’ (Gaat spoedig!) In die houding, met

die bliksemende oogen was Adinda verrukkelijk schoon en scheen zij een wezen uit hooger sfeer, Aarzelend en schuin naar Corrie ziende, begonnen de oppassers langzaam te wijken onder den invloed van hare goddelijke schoonheid. Plotseling stonden zij echter in positie en plotseling ook zonk Adinda's hoofd op haren boezem en kromp zij ineen: daar toch had eene ijskoude stem koel en bevelend door 't hokje geklonken, zóó akelig koud en kort, dat zelfs de oppassers rilden. ‘Breng die vrouw weg!’ En zij gingen, Adinda in hun midden medevoerende; zwijgend, met opgeheven hoofd, passeerde zij Corrie. Deze nam niet de minste notitie van haar, maar zocht in 't slecht verlichte hokje naar Adinda's medeplichtige, die sidderend, zich zoo klein mogelijk makend, in een donker hoekje was weggekropen. Zoo zag Corrie dus ook den blik niet, dien de Javaansche, terwijl zij hem voorbij ging, op hem wierp: een blik van machtelooze woede, van onverzoenbaren haat; een, die Corrie, als hij minder moedig was geweest, wat te denken zou hebben gegeven. Hij merkte hem echter niet op en al had hij hem gezien, hij zou er zich toch niet om bekommerd hebben. Voor hem bestond Adinda niet meer en hij had er alles voor over gehad, indien hij den tijd, dien zij bij hem was geweest, had kunnen wegschrappen uit zijn levensboek. Intusschen hadden de Bengaleezen zich met Adinda verwijderd en was Corrie met opgeheven rijzweep haren medeplichtige genaderd, die kermend en ampon (genade) smeekende in een hoek wegkromp.

Dien nacht deed Adinda geen oog toe en toen tegen zes uur de mata hari hare vriendin, de aarde, even goeden morgen kwam wenschen, om daarna weer achter dikke,

grijze loodzware wolkenmassa's te verdwijnen, 't was toen ook in den moeson hoedjan, moet zij zeker wel verwonderd Adinda aan hebben gezien en zichzelve afgevraagd hebben, of dat wezen met die ingevallen wangen, die rimpels in 't voorhoofd, die pijnlijk vertrokken mond, die dof starende oogen, dat grijzende haar en die beklemde ademhaling, hetzelfde levenslustige, vroolijke en schoone kind was, dat zij een etmaal te voren ook had wakker gekust. Ja, Adinda was dien nacht ontzettend veranderd: uiterlijk, zoowel als innerlijk. Waren hare gelaatstrekken verouderd, in haar binnenste was 't nog erger gesteld: alle edele gevoelens, alle goede eigenschappen, alle deugden, alle begeerten waren omgekomen in den gestreden strijd, om plaats te maken voor een onstuimig verlangen naar wraak. Wraak! wraak! deze kreet had haren geprangden borst in den stillen tropischen nacht lucht gegeven en deze kreet ook had haar gesterkt, als zij dreigde te bezwijken onder den last harer schande en vernedering. Wraak! wraak! dat was 't waar zij in 't vervolg voor wilde leven, dat was de geheimzinnige flikkering, die bijwijlen in hare overigens dof starende oogen vonkte. Wraak! wraak! ja, maar geen woeste onberedeneerde wraak, geen wraak, die hem alleen zou treffen; neen, ook 't liefste, dat hij had, zou er door getroffen moeten worden, iemand, dien zij, door hem te dooden, voor eeuwig ongelukkig maken zou. En met 't geduld, dat een Aziaat in dergelijke gevallen aan den dag leggen kan, besloot zij te wachten, Allah biddende haar eene gunstige gelegenheid te schenken.....

Corrie was niet spoedig verwonderd over iets, noch bijzonder schrikachtig van gestel, maar ondanks zijn

kalmte en flegma, had hij moeite zich te herstellen van den schok, dien hij kreeg, toen, om elf uur, op zijn bevel Adinda voor hem verscheen. Hij kon bijna niet gelooven, dat zij 't was. Sprakeloos stond hij haar een wijl aan te staren, verwonderd over haar verouderd uiterlijk, verwonderd over de verregaande brutaliteit, waarmede hare koude dofstarende oogen hem opnamen. Alles scheen onder haren blik te bevriezen en als rillende van koude, wendde Corrie zich van haar af, om haren ontslagbrief te schrijven en haar 't geld te geven, dat haar nog toekwam. Toen hij haar dat echter wilde voortellen trok zij eensklaps hare hand, die zij eerst opgehouden had, weg en vielen de dollars rinkelend op den vloer. Dit geluid scheen hare woede op te wekken, want met oogen glinsterend van ingehouden drift en met vingers, die krampachtig samentrokken, scheurde zij den pas ontvangen soerat in duizend stukken, gooide die Corrie in 't gezicht en was toen plotseling met een paar sprongen bij de trap en bijna in hetzelfde oogenblik beneden. Haastig wilde de oppasser haar nasnellen, maar Corrie weerhield hem, zeggende, op de vluchtelinge wijzende: Béar, dia gilâh!' (laat ze maar, zij is gek!)

Wan dien dag af was Corrie alleen geweest en hoewel hij 't hoe langer hoe eenzamer begon te vinden en zijne huishouding hoe langer hoe duurder werd, verzette hij zich toch met kracht en macht tegen 't denkbeeld van opnieuw in de handen eener Javaansche njaai te moeten vallen. En toch, zonder vrouw ging 't niet langer. Bij den dag werd 't slordiger in zijne woning, bij den dag werden de uitgaven grooter en ook bij den dag werd 't eten slechter. En dientengevolge werd Corrie's

humeur, als er 's avonds geen vrienden kwamen om hem wat afleiding te bezorgen, zelf uitgaan deed hij zelden meer, daar hij elk oogenblik in de fermeteerschuur kon geroepen worden, bij den dag slechter. En, was 't aan 't sombere regenachtige weer of aan iets anders te wijten? dat kon Ah Hing niet zeggen, zeker is 't echter, dat hij meermalen zag, dat zijn toean soesah hati (verdriet) had. Ja, Corrie had soesah hati, waarover wist hij niet, maar als hij 's avonds zich, na 't diner, op de voorgalerij, in een longchair wierp, als hij 't eentonig geluid van de vallende regendroppels op den atap hoorde, waaruit 't dak van zijn huis samengesteld was, dan bekroop hem meermalen een nameloos gevoel, een gevoel, dat hij niet kon ontleden, maar dat hem ontzettend ongelukkig maakte en avond aan avond overmeesterde dat gevoel, die Sehnsucht hem in toenemende mate, knelde hem sterker in zijne banden en deed hem soms verlangen, dat de dagen nog niet tot 't verledene behoorden, dat daar achter in de bijgebouwen een meisjesfiguur op hare hurken gezeten, klagende tonen aan eene oude valsche harmonica ontlokte. En dan nam hij zich voor, weer met eene njaai te gaan leven, zelfs al zou 't andermaal eene Javaansche moeten zijn. Wijs geworden door ondervinding zou hij haar beter waardeeren en haar niet zoo aan haar lot overlaten, als hij Adinda had gedaan. Nu zag hij in, helaas te laat! dat hij werkelijk te veeleischend was geweest, dat er misschien in heel Neerlandsch-Indië niet ééne inlandsche vrouw te vinden zou zijn, die geven kon, wat hij verlangde. Nu ook begreep hij hoe 't mogelijk was, dat zijne vrienden konden leven met vrouwen als Sarina en met anderen, die, èn wat uiterlijk èn wat

goede eigenschappen betroffen, niet in de schaduw konden staan van 't meisje, wier levensgeluk hij verwoest had. Indien hij haar toch niet had verwaarloosd, zou zij geen troost in de pondoq gezocht hebben, zou zij daar geen aanbidder hebben gevonden, zou zij niet gevallen zijn en zou alles, wat nu geschied was, niet zijn gebeurd. Treurig was 't, den jongen man te zien, als hij zoover met zijne redeneering gekomen was: hij was dus per slot van rekening de schuld van hetgeen er voorgevallen was en hij had er anderen voor doen boeten. O, 't was vreeselijk, er aan te denken! Waarachtig! indien Adinda in een oogenblik, dat 't zelfverwijt, opgewekt door gedachten en gevolgtrekkingen, die wel voor een gedeelte juist waren, maar waarvan de grens, die 't valsche van 't ware scheidde, door den melancholischen jongeling niet opgemerkt kon worden, hem kwelde, plotseling voor hem had gestaan, bij zou in staat geweest zijn haar vergeving te vragen voor 't kwaad, dat zij bedreven had, maar waarvan hij de schuld dacht te zijn. In die oogenblikken nam hij zich ook voor, haar schadeloos te stellen voor den geleden smaad en haar, als zij wilde, weer als njaai in dienst te nemen.

Alles zou dan weer worden als vroeger, van haren kant tenminste, want hij, hij zou geheel veranderen en haar liefhebben en koesteren, ook zelfs als zij zijne ooren verscheurde door op de harmonica te spelen, of zijn gemoed in opstand bracht door de rijst zelf te toemboeqen en 't huis bij te vegen.

Ziedaar, gij allen, die zonder eerst te onderzoeken, zonder te weten, zonder kennis, dus ook *zonder recht van spreken*, 't njaaistelsel in de tropen veroordeelt, tot welke zotte redeneeringen, tot welke dwaze, voor

't Europeesche prestige noodlottige, handelingen, een verstandig mensch komen kan, als hij verplicht is alleen, op eene afgelegen estate, zijne vrije uren te slijten. Was Corrie toch aan zichzelven overgelaten geworden, zijne melancholische buien zouden in menschenschuwheid ontaard zijn en niet zeldzaam zijn, vooral in Indië niet, de gevallen, dat menschenschuwheid leidt tot.... zelfmoord.

Corrie werd echter niet aan zich zelven overgelaten, want, al verdreef de dageraad voor een groot gedeelte de muizennesten en sombere gedachten van den vorigen avond, al beschouwde hij ook elken morgen hetgeen er voorgevallen was uit een geheel ander oogpunt en al trachtte hij, door den ganschen dag bezig te zijn, zich te beletten te denken aan de plannen, die hij den avond te voren omtrent de toekomst gekoesterd had, toch maakte zijn administrateur in stilte de opmerking, dat Espeling, na die fatale geschiedenis van zijne njaai, veranderd was en vroegen ook Corrie's vrienden elkander af, wat toch de reden kon zijn, dat hun vriend alle levenslust en vroolijkluid verloren scheen te hebben. Hunne meeningen daarover waren vrij verdeeld: één bracht 't in verband met slechte, verontrustende berichten van huis, een ander meende weer, dat 't schuurleven hem zoo droefgeestig maakte en een derde zelfs opperde 't vermoeden, dat 't vertrek van Adinda Corrie misschien zoo veranderd had. Dit laatste werd echter door geen van allen geloofd; immers, toen hij Adinda had, verwaarloosde hij haar en ging hij elken avond uit. ‘Neen!’ was de algemeene opinie, ‘dat kon 't niet zijn.’ ‘Jawel dat is 't wel,’ dacht Davel, als hij 't laatste gevoelen hoorde en zoo iemand, dan kon hij 't weten, want hij

kwam dikwijls bij Corrie, zat soms uren bij hem te praten en had hem langzamerhand leeren kennen. Hij was 't ook geweest, die zijn vriend aangespoord had, eene njaai te nemen, daar zijne ondervinding hem zei, dat voor iemand met een karakter als Corrie, de eenzaamheid niet te dragen was en ofschoon hij wist, dat zijn collega dingen verlangde van zijne levensgezellin, die zij niet had en dus ook met geen mogelijkheid geven kon, had hij toch op 't nemen van eene huishoudster aangedrongen, omdat hij dacht, dat 't op den duur wel djâdiën (gaan) zou en zij elkander wel zouden leeren verstaan. Het was echter niet gedjâdied en een welmeenend: 'Babi kena koetoq dia!' (wat een verdoemd varken is zij) was hem tegenover zijne Sarina ontsnapt, toen hij van 't schandaaltje hoorde. Onmiddellijk was hij daarop naar Corrie gereden om hem te troosten en hem aan te raden terstond eene andere te nemen, daar 't niet goed voor hem was alleen te blijven, en hij toch ook een vertrouwd persoon hebben moest voor zijne huishouding. Bitter had Corrie toen gelachen en gezegd, dat hij vooreerst genoeg had van vertrouwde personen en geen voornemen had ooit weer eene Javaansche njaai te nemen. Toen was Davel van wal gestoken en had zijn vriend aan 't verstand trachten te brengen, dat hij niet geschikt was om alleen te leven, ook had hij hem onder 't oog gebracht, dat Adinda's ontrouw, wel eenigszins ook zijne schuld was en toen hij was uitgepraat, zonder Corrie te overtuigen, had hij hem tot slot op den Bijbel gewezen, zelfs die zei immers: 'Het is niet goed, dat de man alleen zij.' Daarop zijne wiskey-soda leeg drinkend, was hij weggereden. Noch 't een, noch 't ander had echter geholpen: Corrie was

alleen gebleven, maar Corrie was ook somberder geworden, en hoewel hij 't zorgvuldig voor iedereen trachtte te verbergen, toch werd 't opgemerkt door zijne vrienden en zelfs door zijne manager. Wat hem scheelde, wisten zij niet, op Davel na, maar afleiding, dachten zij, zou hem in geen geval kwaad doen. En dan gingen zij 's avonds soms en corps naar hem toe, maar hoe verwonderd zagen zij dan naar hun gastheer: vroolijk schertsende lachte hij met hen, tapte uien, spoorde hen aan tot drinken en was weer even joviaal en levenslustig als vroeger. Zij begrepen er niets van, want den volgenden morgen was dan zijne opgeruimdheid weer verdwenen en deed hij met een somber gelaat zijn werk, vervuld met bange vrees voor den avond van dien dag, dat hij weer eenzaam zou zijn, weerloos overgeleverd aan dat melancholische gevoel, dat hij niet bij machte was te onderdrukken en dat hem op den duur zou dooden. En werkelijk, hij begon er slecht uit te zien: de gezonde kleur verdween van zijne wangen; zonder eetlust zette hij zich aan tafel, als Ah Hing hem zeggen kwam, dat er gediend was; en zonder behoefte aan slaap begaf hij zich 's avonds ter ruste. Langzaam maar zeker verminderde hij en als een slachtoffer van Tjandoe (bereide opium), dat zich met wellust overgeeft aan de gevolgen van 't schuiven, en er zich niet tegen tracht te verzetten, hoewel hij weet, dat elke pijp hem meer ontzenuwt, elke trek hem nader tot het einde voert, zoo ook gaf Corrie zich ten laatste 's avonds, met een zalig gevoel aan zijn Sehnsucht over en zonk er steeds dieper en dieper in weg. Met smart zag Davel dit aan en dikwijls beproefde hij nog zijn vriend over te halen opnieuw een huishoud-

ster te nemen. En menigmaal nam Corrie 't besluit zulks te doen en liet hij Davel wegrijden, vervuld met de zalige gedachte, dat hij zijn vriend gered had van een kwijnend leven, van een zekeren dood. Maar als hij dan den volgenden dag Corrie weer in de schuur ontmoette en hem schertsend vroeg of hij dien morgen reeds in de Javaansche pondoq was geweest, bemerkte hij duidelijk aan zijn vriend, dat deze nog even weinig lust had den raad van zijn collega op te volgen als den dag na Adinda's vertrek. Ten laatste gaf Davel dan ook alle pogingen om zijn vriend te redden op, begrijpende, dat deze niet genezen wilde worden. In stilte bleef hij echter hopen, daar hij innig veel kassian met Corrie had; en ziet, wat hij wenschte, gebeurde: er kwam eene verandering, die zijn vriend redde. Corrie toch werd naar Singapore gezonden om daar Chineesche koelies te gaan zoeken en toen hij na zes weken terug kwam, herkenden zijne vrienden hem bijna niet. Somber en melancholisch als iemand, die niets meer van dit leven te hopen heeft, was hij vertrokken, vroolijk en levenslustig keerde hij weer. Daarbij kwam, dat gedurende zijne afwezigheid, voor een groot gedeelte 't schuurwerk afgeloopen was en hij dus weer de velden in kon gaan. En toen na een poosje Oh Soei San, hem door zijn vriend Yhons gezonden werd en hij weldra bemerkte, dat zij in staat was te geven dat, wat hij bij Adinda tevergeefs had gezocht, te weten: liefde en gevoel voor 't schoone en welluidende, beschouwde hij zich gelukkiger dan alle menschen te zamen. Met zijn werkkring ingenomen, levende aan de zijde van zijne Tjisai, in 't aardsche paradijs, zooals hij Indië in zijne brieven naar huis noemde, gevoelde

hij zich zaliger dan wijlen den ouden heer Croesus, te midden van zijne onmetelijke schatten Gelukkig, dat de toekomst hen niet bekend was; nu genoten zij toch als twee onbezorgde kinderen van elkanders gezelschap; nog leefde Adinda echter; en sterker, steeds sterker klonk in haar binnenste de schrille kreet: wraak! wraak! om nu niet alleen hem, maar in hem ook haar te treffen.

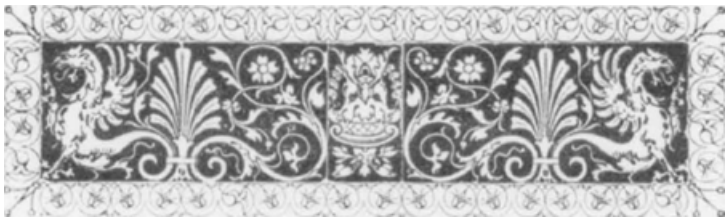

V. Adinda's wraak en uiteinde.

Ja Adinda leefde nog en in haar smeulde als een alles verterend vuur, een waanzinnig verlangen naar wraak Dood voor hare omgeving, terwijl zij uren lang, starend op één punt, kon zitten peinzen, werd zij door de koelies niet meer bespot, maar door hen veeleer beschouwd als een wezen, dat over geheimzinnige krachten kon beschikken en met hantoes (spoken) omging En toen zij zulks gewaar werd, trachtte zij de bijgeloovige bevolking der pondoq in dit denkbeeld te sterken, door 's nachts in 't grillige schijnsel der sterren en maan buiten, rond te dwalen of 's avonds met holklinkende stem en geheimzinnige taal, wonderlijke voorspellingen en verhalen, waarin de haat tegen de blanken altijd eene groote rol speelde, op zangerigen toon voor te dragen. En als 't haar doel was invloed bij de onwetende koelies te verkrijgen, hen ontzag voor haar in te boezemen en zich door hen te doen gehoorzamen, slaagde zij uitstekend. Weldra toch had iedereen den

moed verloren 't jonge meisje met 't reeds grijzende haar, dien pijnlijk vertrokken mond en die wild schitterende oogen in iets te wederstreven en oefende zij een onbeperkte macht in de pondoq uit, geduldig 't oogenblik afwachtende, dat zij die zou kunnen aanwenden tot 't verderf van den man, die haar levensgeluk had verwoest, en van haar, die haren vijand 't zijne had terug gegeven. En dat oogenblik kwam, kwam sneller dan Adinda had gedacht, dan zij had durven hopen. Voor iedereen onzichtbaar, maar daarom niet minder zeker, pakten zich boven Corrie's hoofd donkere donderwolken te zamen, die steeds grijzer, steeds zwaarder wordende, eindelijk onverwachts losbarstten en Corrie zeker hadden verpletterd, indien zijn beschermengel daar niet geweest was om hem in 't leven te behouden, een leven, dat hij later met een zucht van verlichting, als een zwaren last, vrijwillig zou wegwerpen.

Zooals wij reeds in een vorig hoofdstuk zagen, was de moeson hoedjan (regentijd) zoo langzamerhand weer ingetreden en hoewel er hier en daar nog tabak op 't veld stond, was de snijtijd feitelijk afgeloopen en nam 't werk in de schuren weer een aanvang. 't Werk in de schuren, d.w.z. 't grof in hoofdkleuren sorteeren en bundelen der tabak, om daarna in krandjangs (groote langwerpige manden) naar de bangsal besaar (fermenteerschuur) getransporteerd te worden, om daar 't groote broeiingsproces te ondergaan. Vervelender tijd voor koelies en assistenten op eene tabaksonderneming bestaat er niet en niemand dan zij, die 't zelf ondervonden hebben, kunnen beseffen hoe versuffend en melancholisch een dag aan dag herhaald verblijf in de schuur op Chineezen en Europeanen werkt. Ook Corrie zag ontzettend

tegen dien tijd op en trachtte nog zooveel mogelijk van zijne vrijheid te genieten, door elk oogenblik eens te gaan zien of de tabak, die nog op 't veld stond, rijp genoeg was om gesneden te kunnen worden. Deed hij zulks voor zijn eigen genoegen, zeker is 't, dat de qualiteit der gesneden tabak door zijn nauwkeurig toezicht goed bleef. Daardoor toch werd den koelies belet onrijpe tabak te snijden, hetgeen zij anders zeker zouden hebben gedaan. Ja, zelfs nu kwam 't tusschenbeide wel eens voor, dat Corrie onrijpe boomen onder de gesnedene vond; iets, dat hij altijd ontzettend streng strafte. Vooral vond hij dit meermalen in de bangsal, op de grens van zijne afdeeling, dezelfde, waar hij op een avond in den snijtijd den wachter en een koelie betrapt had op 't stelen van tabak. Reeds lang waren die beiden weer terug en hadden Corrie tot nu toe geen nieuwe reden tot ontevredenheid gegeven. Maar ook zij hijgden naar wraak en wachtten, evenals Adinda, slechts op eene gunstige gelegenheid om hun vijand te verderven. Laf echter, als de Chineezen zijn, hadden zij geen moed Corrie met hun tweeën aan te vallen, maar waren zij besloten te wachten tot eene kleinigheid in den schuurtijd de ontevredenheid van alle koelies opwekken zou en die, door hen aangeblazen, zou leiden tot een opstootje, gedurende hetwelk men 't gerust aan hen kon overlaten den toean Ketjil aan kant te helpen Arme Corrie! ingesloten aan twee zijden, wordt gij en uw Tjisai met dood en verderf bedreigd, en gij merkt niets van 't U aan beide kanten omringende gevaar, verblind als ge zijt door 't vlammend liefdevuur, dat daar straalt uit de eogen van uw kleintje, bedwelmd als ge zijt door de harmonisch melodieuse geluiden, die als zoete harp-

akkoorden ruischen van hare lippen! Neen, Corrie werd niets gewaar en al had hij iets gemerkt, dan zou hij toch getracht hebben den opstand alleen te bezweren. Hulp in te roepen, zou hij laf hebben gevonden. Hij zou echter misschien een beetje voorzichtiger zijn geweest dan hij nu was. Nu toch ging hij voort met streng te straffen hen, die natte tabak durfden te snijden en vooral zij, die 't meermalen deden, hadden 't hard te verantwoorden. Behalve, dat de door hen gesneden tabak eenvoudig niet getaxeerd werd, volgde in den regel 't bevel aan den oppasser, den misdadiger in de boeien te sluiten en een enkelen keer wel eens rotting-slagen. Ook heden waren die weer gevallen en hij, op wiens rug zij 't meest en 't hardst waren neergekomen, was dezelfde die wij een poosje geleden, in gezelschap van een ander, in boeien geklonken, onder geleide van een oppasser, op een zonnigen morgen, den weg naar de woning van den administrateur der onderneming zagen opgaan. Nu was echter de maat vol; woedend over de ontvangen slagen, die bloedige striemen hadden achtergelaten, liep hij, toen om elf uur de tandoeq 't sein gaf den arbeid voor twee uur te staken, razend en vloekend naar de kongsie, (verblijfplaats der Chineesche koelies) en vertelde daar op overdreven wijze hoe hij door den toean ketjil mishandeld was. Zijn verhaal maakte echter niet zooveel indruk op zijne gele staartgenooten als hij wel had gewenscht. Wel mompelden zij een weinig, wel ging er ook een algemeen ‘Oah!’ op, toen hij onder veel geschreeuw hen de bloedige sporen op zijn rug toonde, die daar, door Corrie's rotting, als een waarschuwend teeken voor anderen, waren ingedrukt, maar toch vond

zijn voorstel, om hun taukeha (heer) hunne tanden eens te laten zien, weinig instemming. Hen ging 't immers niet aan, wat hun broeder overkomen was, waarom zouden zij hem dan helpen wraak te nemen op hunnen toean? Als hij zich wilde wreken, wel! zij zouden hem niet tegenhouden, maar hem bijstaan! zij waren immers niet mishandeld? Ja, dat waren zij wel, verzekerde de oproerkraaier, die nu met eene belangrijke mededeeling voor den dag kwam, die hem onmiddellijk zijn doel hielp bereiken: geen boom, n.l. van de tabak, die den vorigen dag door de koelies dezer kongsie was gesneden, was door Corrie getaxeerd geworden, omdat zij meest allen natte boomen hadden gekapt. Woedend vlogen de koelies, toen zij dit hoorden, overeind en een ontzettend, oorverdoovend gehuil vervulde een oogenblik de kongsie. Ja, hun broeder had gelijk, zij waren mishandeld en bestolen; als men nu toch wachten moest tot de tabak droog gesneden zou kunnen worden, dan zou ze immers op 't veld moeten verrotten: zon en droogte waren nu toch niet meer te wachten en 't was in elk geval beter natte tabak in de bangsals te hebben, als in 't geheel geen. Aldus wild door elkander redeneerende, wonden de koelies zich op, in hunne woede nog versterkt door hem, die met Corrie's rotting zoo gevoelig kennis had gemaakt en die hen zocht te bewegen met hunne demonstratie te wachten tot de nacht zijn valen sluier gespreid had. Nu, veel moeite kostte hem dat niet, daar 't gemakkelijker zou gaan, dachten zij, Corrie 's nachts schrik in te boezemen en hem tot toegeven aan hunne eischen te bewegen, dan overdag Daarbij kwam, dat zij in den donker door Corrie niet zoo goed te onderscheiden zouden zijn en ze dus ook niet

zooveel angst behoefden te hebben voor zijn vreeselijk wapen, dat snel en zeker als de bliksem, met een knallend geluid ontploffende, de macht bezat menschen en dieren op verren afstand te dooden. Dien middag zouden zij dus nog arbeiden en trachten de andere drie kongsies van Corrie's afdeeling ook in hun complot te trekken. Hunne tandils (hoofdlieden) mochten echter niets gewaar worden van den voorgenomen aanslag, daar de koelies veel te goed wisten welk een invloed Corrie op hen uitoefende en hoe bevreesd zij voor hem waren En plotseling werd 't nu stil in hunne woning en verving een nauw hoorbaar gefluister 't helsche lawaai van daareven. Te laat echter! hun geschreeuw toch had geklonken tot in de hut van den tandi! en hoewel hij eerst rustig bezig gebleven was met 't opslurpen van zijne rijst, die hij met twee dunne stokjes op behendige wijze in zijn mond bracht, daar hij in de meening verkeerde, dat de koelies een ouderlingen twist beslechtten, iets dat elk oogenblik voorviel, was hij toch eindelijk eens opgestaan om te gaan zien wat er aan de hand was, toen juist, toen hij bij hen wilde treden, hij 't woord: ‘taukeha’, hoorde zeggen, gevolgd door eenige bedreigingen aan diens adres Deze woorden deden den luisteraar natuurlijk op zijne hoede zijn en in plaats van binnen te gaan, bleef hij doodstil, met zijn oor gedrukt tegen den atappen wand der woning, staan luisteren of hij nog iets misschien te weten zou komen. Maar niets dan een fluisteren drong meer tot hem door en 't nu nutteloos achtende langer te blijven staan, keerde hij peinzend naar zijn hutje terug, bij zich zelven echter besluitende dien middag een oog in 't zeil te houden en zijn toean te waarschuwen. Hij meende dan ook op zijn

post te zijn, toen hij om één uur Corrie aan de trap van diens huis opwachtte en hem mededeelde wat hij gehoord had. Minachtend lachend haalde Corrie echter zijne schouders op en beval hem naar zijne afdeeling terug te keeren en in stede van zulke praatjes te verkoopen, liever te zorgen, dat zijne koelies geen natte tabak meer sneden.....

Een geheim, dat men met twee of meer menschen heeft, is geen geheim meer; dat bleek ook hier: nog was 't geen drie uur dien middag, of iedereen, behalve de persoon, die 't het meeste aanging, wist, dat er iets gaande was. Wat? dat zouden verscheidenen niet hebben kunnen zeggen.....

Dien avond had de kongsie daar, op de grens van Corrie's afdeeling, een eenigszins vreemd en geheimzinnig aanzien. Sluipend kwamen met bijna onhoorbare schreden, elk oogenblik nieuwe gedaanten aan, die grillig door 't maanlicht beschenen werden, en verdwenen weer anderen snel en bijna onhoorbaar. Toen om negen uur echter de tandoeq 't sein tot rusten gaf, scheen alles weer tot zijn gewonen doen teruggekeerd; en toch, niettegenstaande de tandil alle koelies schijnbaar slapende vond, toen hij even na negen uur de kongsie inspecteerde, voelde hij zich gejaagd en gedrukt en snoof hij niet zonder angst de zoete, weeachtig bedwelmende lucht op die hem verraadde, dat er dien avond eene bijzonder groote hoeveelheid tjandoe was en nog werd geschoven. En hij had gelijk: de koelies toch waren dien middag bij de andere kongsies niet zeer gelukkig geweest; een nog had hare medewerking onvoorwaardelijk beloofd, een andere slechts voor een gedeelte, terwijl de derde beslist geweigerd had. Hier dient bijgevoegd te worden,

dat zij, die weigerden mede te doen, hunne tabak reeds een geruimen tijd in de schuren hadden. Het aantal samenzweerders bedroeg dus ongeveer 90 à 100 man En toch voelden die honderd helden vrees, waren zij bang met hun allen voor één Europeaan. Door hen echter, die dit opstootje wilden gebruiken om hunne persoonlijke veeten met Corrie uit den weg te ruimen en die beter dan iemand anders wisten hoeveel moed hunne broeders zouden toonen te bezitten, als 't oogenblik gekomen was, dat zij hunnen taukeha de tanden zouden laten zien, was voor middelen gezorgd om den zinkenden moed op te heffen en aan te vuren. Voor wiens rekening 't was, is steeds verborgen gebleven, zeker is 't echter, dat allen, die aan den aanslag deel zouden nemen, dien avond gratis tjandoe konden bekomen in de kongsie op de grens. Gretig had iedereen van dit buitenkansje gebruik gemaakt en hadden allen zich door 't opwekkende kruid kunstmatig opgewonden. Dit werd ook vermoed door den tandil, toen hij den eigenaardigen tjandoegeur in de kongsie opmerkte. Angstig beraadslaagde hij een oogenblik met zichzelven of hij Corrie nog eens zou gaan waarschuwen of niet. Hij had nog al den tijd, zeker als hij er van was, dat, als er iets voorviel, 't niet zou zijn vóór twee à drie uur, als wanneer de koelies wisten, dat Corrie, in zijn eersten slaap zijnde, 't vast slapen zou. Na eenigea strijd besloot hij zijn toean te gaan zeggen wat hij opgemerkt had. ‘O! 't was de eerste maal niet, dat hij een opstand zou bijwonen en instinctmatig als 't ware, voelde hij, dat er een in de lucht zat, een, die op het punt was los te barsten. Reeds van verre kon hij Corrie's huis onderscheiden door 't heldere lamplicht, dat op de voorgalerij brandde,

en toen hij nader kwam, herkende hij duidelijk de stevige gestalte van zijn toean uitgestrekt op een long-chair, terwijl hij in zoete verrukking scheen verzonken Weldra hoorde de ongeluksprofeet nu ook zachte melodieuse tonen en zag hij eene tengere gedaante, wier vingers over een soort gitaar gleden. Zacht maar herhaald kuchende, trachtte hij zich door Corrie te doen opmerken, maar deze hoorde niets; plotseling hield echter de muziek op en zei eene stem, wier harmonisch zuiveren klank niet voor 't geluid eener gitaar onder behoefde te doen, eenige woorden in eene, den tandil onbekende taal tot Corrie, waarvan 't gevolg was, dat deze naar voren kwam, zich ver over de balustrade heenboog en met heldere stem vroeg: ‘Ada orang desana?’ (zijn daar menschen?) Schuchter trad nu de trouwe tandil naar voren met een: ‘saja, toean!’ (ik, mijnheer) Onmiddellijk kwam Corrie, toen hij den man herkende, die hem dien middag gewaarschuwd had, naar beneden, na Tjisai eene geruststelling toegeroepen te hebben. ‘Spreek zachtjens’, voegde hij hem toe, ‘wat komt ge doen?’ Uitvoerig deelde hem nu de tandil mede, wat hij dien middag en avond opgemerkt had en wat zijne opinie daaromtrent was. Hoewel Corrie ook na het verhaal, dacht, dat de tandil, gedreven door vrees, gevaar zag, waar zulks niet bestond, vond hij 't toch raadzaam een persoonlijk onderzoek in te gaan stellen Onmiddellijk gaf hij dan ook last Kilat te zadelen en gaf hij den tandil zijn afscheid, belovende in een half uur in de Kongsie te zullen zijn. Na zich te hebben gekleed, maakte hij Ch Soei San wijs, dat hij bij een zieken koelie was geroepen, stak ongemerkt een geladen revolver in zijn zak en draafde weg. 't Was prachtig

weer: een doodsche stilte heerschte rondom, en in 't bleeke schijnsel der maan wierpen de boomen grillige schaduwen op den weg. Verzonken in de beschouwing van de myriaden sterren, die als levende juweelen flikkerden en van de maan, die als een zilveren bootje op eene donkerblauwe diepte dreef, werd hij plotseling tot de koude werkelijkheid teruggebracht door Kilat, die eensklaps een zijsprong maakte, de ooren achterover wierp, en hevig begon te snuiven. Op hetzelfde oogenblik meende Corrie eene witte gedaante achter een juist door hem gepasseerde schuur te zien verdwijnen, terwijl een krijschend hoongelach hem in de ooren klonk. Zijn revolver grijpende, deed hij zijn goed gedresseerd paard onmiddellijk wenden, was met een sprong de parrit (greppel) over, die hem van 't veld naast de bangsal scheidde, en bevond zich in hetzelfde moment bijna aan de achterzijde van de schuur. Hij zag echter niets en had 't er voor kunnen houden, dat hij gedroomd had, als Kilat, die ook aan 't suffen scheen te zijn geweest, niet op zijde was gesprongen. Na de bangsal te zijn omgereden, steeg hij af, bond zijn paard aan een deurpost vast en drong de schuur binnen, vast besloten te ontdekken wie of wat 't geweest was, dat zijn Batakker geroken had. Hij zou 't echter niet te weten komen, want plotseling hoorde hij, juist toen hij den bangsalwachter ondervroeg, bij de deur hetzelfde hoongelach van daareven, en toen hij, zoo snel hij loopen kon, zich daarheen spoedde, kwam hij juist bijtijds om te zien, dat Kilat van alle banden vrij, aanstalten maakte zich op een klein drafje naar zijn stal te begeven. Een welgemeende vloek ontsnapte Corrie's lippen toen hij deze verregaande brutaliteit zag en, hoewel hij niet de

minste moeite had met zijn paard, daar 't onmiddellijk staan bleef en terug keerde, toen 't het bekende fluitje van zijn meester hoorde, was hij toch volstrekt niet lekker. Nog klonk dat vreemde angstverwekkende geluid, dat schaterend hoongelach hem in de ooren en onwillekeurig rilde hij en omklemde zijne hand vaster de greep van zijn revolver. 't Was brutaal, verregaand brutaal! maar brutaler nog was het losmaken van Kilat. Wie zou het kunnen geweest zijn? een Chinees niet, dat wist Corrie zeker en een Javaan? maar welke dan? Dat Adinda 't geweest was zou Corrie nooit geloofd hebben Aan haar dacht hij niet meer en hij had haar niet meer gezien na den morgen, dat zij hem zoo woedend de stukken van haren soerat lepas in 't gezicht had geworpen. Of zij nog in de pondoq was en of zij was getrouwd met haren minnaar? 't Was eigenlijk toch wel goed geweest zooals 't geloopen was; Adinda had zich toch evenmin leeren schikken in zijne begrippen, als hij (Corrie) in de hare. Kassian, 't arme kind! Zoo peinzend reed hij voort en had hij weldra de kongsie op de grens bereikt. Om zijne aankomst niet te verraden, stapte hij af, overtuigde zich, dat zijn revolver in orde was en sloop toen zachtkens verder, Kilat aan des teugel medevoerende. Weldra had hij 't huisje van den tandil, die hem wachtende was, bereikt, vertrouwde dezen zijn paard toe en stapte toen, schijnbaar alleen met een rijzweep tot wapen, onverschrokken de kong-ie binnen. Rustig inspecteerde hij de zich slapend houdende koelies en na alles goed te hebben opgenomen, verliet hij na een minuut of tien ongehinderd de woning..... Had ik geen gelijk lezers! de Chineesche koelies laf te noemen? Daar was de Europeaan, die door hen gehaat

werd, die ze van plan waren dien nacht te overrompelen om hem te dwingen toe te geven aan hunne eischen, of hem te vermoorden, als ze zulks tenminste zonder gevaar voor hun eigen leven konden doen, in hun midden geweest, alleen, schijnbaar ongewapend: alleen, temidden van 40 mannen, die hem dien eigen nacht, begunstigd door duisternis, opgewonden door tjandoe zouden trachten te overvallen, maar waarvan er nu geen tien, neen! niet één, branie genoeg was, hem den weg naar de deur te versperren. Die ellendige lafaards! hoe gemakkelijk zou 't niet voor hen geweest zijn, Corrie in hunne woning af te maken, zonder dat er, vóór den volgenden morgen, een haan naar had gekraaid, want ook den tandil hadden zij in hunne macht, maar ze durfden niet en lieten Corrie ongehinderd vertrekken..... Buiten stond de tandil zijn toean, dien hij om zijn moed bewonderde, op te wachten. Nieuwsgierig werd Corrie door hem aangezien. Maar deze zeide niet veel. Wat had hij ook kunnen zeggen? In de kongsie had hij toch niets verontrustends opgemerkt. Wel had hij gezien, dat verreweg de meeste koelies zich slechts slapende hadden gehouden, wel ook had zijn neus hem gezegd, dat er dien avond tjandoe geschoven was geworden, maar om uit die twee omstandigheden nu af te leiden, dat er een opstootje in de lucht zat, vond hij wel wat gewaagd. En toch voelde Corrie zich niet lekker en onrustig: hetgeen hem op den weg was overkomen, was toch zóó iets buitengewoons geweest, zóó iets onverklaarbaar vijandelijks, dat 't Corrie stil maakte. Wie kon 't geweest zijn en moest er een verband gezocht worden tusschen de vermoedens van den tandil en 't vreemde geheimzinnige

voorval op den weg? Dat waren twee vragen waarmede Corrie zijne hersens pijnigde, maar steeds te vergeefs. Hij vond er geen antwoord op. Peinzende streelde hij dan ook Kilat's schoone hals en bij zich zelven denkende, dat 't raadsel opgelost zijn zou, als 't beest spreken kon, antwoordde hij den tandil op diens vragende blikken: dat hij niet dacht, dat de koelies iets voornemens waren, maar dat, als er iets gebeurde, de tandil 't onmiddellijk moest komen zeggen en dat hij in elk geval een oppasser zenden zou, om de wacht te houden op de grens van 't oerwoud, om den koelies te beletten weg te loopen, als zij dat soms van plan mochten zijn. Een klein halfuur later sloeg Tjisai's hart weer rustig, verhelderde weer een glimlach hare zachte wezenstrekken. Corrie was toch weer terug en met een zucht van verlichting had zij 't geladen revolver van hem aangenomen en 't op zijne plaats op de voorgalerij, aan een spijker gehangen. Spoedig bemerkte Oh Soei San echter, dat Corrie er niet vroolijker op was geworden en vertrouwelijk haar aanvallig kopje aan zijne borst vlijende vroeg zij hem met hare melodieuse stem: ‘Is mijn reus boos op zijn kleintje, dat hij niets tegen haar zegt en haar ternauwernood aankijkt? Heeft hij genoeg van haar en moet ze maar weer terug gaan naar Singapore om daar te trouwen met den een of anderen rijken Chinees of Arabier!’ Tegen den toon, waarop zij die vragen gewoonlijk deed, was Corrie nooit bestand en had zij alles van hem gedaan kunnen krijgen. Ook nu verdween de pijnzende uitdrukking op zijn gelaat als sneeuw voor de zon en haar hartstochtelijk in zijne armen sluitende, bedekte hij haar gelaat met vurige kussen terwijl hij haar influisterde: ‘Mijne Tjisai, alleen de dood kan ons scheiden!’

Een half uur later werd Corrie's voorgalerij slechts verlicht door 't bleeke schijnsel der maan en heerschte rondom een plechtige stilte: rustig sliepen de twee bewoners van 't assistentenhuis; rustig, onbewust van eenig gevaar.....

't Zal even over drieën geweest zijn toen Oh Soei San zich half slapende nog oprichtte, meenende, dat er geklopt werd. En werkelijk, ze had gelijk: driftig werd er op de deur der slaapkamer gebonsd en angstig riepen er twee stemmen: ‘toean! toean! taukeha! taukeha!’ Onmiddellijk stootte Oh Soei San Corrie aan, hem toevoegende: ‘Corrie, sta op! zeker is de koelie van heden avond erger geworden, je wordt tenminste geroepen!’ Terstond ontwaakte Corrie, luisterde even, sprong toen vlug 't bed uit, schoot zijne sloffen aan, trok zijn sarong nauwer om zijne lendenen en drukte Tjisai een zoen op 't voorhoofd, zeggende: ‘Blijf maar rustig liggen, kindje! ik ben terstond weder terug!’ Toen haastig een revolver grijpende, dat altijd achter zijn bed hing, nam hij zijn stok en opende vervolgens de deur. Op zijne voorgalerij komende, zag hij onmiddellijk wat er aan de hand was. ‘Waarachtig! de Tandil had toch gelijk!’ mompelde hij, toen hij op nog een dertig pas afstand, een schreeuwende troep Chineezen zag naderen. Op hetzelfde oogenblik beval hij den oppasser en den tandil, die beiden hem waren komen roepen: ‘Ajo! madjoe! (voorwaarts!) en stoof hij de trap af, onverschrokken de opgewonden menigte tegemoet. Eensklaps stond hij voor hen: kalm, rustig, leunende op zijn rotting. Verschrikt bleven de koelies een oogenblik zwijgend staan. Oah! daar hadden ze niet op gerekend, hun taukeha plotseling als een geest, in hun midden te zien verschijnen. Ze hadden

hem willen overvallen, verbijsteren en ziet! nu had hij 't hen gedaan. Rustig stond hij daar, bleek en met opeen geklemde lippen. O! zij, die hem daar zoo zagen staan, ze wisten 't, dat hij niet voor hen zou wijken, ze wisten en voelden 't, dat hij niet zou vallen, zonder verscheidenen van hen in zijn val mede te sleepen en met angst zagen zij naar Corrie's gespierde, vuist, die daar zoo krachtig de rotting omklemde. Toen deze de aarzeling der koelies zag, trad hij nog meer naar hen toe en vroeg hen met bedaarde stem wat zij wilden. Maar alsof 't geluid zijner stem de betoovering verbroken had, die hen een moment had doen wankelen, verhief zich een ontzettend gejoel en ontstond er een golvende beweging in de menigte; ook vlogen Corrie eenige steenen en andere projectielen om de ooren. Nog echter wilde hij van zijn revolver geen gebruik maken, maar zijn stok als een geweer vallende, zette hij dien op de borst van een koelie en drukte daar toen met zóó'n geweld op, dat deze genoodzaakt was te wijken; vervolgens liet hij 't veerkrachtige wapen met een ruk links uitschieten en trof door deze manoeuvre met zóó'n kracht 't hoofd van een ander, dat deze luid gillend wegliep. Alsnu wat ruimte gemaakt hebbende, begon Corrie zijn wapen boven 't hoofd te zwaaien en vielen er weldra goed gemikte slagen, dicht als hagelsteenen, op de naakte lichamen en koppen der wijkende ellendelingen. Reeds was Corrie zeker van de overwinning en er nu langzamerhand genoegen in beginnende te krijgen, begon hij met eene sierlijkheid de slagen uit te deelen en ze met eene kracht toe te brengen, alsof hij vroeger 't batonneeren geleerd had. Eensklaps echter verlamde zijn arm, vlak achter zich toch, hoorde hij voor de derde

maal, sinds dien avond de zon ondergegaan was, weer dat krijschend hoongelach, maar nu harder, schriller, onheilspellender dan de beide vorige keeren. O! nu zou hij ontdekken, ten koste van alles, waar dat vandaan kwam; en zijn rotting in 't gezicht van een koelie werpende, die bloedend en ontzettend gehavend achteruit sprong, trok hij zijn revolver en keerde zich bliksemsnel om. Verschrikt deinsde iedereen achteruit: dreigend toch loerden dood en verderf uit zes donkere loopen op Corrie's aanvallers. Deze dacht echter niet meer aan de koelies. Hij zocht slechts 't wezen, dat hem dien avond tot driemaal toe gesard, gehoond, uitgelachen, bespot had. Voor dat spooksel alleen had hij zijn revolver getrokken en met wellust zou hij gaarne voor eeuwig den mond gesloten hebben, waaruit hem nu driemaal een sarrend lachen als een afgrijselijk memento mori in de ooren had geklonken. Hij zag echter niets dan koelies, die sidderend en bevend terugdrongen, steeds terug. Plotseling echter ging er een juichkreet op, een kreet zóó vreeselijk, zóó ontzettend, zóó afgrijselijk, dat 't bloed in de aderen van den bevenden en verschrikten oppasser, die eene veilige schuilplaats onder Corrie's huis gezocht en gevonden had, stolde en die ook Tjisai 't bed uitspringen en naar de voorgalerij snellen deed. Reeds sinds eenige minuten wist zij wat er gaande was, maar angst voor Corrie en voor zichzelf, had haar als 't ware verlamd en haar belet op te staan om haren Corrie te redden, of met hem te sterven. Slechts tot schreien en handenwringen was zij in staat.....

Daar weerklonk eensklaps echter die afschuwelijk snijdende vreugdegil en vloog Oh Soei San op als door eene veer losgelaten. Op de voorgalerij gekomen dreigde

zij echter in zwijm te vallen bij het tooneel, dat zich daar aan haar voordeed. Daar zag zij Corrie op den grond liggen, worstelende en vechtende tegen zestig à zeventig Chineesche koelies. Wat was er gebeurd? Wel! toen Corrie zich had omgekeerd om 't geheimzinnige wezen te ontdekken, dat hem dien avond zoo gehinderd had, was plotseling van achteren hem een koelie tusschen de beenen gekropen en had hem op die wijze doen vallen. Van deze gunstige gelegenheid werd natuurlijk gebruik gemaakt en de ellendige lafaards, niet meer in bedwang gehouden wordende door Corrie's rotting, en tot hun verbazing bemerkende, dat hij ook zijn revolver niet gebruiken kon, die ongeladen was, vielen in massa's op hem aan en dreigden hem te verstikken. Corrie, hoewel wetende, dat 't vruchteloos was te strijden tegen eene overmacht, als die hij had te bevechten, verweerde zich en worstelde met de wanhoop van een, die weet, dat 't geldt te sterven of te overwinnen. Maar 't was tevergeefs! Wel stelde hij verscheidene koelies buiten gevecht door hen te slaan, te schoppen, te bijten, ja, zelfs te knijpen, maar telkens kwamen er nieuwe vijanden bij en eindelijk moest Corrie 't opgeven: vreeselijk gehavend, bloedend, met gesloten oogen lag hij daar hijgend den dood af te wachten. Den dood, dien hij wist, dat niet zou uitblijven. Nog eene laatste gedachte wijdde hij aan zijne moeder, die op 't oogenblik zeker niet kon gissen, dat haar Corrie afscheid van haar nam, met eene zucht ook herdacht hij zijn Tjisai en de gelukkige uren met haar doorgebracht, drukte hij in zijne verbeelding haar nog eens aan zijn hart en glimlachend om de woorden, die hij dien eigen avond nog tegen haar had gebezigd, wachtte hij kalm den genadeslag af.....

Plotseling ontstond er een heftige beweging onder de koelies, die een oogenblik uitrustten om nieuwe krachten te verzamelen, om zich voor te bereiden op 't laatste bedrijf van dit drama. Rechts en links weken zij uiteen en in hun midden verscheen, gevolgd door eenige Javanen, Adinda met woest rollende oogen, loshangend haar en een bloedig schuim op den mond, terwijl zij in haar rechterhand een vlijmscherpen pârang (krom grasmes) zwaaide. Ontzettend gillend, terwijl haar gezicht door woede, wellust en haat, geheel verwrongen was, wierp zij zich akelig lachend op Corrie, die, haar ziende, nu eensklaps als door eene ingeving getroffen, wist wier krijschend lachen hem dien avond zoo ontzet had en wier hand Kilat had losgemaakt. Lang echter had hij geen tijd om nog te denken: daar toch flikkerde plotseling 't mes boven Corrie's hoofd en slechts door een behendige wending, op 't juiste moment volbracht, voorkwam Corrie den doodelijken slag. Zijne handen en beenen echter niet tot zijn' wil hebbende, daar die door koelies werden vastgehouden, kon hij den slag niet geheel ontwijken, zoodat die zijn mond trof en wel met zoo'n kracht, dat zijne twee voorste tanden er uit vlogen en zijne lippen gespleten werden. Door pijn en woede radeloos geworden, begon Corrie weer te worstelen, maar zijne belagers waren hem te sterk en in een te groot aantal om door één man te worden bestreden. O! was zijn revolver maar geladen geweest, hij zou 't tegen duizend koelies hebben uitgehouden, maar nu.....! daar bliksemde voor de tweede maal 't staal in de lucht en met Tjisai's naam op de lippen, terwijl hij Adinda, die dronken door 't gezicht en den reuk van 't warme stroomende bloed in een ver-

scheurend dier veranderd scheen, strak aanzag, wachtte Corrie kloekmoedig den slag af.....,.....

Plotseling echter klonk er een revolverschot, onmiddellijk gevolgd door een tweede, derde, vierde, vijfde, zesde! doodelijk getroffen stortte Adinda, haar bloed met dat van Corrie vermengende, op haar slachtoffer neer en stoven de koelies door een panischen schrik bevangen, aan alle kanten op de vlucht. Verwonderd, als van den dood herrezen, richtte Corrie zich op, om in 't volgend oogenblik Oh Soei San in de armen te drukken, die van vreugde schreiend, met 't nog rookende vuurwapen in de hand, zich aan zijne borst wierp.... En in de innige omhelzing, die daar twee levens voor eeuwig aan elkander snoerde, in de jubelkreet, die daar luid juichend, doordringend tot in de hoogste hemelen, als een welriekend dankoffer, uit twee van geluk en zaligheid overvloeiende harten tot God werd opgezonden, mengde zich het doodsgereutel van haar, die vruchteloos alles, tot zelfs haar jeugdig leven, had opgeofferd aan een woesten hartstocht, aan een onzinnige wraak.:.....

VI. Hakakeïsan.

Als een loopend vuur verbreidde zich den volgenden dag 't bericht van 't opstootje en Corrie's gelukkige redding door den geheelen omtrek, natuurlijk ontzettend verminkt, daar er door die wat bij werd gedaan en door een ander weer wat afgelaten werd. Reeds om zeven uur was de manager der estate, wiens hoofd warrelde door de tegenstrijdige verhalen, die hem sinds vijf uur dien morgen waren gedaan, in Corrie's huis aanwezig en had hij zich uitvoerig door zijn assistent omtrent 't gebeurde doen inlichten. Zoo uitvoerig als 't dezen namelijk mogelijk was met zijn gehavenden mond, gesple ten lippen en een pijnlijk, overal gekneusd lichaam. Behalve echter, dat 't Corrie ontzettend moeilijk viel te spreken, was er ook veel, dat hij zelf niet begreep en dat waarschijnlijk wel nooit opgelost zou worden nu Adinda, die, dit meende Corrie stellig te weten, sinds hij in haar van wraakzucht glinsterende oogen, in haar door vurigen haat verwrongen gelaatstrekken had gestaard,

de voornaamste rol in 't nachtelijk drama gespeeld had, als een dollen hond neergeschoten was geworden. Hij was er zeker van dat zij de koelies had opgestookt en dat zij 't standje alleen uitgelokt had om aan haren persoonlijken haat te kunnen voldoen. Zag Corrie de zaak goed in? 't Is nooit uitgemaakt en nog steeds omhult een geheimzinnige sluier deze geschiedenis, een sluier die wel nooit zal worden opgelicht.

Vruchteloos pijnigde iedereen, die er belang in stelde, en dat waren er velen, dan ook zijne hersens om de volgende vragen te kunnen oplossen. Hoe kwam de revolver, die altijd geladen achter 't bed hing, dien avond ongeladen? Waar waren Corrie's honden, zijne veertien gladakkers geweest op 't oogenblik, dat de koelies in aantocht waren, terwijl zij allen op de voorgalerij hadden liggen slapen toen de lampen door Ah Hing waren uitgedaan? Wat wilde de persoon, die dien avond Kilat had losgemaakt? Wie had dienzelfden avond den koelies tjandoe verstrekt? Behalve Corrie's manager en zijne kennissen trok de controleur van de afdeeling zich echter ook de zaak aan en hadden er talrijke verhooren en gerechtszittingen plaats, waarin beurtelings een ieder een helder licht op de zaak trachtte te werpen. Maar welke lichten er ook ontstoken werden, in hoe groot aantal zij ook schenen, hoe lang er ook geredeneerd werd, welke dolle conclusies en onzinnige combinaties men soms maakte, de geschiedenis werd er niet helderder en eenvoudiger door en men eindigde, na ontelbare keeren Corrie, Oh Soen San, den manager, den tandil en den moedigen oppasser te hebben opgeroepen en na riemen papier volgeschreven te hebben met vermoedens en waarschijnlijkheden, die volstrekt niet waarschijnlijk

waren, met dat, waarmede men had moeten beginnen. Men sprak namelijk, na 't moedige meisje door kruisverhooren en strikvragen ontzettend angstige oogenblikken te hebben bezorgd, de Japansche vrouw Oh Soen San, huishoudster bij den Heer Corrie Herman Espeling, assistent op de onderneming Soengei Koeda, in 't landschap....., op Sumatra's Oostkust, vrij van de beschuldiging manslag gepleegd te hebben, eene beschuldiging, waarin zij gesteld was door den djaksa, (inlandsch officier van justitie) daar 't overtuigend bewezen was dat zij slechts toen eerst van de revolver gebruik had gemaakt, toen..... Corrie reeds vermoord had kunnen zijn, als hij niet door eene behendige wending van 't hoofd den pârang belet had zijn hals af te snijden. Verder kregen de Javaansche koelies, waarvan 't bewezen was, dat zij aandeel in de zaak hadden gehad, ieder drie maanden, ‘ten arbeid stelling in den ketting aan de publieke werken’ en werden de Chineezen voor even langen tijd opgesloten.

Een zucht van verlichting ontsnapte den controleur toen hij dien middag plechtig de zitting sloot, waarin de koelieperkâra (zaak) van Soengei Koeda voor 't laatst op 't tapijt was geweest, en zeker zal hij in gezelschap van Corrie en diens manager, die bij hem bleven eten, evenals Oh Soei San bij zijne njaai, dien middag wel een extra pahitje hebben gedronken en smakelijker gerijsttafeld hebben dan sinds den morgen, dat één zijner oppassers met een verschrikt gezicht, hem op zijn kantoor kwan vertellen, dat de toean ketjil van Kebon Soengei Koeda en zijne njaai, den vorigen nacht door Chineezen waren vermoord en dat zij zijn huis hadden afgebrand.

Beschouwde echter de rechterlijke macht de perkâra als afgeloopen, dacht zij haren plicht gedaan te hebben door Oh Soei San van moord vrij te spreken en eenige koelies te veroordeelen, Corrie's administrateur en hij zelf dachten er anders over. Er viel meer te straffen dan de wet gedaan had, er viel meer te straffen, maar ook, er viel te beloonen. En wilde de manager Corrie in 't eerste helpen, 't laatste zou hij best alleen af kunnen doen, meende hij lachende. Maar in beide had Corrie geen hulp noodig; streng, vreeselijk streng boette de oppasser zijne lafhartige vlucht: na toch met de rijzweep afgeranseld te zijn, werd hij in de boeien gesloten en toen hij na acht dagen weer in orde was, onder geleide van twee met geweer en pârangs gewapende Javanen, die te vertrouwen waren, naar den administrateur geleid en door dezen in presentie van de andere oppassers, schandelijk ontslagen. O! èn Corrie èn zijn chef wisten om te gaan met hunne werklui, iets, dat nog niet iedereen, die zich tabaksplanter noemt, kent en dat ook niet zoo gemakkelijk is als soms in Europa wel gedacht wordt, bij de verscheidenheid van volken, die op Sumatra's Oostkust en Britsch Noord-Borneo op eene tabaksestate werkzaam zijn.

Ook hier wist Corrie wat hij deed door den trotschen Bengalees, die waarschijnlijk vroeger in 't Engelsch-Indische leger gediend had, geboeid als een misdadiger, tusschen twee Javanen, die hij altijd als zijne minderen had beschouwd, weg te laten brengen. Het moest toch 't fiere krijgsmanshart pijn doen meer dan eenig pak slaag, ten aanzien van een ieder, geboeid weggeleid, onteerd ontslagen, schandelijk weggejaagd te worden. Want ondanks zijne lafhartige vlucht was de Bengalees

moedig als een leeuw en zou hij in een strijd onder zekere omstandigheden, voor niets of niemand geweken zijn. Onder zekere omstandigheden, en die juist hadden hier ontbroken. Een Bengalees toch is moedig als hij deel uitmaakt van een troep, in zoo'n geval wijkt hij voor niets en vecht zich dood als 't moet. Is hij echter alleen, of slechts met zijn tweeën of drieën, dan is hij niets waard en gaat hij loopen op het gezicht van een troep kleine jongens. Zoo ook hier: alleen met Corrie en den tandil zijnde, waren hem de angst en schrik om 't hart geslagen en had hij eene veilige schuilplaats gezocht onder 't huis van zijn heer, die er zich alleen wel zou doorslaan, meende hij. Hoewel Corrie dezen eigenaardigen karaktertrek der Bengaleezen kende en hij ook niet veel op hulp gerekend had, mocht hij toch tegenover de anderen de daad niet ongestraft laten en deed hij hem dus boeten door hem in zijne eer te kwetsen. En dat hij hem werkelijk gekwetst had, bleek uit 't verhaal der twee Javanen, die hem tot aan de grens der estate gebracht hadden en die 's avonds in de pondoq met veel ophef vertelden, hoe dien morgen hun gevangene, toen zij hem zijne vrijheid hadden teruggegeven, als een anaq ketjil (klein kind) was beginnen te schreien. Iets, dat door alle pondoq-bewoners vreeselijk belachelijk, ontzettend kinderachtig werd gevonden en dat vooral aan de jonge vrouwen den uitroep ontlokte: ‘Tjih! satoe orang bagitoe tinggi, saperti anaq-anaq! (Foei! zoo'n groote kerel, zoo kinderachtig!) terwijl zij minachtend hare aardig kleine neusjes optrokken en de dikke bovenlippen deden omkrullen. Schreien was altijd een teeken van zwakheid, meenden zij, en alleen aan vrouwen veroorloofd en met

trots moeten zij bij 't verhaal van den kinderachtigen oppasser, de wraakzuchtige Adinda herdacht hebben, die, in hunne oogen, moedig als een man, den heldendood gestorven was.

Wat de tandil aangaat, 't bleek Corrie alras, dat die gedaan had wat hij kon; en de koelies moesten wel door tjandoe opgewonden zijn geweest, om hun hoofdman, die zijn toean in 't gevaar niet alleen wilde laten, zóó toe te takelen als zij gedaan hadden. Evenals Corrie toch was hij overal gekneusd, hoewel zijn leven niet 't minste gevaar had geloopen. Degeen echter aan wie Corrie den meesten dank verschuldigd was, degeen, die hem als 't ware uit de grimmige klauwen van den dood gered had, was ongetwijfeld Oh Soei San, Corrie's kleintje. Aan haar, die hij beminde boven alles, die hij lief had met al de kracht zijner ziel, had hij zijn leven te danken. Zou hij haar dat ooit kunnen vergelden? Menignaal had hij zich zelven die vraag reeds gesteld en telkens had hij haar ontkennend moeten beantwoorden. Zijne njaai toch was geen njaai als eene andere en kon dus ook niet beloond worden als eene andere; om mooie pakéans of andere kleedingstukken gaf zij niet, evenmin als om sieraden, daarenboven was Corrie zoo weinig in de kennis van die dingen ingewijd, dat hij soms voorwerpen prachtig vond, die door zijne Tjisai ternauwernood werden aangezien. Ten einde raad vroeg hij op een avond, dat beiden na 't diner, op de voorgalerij in een zoet tê e à tête verzonken waren, zijn kleintje zelf, wat hij haar mocht geven ter herinnering aan haar moedige daad. Fluks opstaande, trachtte 't lieve meisje door hare kleine hand op zijn mond te leggen, hem 't verdere spreken te beletten en terwijl ze haar aanvallig kopje

aan zijne borst verborg, verbood zij hem met hare melodieuse stem, ooit weer over dat onderwerp te beginnen. Corrie bleef echter aanhouden en om hem tevreden te stellen zei ze ten laatste: ‘Beloof mij, me nooit te vergeten, verlaat me nooit voor een ander en ik zal genoeg beloond zijn’. Smartelijk zag Corrie haar aan en terwijl hij haar in zijne sterke armen knelde, vroeg hij haar verdrietig: ‘Acht ge mij daartoe dan in staat?’ Peinzend, maar hem niettemin liefdevol aanziende, antwoordde Oh Soei San haren vriend: ‘Een wijze vrouw van mijn volk zeide mij eens, dat niet één man te vertrouwen is en dat zij onze liefde niet waard zijn, maar,’ en hier sloeg zij hare armen om Corrie's hals, ‘sinds ik mijn Hakakeïsan heb leeren kennen, geloof ik haar niet.’ Een vurige kus belette haar voort te gaan en zacht klonk 't als hemelsche muziek in Tjisai's ooren: ‘Mij behoeft ge niet te wantrouwen, kleintje! mijn leven behoort in 't vervolg aan haar, die 't voor mij behield, toen ik daar zelf niet meer toe in staat was!’

Hier bleef 't bij en werd de avond verder doorgebracht met nog eens 't verhaal op te halen van hare heldendaad, dat Corrie maar niet moede werd telkens opnieuw aan te hooren. Ook nu moest Oh Soei San weer vertellen hoe zij gehoord had, dat de tandil Corrie voorzichtigheid had aanbevolen, hoe zij een oogenblik later den oppasser tegen Ah Hing had hooren zeggen, dat er zooveel koelies zoo woedend waren, dat ze den toean misschien wel zouden willen vermoorden, want dat ze zoo waren opgewonden door tjandoe; hoe ze daarop 't joelen en schreeuwen der Chineesche woestelingen had gehoord, waarop zij had willen opstaan om Corrie te redden, of met hem te sterven, maar hoe zij door schrik en angst zulks niet

had kunnen doen, totdat een krijschende vreugdekreet, een woeste schreeuw haar eensklaps had doen opvliegen om, op de voorgalerij gekomen, daar bijna onmachtig neer te zinken op 't tooneel, dat zij daar aanschouwde, hoe zij vervolgens neer hare bezinning had teruggekregen, doordat zij Adinda's gil had gehoord, toen deze Corrie den eersten pâranslag toebracht en hoe zij, toen zij gezien had, dat eene vrouw, een van hare kunne, met Corrie worstelde, moed en vastberadenheid had gekregen, zoodat zij manmoedig 't geladen revolver van den wand had kunnen grijpen en 't in een volgend oogenblik met gesloten oogen, op de koelies, die dicht ineengedrongen in een halven cirkel, die als bij toeval aan de zijde van Corrie's huis open was gebleven, eene compacte massa vormden, had losgebrand. Hoe zij daarop met loshangend haar, eenvoudig in een kamédja (hemd) en sarong gehuld, met de nog warme revolver in de hand, terwijl de koelies naar alle kanten vluchtten en Adinda getroffen door drie kogels, waarvan twee doodelijk, in hare laatste oogenblikken zich reutelend om en om wendde, de trap was afgesneld, om in 't volgend moment zich met een luiden kreet van blijdschap en dankbaarheid in Corrie's armen te werpen, wist hij, dien zij gered had, 't best. O! in dat oogenblik was zij hem voorgekomen als een engel en hij had eene eerbiedige siddering niet kunnen onderdrukken toen hij haar in zijne armen sloot.

Den volgenden eerst was Oh Soei San te weten gekomen, dat zij iemand gedood had en hoewel zij zulks liever niet had gedaan, voelde zij toch niet de minste wroeging over hare daad en zou ze 't zonder de minste aarzeling nog eens doen als haar Hakakeïsan weer in doodsgevaar verkeerde en zij kan, zag zijn leven

te redden, al was 't ook ten koste van twaalf anderen. Met fier opgeheven hoofd had zij deze verklaring voor den controleur afgelegd, waarop deze Corrie toegevoegd had: ‘Espeling! je moogt trotsch zijn op je meid, ze is een juweel en honderd maal beter dan alle Javaansche njaais te zamen.’ En Corrie was trotsch op zijn kleintje en vertelde iedereen, die 't hooren wilde, hoe moedig zij was en hoeveel hij aan haar te danken had. Maar had hij haar lief, sterker beminnen dan zij hem deed was niet mogelijk, vooral na hetgeen er gebeurd was kwam hare liefde jegens hein in elken blik, in elke handeling, in elk woord ten duidelijkste uit en scheen zij hem met eene soort moederlijke trouw te bewaken en te verzorgen. Haar Hakakeïsan was haar alles. Hakakeï! ja, zoo had zij hem genoemd, toen zij den morgen na den opstand Corrie voor 't eerst zijn mond had zien opendoen en zoo bleef in 't vervolg zijne naam voor haar. Het Japansche woord Hakakeï beteekent in 't Hollandsch: tanden, voor de welluidendheid plakte Oh Soei San er echter 't achtervoegsel ‘San’ achter en zoo was Corrie Espeling verrijkt niet een nieuwen naam tot groot vermaak van Davel en zijne andere kennissen, die hem echter in stilte om zijne Tjisai benijdden. In stilte, want toonen durfden zij 't niet. Iedereen wist toch hoe jaloersch Corrie was, evengoed als 't iedereen bekend was, dat Tjisai, zooals Oh Soei San ook op de estate algemeen genoemd werd, slechts oogen voor haren Hakakeïsan had en zij akelig koud en teruggetrokken zijn kon, tegenover hem, die in beleefdheid jegens haar te ver ging.

Zoo verliepen er twee maanden zonder dat er iets bijzonders voorviel, twee waarin Corrie zijn kleintje steeds

meer en meer leerde waardeeren, twee maanden, waarin Tjisai haren Hakakeïsan in alles als een goede engel ter zijde stond. In alles, ja, tot zelfs zijne geldzaken behandelde zij en beter kassier dan zij was, kon hij niet verlangen: zoolang als Corrie toch op Sumatra was werkzaam geweest, had hij niet zooveel kunnen overleggen, als in den korten tijd, dat hij Oh Soei San als njaai had. Daarbij vertrouwde hij haar volkomen, zóó zelfs, dat hij niet eens wist hoe groot de som was, die zij nu al had gespaard, zóó zelfs, dat hij met geen mogelijkheid had kunnen zeggen, wat zijne Tjisai met zijn salaris deed, als hij haar dat op 't einde van elke maand overhandigde. Hij vroeg er ook niet naar; 't was hem totaal onverschillig, als hij maar op den dag zijn pahitje en zijne rijsttafel en 's avonds zijn pahitje, Europeesche tafel, wiskey-soda en last not least, zijn kleintje had om mede te kunnen stoeien en praten. O! dat waren goddelijke oogenblikken, de prettigste van den geheelen dag, die, waarin hij alles vergat om zich blind te staren in de schitterende oogen van zijne schoone redster.

Er zou echter verandering komen, schijnbaar gunstig, maar in werkelijkheid een, die Oh Soei San zou doen zien, dat de wijze vrouw van haar volk, die haar gezegd had, dat niet één man te vertrouwen is, en dat niet één verdient door eene vrouw bemind te worden, de waarheid had gesproken.

Weer was er één dier dagen aangebroken, die immer door allen, die familie, vrienden en kennissen in de oude wereld achtergelaten hebben om zich in Indië eene nieuwe toekomst te gaan scheppen, met verlangen worden tegemoet gezien. De Maildag toch was weer

daar, en reeds in den vroegen morgen was de oppasser naar 't naaste postkantoor vertrokken, om een pakje brieven ter verzending, weg te brengen en om er een te halen. Even over tweeën was hij teruggekomen, en had hij de couranten, illustraties en brieven voor Corrie bestemd, aan Oh Soei San afgegeven. Vluchtig de adressen lezende en ze vervolgens op Corrie's schrijftafel leggende was Tjisai alras verdiept in een paar Engelsche tijdschriften, zich verheugende over 't genot, dat zij dien avond weer smaken zou, als zij samen de brieven zouden openmaken en lezen. En Tjisai had zich van 't genot dien avond niet te veel beloofd toen Corrie toch om vijf uur dien middag uit de schuur kwam, had hij spoedig gemandied, en reeds vóór zes uur had 't bevel geklonken: ‘Ah Hing, ajo! pasang lampô di moeka, dan bawa pahit! (Kom, Ah Hing, steek de lamp vóór aan en breng de bitter!) En daarop gezellig bij elkander op een longchair liggende, had Corrie de brieven nagezien en 't eerst die geopend, die 't postmerk Brindisi of Marseille droegen, die toch waren van huis, geschreven door personen, in wier harten Corrie eene voorname plaats besloeg. Vooral die van zijne moeder las en herlas hij en vertaalde er altijd geheele stukken uit voor Oh Soei San, die ze steeds met belangstelling aanhoorde. Ook nu werden de brieven, na gelezen te zijn, besproken en als van zelf verdiepten beiden zich in de toekomst, wanneer Corrie zich rijk geplant zou hebben en hij met zijn kleintje Indië verlaten zou, om haar, na in Singapore getrouwd te zijn, aan zijne familie voor te stellen en zijn vrouwtje te voeren in de armen van zijne moeder, die dan ook hare moeder zijn zou. Met geestdrift kon Corrie over dat tijdstip redeneeren,

redeneeringen, die door Tjisai gewoonlijk glimlachend werden aangehoord, terwijl ze zichzelve afvroeg of 't geen luchtkasteleen waren die plannen, dat schoone vooruitzicht om te trouwen, en dan aan de zijde van haren Hakakeïsan een poosje de oude wereld door te gaan zwerven. Want beiden zouden terugkomen om ook China en Japan te gaan zien, om daarna ergens neer te strijken en te rusten totdat 't hen zou gaan vervelen en zij weer op zouden vliegen. Soms geloofde de aanvallige kleine aan die schoone toekomst, maar meestentijds niet..... Ook nu bereed Corrie weer zijn stokpaardje en zou totaal vergeten hebben, dat er nog een brief was, waarop met vette letters 't merk Singapore was gestempeld, als Tjisai er hem niet opmerkzaam op had gemaakt Denkende, dat 't eene rekening was, maakte hij 't couvert langzaam open en nog steeds voortsprekende, sloeg hij een verstrooiden blik in 't intusschen door hem opengevouwen epistel. Plotseling zweeg hij echter en terwijl er een verwonderde uitdrukking op zijn gelaat kwam, begon hij met inspanning te lezen. Een oogenblik daarna sprong hij op en Oh Soei San den brief toewerpende, riep hij vroolijk uit: ‘Lees eens Tjisai, wat mij daar aangeboden wordt! bij Allah! als 't een beetje wil, gaan wij over drie jaar als een deftig getrouwd paar naar Europa, hoezee voor Engelsch Borneo!’ Na 't epistel gelezen te hebben werd ook de Japansche opgewonden en Corrie om den hals vallende, riep zij blijde: ‘O Hakakeï! wat zult ge doen? waarnemend administrateur! 150 dollars 's maands! 't is prachtig! zeg! zullen we 't aannemen?’ en daarop peinzend voortgaande zeide zij: ‘Maar 't is in Borneo en is 't daar niet onge-

zond en nog vreeselijk woest? ‘Ik weet niet kleintje! in elk geval zal ik eerst eens informeeren, misschien weet Davel wel wat van die streken af’ en nog eens doorliep Corrie den brief, waarin hem op eene gedeeltelijk ontgonnen tabaksonderneming in Britsch Noord-Borneo, de betrekking van acting-manager of waarnemend administrateur werd gepresenteerd tegen een maandelijksch salaris van 150 dollars en 4% van de winst. Indien Corrie 't aannam, zou hij moeten zorgen den 1sten Mei a.s. present te zijn, teneinde den tegenwoordigen manager te vervangen, die met verlof naar Java ging. Hij had dus nog al den tijd om rijpelijk te beraadslagen, daar 't nu nog pas half November was.

Dat beiden dien nacht niet zoo goed sliepen als anders zal niemand verwonderen.

Toen Corrie den volgenden morgen Davel in de bangsâl ontmoette, deelde hij hem mede, welke offerte hij den vorigen avond ontvangen had en hem om raad vragende zeide hij: ‘Ik heb veel lust te gaan en als ik alleen was zou ik er zelfs niet over denken, maar ik ben bang voor Oh Soei San en wil daarom eerst weten of 't daar gezond is.’

‘Als je alleen waart geweest, zou je nu al onder een pisangstruik liggen, kereltje!’ was Davels antwoord en Corrie lachend op den schouder kloppende ging hij schertsend voort: ‘Zeg Espeling, denk aan mij als je je meid haar lepas (afscheid) geeft, ja?’

Vloekend keerde Corrie zich om: op dat punt kon hij geen gekheid verdragen en juist daar plaagde Davel hem altijd mede. Nieuwsgierig informeerde Tjisai dien middag onder de rijsttafel, of haar vriend nog iets bijzonders omtrent Borneo van Davel of anderen ver-

nomen had Tot hare teleurstelling schudde Corrie echter het hoofd, tijd om te praten had hij niet, daar hij om twaalf uur weer in de schuur moest zijn. Toen hij echter dien middag om vijf uur thuis kwam, kon hij zijn kleintje tevreden stellen: van Davel toch had hij een brochure ontvangen, waarin alles stond, wat hij van ‘'t land der toekomst’ weten wilde. Daar 't verslag in 't Engelsch was geschreven, kon ook Oh Soei San 't lezen en beiden bestudeerden zij dien avond 't geschrift alsof hun leven er van afhing.

Na volbrachte lezing zagen beiden elkander een poos stilzwijgend aan en duidelijk was in hunne blikken 't: ‘doen of niet doen?’ waar te nemen. Wat in de brochure over Britsch Borneo stond, was prachtig en als er geen leugens in verteld werden, moest dat land een paradijs zijn, waar men binnen een paar jaar geld als water kon verdienen. Corrie, die nogal luchtig met alle zaken omsprong, was dan ook ontzettend met 't plan ingenomen en twijfelde geen oogenblik of ook zijne Tjisai zou hem raden de hem aangeboden positie met beide handen aan te pakken. Maar hij vergiste zich: Oh Soei San toch had ook lusschen de regels gelezen en opgemerkt, dat 't land nog geheel maagdelijk en onbewoond was, opmerkingen, die door Corrie niet weerlegd konden worden, toen zijn kleintje daar zijne attentie op vestigde. Maar dat was geen groot bezwaar meende hij, ook Sumatra's Ooskust was vroeger immers maagdelijk en zoo goed als onbewoond geweest en juist zij, die er 't eerst tabak geplant hadden, waren er schatrijk worden. En opstaande trok Corrie zijne trouwe Tjisai tot zich en haar liefdevol aanziende, zeide hij met een gevoelvolle stem: ‘Zou Oh Soei San haren Hakakeï

verlaten als hij 't aannam?' Vertrouwelijk vlijde Tjisai zich aan zijne mannelijke borst en zacht als een zefir klonk haar antwoord: 'Wij zijn onafscheidelijk, waar Hakakeïsan gaat, ga ik ook, al was 't in den dood!'

Zoo was 't dan beslist en reeds den volgenden dag schreef Corrie een brief, waarin hij 't hem gedane voorstel aannam; dienzelfden dag vroeg hij ook tegen Februari zijn eervol ontslag aan, en deelde hij zijn manager en collega's mede, waar hij heen ging. Iedereen was er verwonderd over, terwijl eenigen vonden, dat hij verstandig en anderen, dat hij dom had gehandeld. Allen speet 't echter, dat hij vertrok, daar ze in hem een goed vriend, een trouwen makker verloren.

Eerst met Mei moest Corrie in zijne nieuwe betrekking treden en reeds had hij zijn ontslag als assistent op de estate Soengei Koeda aangevraagd tegen 1 Februari. Met wat voor plannen was Tjisai's Hakakeïsan toch bezield? Wat was hij voornemens met de drie maanden te doen, die er verloopen moesten tusschen zijn ontslag en de aanvaarding van zijne nieuwe positie? Weldra zou 't Oh Soei San opgehelderd worden. Op een avond toch na 't diner kwam Corrie met potlood en papier bij haar zitten en na eenige gegevens van haar ontvangen te hebben, werd door Corrie opgeteld, afgetrokken, vermenigvuldigd en gedeeld met een ijver alsof hij weer als vroeger op de harde verkleurde banken van de dorpsschool zat en er, als 't zwaard van Damocles, een pak slaag boven zijn hoofd zweelde, als hij niet op een bepaalden tijd zijne sommen af had. Eindelijk wierp hij met een zucht 't potlood neer en Oh Soei San aanziende alsof zij eene veroordeelde was, over wie hij 't doodvonnis moest uitspreken, stelde hij haar 't

gewichtige vraagstuk of zij kans zag drie maanden van 4 dollar daags te leven. Glimlachend om zijn onnoozelheid, die volstrekt niet bij zijne deftigheid paste, antwoordde zijn kleintje toestemmend mits hij niet meer dan 1 dollar elken dag voor zich noodig had. Dit beloofde hij, en nu kwam hij met een plan voor den dag, dat Oh Soei San wel toelachte, maar dat zij toch niet vernam zonder een hoogst ernstig gezichtje te trekken, dat haar zóó alleraardigst stond, dat Corrie zich verplicht voelde haar te beloonen door eenige hartelijke zoenen. Was 't, dat Tjisai haar hart door zijne zoenen voelde verteederen, of was dat ernstige gezichtje slechts gekheid van haar geweest, wie zal 't zeggen? Zooveel is zeker, dat zij Corrie alras betuigde, dat zij met zijn voorstel ingenomen was, en beiden weldra aan 't bouwen waren van lucht-kasteelen, wat zij al dan niet zouden doen gedurende de drie maanden, dat zij in Singapore of Penang als twee oude luidjes zouden gaan leven van hetgeen Oh Soei San van Corrie's traktement had overgelegd, en dat, gevoegd bij 't voorschot, dat Corrie ontvangen zou, voldoende was om gedurende drie maanden ongeveer in Singapore te gaan rentenieren Beiden maakten groote en grootsche plannen, en vooral Corrie scheen te denken, dat hij in plaats van vier, twintig dollar elken dag verteren kon. Hij sprak toch van rijden, heerlijke rijsttafels, en andere goede zaken alsof hij een kapitalist was, eene gedachte, die hem misschien zonder zijn beschermengel in Singapore in 't ongeluk had gestort.

Nu echter behoefde niemand daarvoor te vreezen, zijne Tjisai zou hem wel in 't rechte spoor weten te houden en er voor zorgen, dat haar Hakakeïsan geen gekke dingen deed. Trouwens met Oh Soei San als

huishoudster behoefde Corrie niet bang te zijn, dat hij aan iets gebrek zou hebben, vooral niet in Singapore of Penang, plaatsen, waar men alles natuurlijk beter en goedkooper krijgen kan dan op Sumatra's Oostkust. Daarenboven had Tjisai een paar jaar bij haren broer in eerstgenoemde stad 't huishouden bestierd, zoodat zij goed bekend was in Singapore. Daarheen werd dan ook besloten te gaan en avond aan avond zaten nu in 't vervolg beiden elkander op te winden en plannen voor de toekomst te maken. Zoo verliepen de dagen, de een na den ander, voor Oh Soei San langzaam, kruipend als 't ware, nu ze een verblijf in de schoone ‘Leeuwenstad’ te gemoet ging, nu ze een zalig dolce far niënte in Singapore, aan de zijde van hem, dien zij beminde boven alles, in 't vooruitzicht had; voor Corrie snel, vliegensvlug, nu hij de estate verlaten ging, waar hij bijna drie jaar was werkzaam geweest, en waar hij gevoelde, dat hij mensch geworden was: mensch in de volste beteekenis van 't woord. Hier had hij geleden zooveel als een mensch slechts lijden kan, maar hier ook had hij ondervonden wat 't zeggen wil, te beminnen en bemind te worden. Ja, Corrie had 't vroeger nooit geweten, maar nu nu elke dag, elk oogenblik hem nader bracht aan 't tijdstip, dat hij zou moeten scheiden van de velden, waar hij ontelbare keeren was doorgewandeld, van zijne koelies, waarmede hij 't betrekkelijk immer goed had kunnen vinden, maar vooral van zijne kleine gezellige woning, waar hij nevens de ellendigste, ook de heerlijkste, zaligste oogenblikken had gesmaakt, nu gevoelde hij 't, dat hij zich gehecht had aan de plaats, waar hij gekomen was als een jong, onervaren jongeling en die hij nu verlaten ging rijp in ondervinding, sterk

door de liefde en krachtig door een hoopvol vertrouwen op de toekomst. Gelukkig werd hem niet veel tijd gelaten zich aan dergelijke mijmeringen en gedachten over te geven. Geen avond ging er toch bijna voorbij, dat hij geen bezoek kreeg, hetzij van zijne collega's hetzij van den controleur of andere Europeanen uit de omliggende plaatsen. Iedereen kende en achtte Corrie Espeling en hoewel een ieder hem feleciteerde met zijne nieuwe betrekking, speet 't allen toch ontzettend, dat hun vriend hen ging verlaten om zich te begraven in de woeste, onontgonnen, voor 't meerendeel nog onbekende oerwouden van Britsch Noord-Borneo.

Waarachtig! Oh Soei San was niet zonder reden trotsch op haar Hakakeïsan en meer en meer begon zij 't gewicht te besseffen van hare moedige daad gedurende 't opstootje, vooral in de laatste helft van Januari, toen Corrie avond aan avond uit dineeren gevraagd werd, tochtjes, waarop zij hem altijd vergezelde, of hij zelf uitnoodigingen deed. Uitnoodigingen, waarop iedereen vreeselijk gesteld was; waar toch werd dan ook in den geheelen omtrek heerlijker gegeten als op zoo 'n avond bij Corrie? waar werden guller en overvloediger verschillende dranken geschonken dan bij hem? en last not least! waar was wellicht op de geheele Oostkust, bevalliger en aanminniger gastvrouw te vinden dan Espeling's Japansche njaai?

Ja, bevallig zag Tjisai bij dergelijke gelegenheden er uit in een eenvoudig Europeesch toiletje, dat zij van haren Corrie had gekregen, terwijl haar prachtige haardos gewoonlijk alleen versierd was met een versch geplukte melatie, Corrie's lievelingsbloem. Stralend van gezondheid, terwijl haar vriendelijk gezichtje iedereen een hartelijk welkom toeriep, hielp zij Corrie zijne gasten

ontvangen en zorgde zij, dat 't hen aan niets ontbrak. Op zoo'n wijze vlogen de dagen als gewiekt voorbij en brak langzamerhand de eerste Februari aan. Op raad zijner vrienden hield Corrie vendutie van hetgeen hij bezat. Vendutie! Welk woord heeft grooter beteekenis voor den planter dan dat? Welke prettige, maar ook weemoedige oogenblikken roept dat woord bij den oudgast niet wakker? Oogenblikken van dolle overmoedige scherts, van nog doller overmoedige handelingen, maar ook, als de karretjes ingespannen en de paarden gezadeld, ongeduldig op 't gebit staan te bijten, als 't scheidingsuur geslagen heeft, oogenblikken soms van hartelijke handdrukken, steviger dan anders omdat 't de laatste zijn, van nog hartelijker wenschen, op de zonderlingste wijze afgewisseld met vloeken, omdat men 't laf vindt te laten merken, dat men aangedaan is, van herhaalde strijkingen met den zakdoek langs 't gelaat omdat men 't zoo ontzettend warm heeft, zooals men anderen, die hetzelfde doen, tracht wijs te maken, maar eigenlijk om den traan, of is 't een zweetdroppel?, stil weg te vegen, dien u onwillekeurig langs de wangen vloeit als ge voor de laatste maal de hand drukt van hem, die u gaat verlaten, van hem, met wien ge jarenlang hebt samen gewerkt, van hem dien ge hebt leeren kennen als een trouw vriend, als een wakkeren kameraad en dien ge geholpen hebt, een laatsten dienst te bewijzen door zijne vendutie zoo hoog mogelijk op te jagen, door haar zoo voordeelig mogelijk voor uw vriend te doen zijn.

Bij Corrie was zulks ook zoo; de laatste dagen had hij met Oh Soei San bij zijn vriend Davel gelogeerd en ook den dag der verkooping was hij met zijn kleintje

daar. Kieschheidshalve kwam hij zelf niet bij de vendutie, maar liet hij gaarne alles aan zijn gastheer over. En aan dezen waren dergelijke dingen wel toevertrouwd. Hij wekte de aanwezigen tot koopen op, kocht zelf en deed al 't mogelijke om de vendutie zoo geanimeerd mogelijk voor de koopers, zoo voordeelig mogelijk voor zijn vriend te maken. En hij slaagde op eene uitstekende wijze; alles werd vrij duur verkocht, dank zij de vroolijke manier, waarop Davel de zaak behandelde. Als bijna op alle venduties in Indië, kwamen ook hier een paar of wat oude witte schoenen voor, die eerst per paar, toen één voor één en eindelijk in massa verkocht werden. Aan een sinjo die ‘Gollandsch’ sprak, eene gelaatskleur had als een Javaan en die in diepe gedachten één der hoofdkussens van Corrie's bed beschouwde, viel voor den fabelachtigen prijs van *f*25. - 't hoofdkussen ten deel, dat zoo zijn aandacht getrokken had en waarop, zooals Davel met 't ernstigste gezicht der wereld hem verzekerde, steeds dat mooie Japaneesche ‘meidje’ van toean Espeling had geslapen, eene bewering, die natuurlijk de grootste hilariteit onder de aanwezigen verwekte. En zoo ging alles heen, tot het laatste stuk verkocht was, waarna Davel de intiemste vrienden uitnoodigde, naar zijn huis te rijden, om voor de laatste maal zich aan een gezellig diner te verzamelen. Aan 't dessert werd Corrie de som medegedeeld, die zijn meubilair had opgebracht, een totaal, dat zijn verwachting verre te boven ging en ook zijne Tjisai verwonderd deed staan. In eene hartelijke speech bedankte Corrie de aanwezigen voor hunne vriendschap en beval zich in hunne herinnering aan. Luidruchtig werd hij toegejuicht en tot laat in den nacht, of beter, tot vroeg in den

morgen schudde Davel's huis op zijne palen van 't zingen en de luide kreten, die ter eere van den vertrekkenden vriend werden aangeheven en die Sarina en Oh Soei San elk oogenblik deden wakker schrikken en overeind vliegen..... Toen den dag na de vendutie de zon opging, bestraalde zij een troepje jonge mannen, die met lodderige oogen en heesche stemmen hun aller vriend een laatst vaarwel toeriepen

VII. Singapore.

Onder de vele reizigers, die den tweeden dag na Corrie's vendutie zich 's morgens op 't perron van 't station der Deli Spoorweg-Maatschappij te Medan bevonden, merken wij ook vier oude bekenden op. Corrie en Oh Soei San toch worden door Davel en zijne Sarina naar Laboean Deli gebracht, om daar op den Steamer te gaan, die voor Singapore bestemd is. In betrekkelijk korten tijd hadden de Japansche en Javaansche vriendschap met elkander gesloten, en wel zóó sterk, dat Davel 't zijne njaai niet kon weigeren, toen zij vroeg om hare vriendin uitgeleide te mogen doen, temeer daar hij zelf ook van plan was mede te gaan. Gisteren avond waren ze in de hoofdplaats van Sumatra's Oostkust aangekomen, en na een laatsten gezelligen avond en een rustigen nacht doorgebracht te hebben, waren ze heden morgen reeds vroeg op de been om de laatste toebereidselen voor de reis te maken. En nu is alles gereed en wachten ze met nog vele anderen op 't oogenblik van vertrek.

Weldra is dat oogenblik daar: snuivend snelt de trein 't station binnen, en staat weldra, door den rem in zijne bliksemende vaart gestuit, dampend, hijgend en zuchtend stil, terwijl de reizigers van allerlei landaard en ras, die hij in zijn staart medesleepte, zich haasten hun tijdelijke gevangenis te verlaten. Een oogenblik is 't eene ontzettende verwarring op 't perron van personen, die uit den trein stappen, en van hen, die er zich een plaatsje in trachten te verwerven. Alles joelt en krioelt door elkander: de bonte, gewoonlijk schitterend roode of gele kleeren der Klingaleesche vrouwen steken scherp af bij de witte pakéans der Europeanen, terwijl zij meer in overeenstemming zijn met de veelkleurige sarongs en badjoes der inlandsche schoonen en jonge Chineesche meisjes. Plotseling echter houdt die verwarring op, eene metalen stem heeft zich toch waarschuwend doen hooren en de laatst aangekomenen haasten zich in te stappen. Daar gaat de bel voor de tweede maal, overal weerklinken fluitjes, 't stoomros begint te snuiven en onder een ontzettend geweld en geraas, terwijl 't machtige wolken uitademt, zet 't zich langzaam in beweging om eerst traag, maar daarna korter, steeds korter te stampen en eindelijk schokkend in rammelende vaart voort te snorren. Voort, steeds voort! Zou die kreet ook in 't binnenste weerklinken van den jongen man, die daar op 't balkon van 't achterste rijtuig staat, terwijl hij zijne blikken strak gevestigd houdt op 't steeds meer en meer verdwijnende Medan.

Wie zal 't zeggen! Zeker is 't, dat hij slechts met moeite een zucht kan onderdrukken als de laatste inlandsche woningen van de hoofdstad verdwenen zijn en hij zich naar binnen begeeft om moed, kracht en vertrouwen

te putten door haar aan te zien, die hem altijd zal lief hebben, en troosten en sterken in ogenblikken van moedeloosheid en van wantrouwen aan alles aan ieder een, zelfs aan zichzelf. Wat eene heerlijke, zalige gedachte, dat straks, als hij afscheid zal genomen hebben van zijn besten vriend, als hij een laatsten blik zal hebben geworpen op 't land, waar hij drie jaar geleefd, gewerkt en gestreden heeft, op 't land, waar hij mensch geworden is, dat hij niet meer alleen staat, maar dat hij troost kan zoeken bij haar, die hem niet aan zijn lot zal overlaten, ook al werd hij door iedereen gemeden en geschuwd als een melaatsche. En dankbaar ziet Corrie zijn kleintje in de trouwe oogen en innig drukt hij haar handje in de zijne. Plotseling doet een schril gefluit en een schok iedereen opzien, langzamerhand vermindert de snelheid van den trein totdat hij eindelijk geheel stopt en de conducteurs luide verkondigen, dat Pocloe Brayan bereikt is. Niet lang is men echter stil. Na een oogenblik komt er weer beweging in 't logge gevaarte en weldra stuift men weer ratelend voort om na twintig minuten de kampong Titi-Papan te passeeren, na een andere tien minuten Kampong-Besaar en ten laatste 't eindstation Laboean Deli te bereiken. Ook hier heerscht weer, evenals in Medan, eene ontzettende drukte, daar iedereen zich van eene karetta meester tracht te maken. Gelukkig staan er echter gewoonlijk een groot aantal, zoodat 't ons reisgezelschap niet veel moeite kostte er een paar te krijgen. Interessant, vooral voor Oh Soei San, was de rit door 't Maleische gedeelte der kampong naar de aanlegplaats. Zij amuseerde zich dan ook uitstekend, hoewel zij van harte de schepsels beklaagde, die veroordeeld waren in krotten te wonen

als waar men soms langs reed; en 't is waar, dat er wellicht nergens in geheel Indië zulke woonplaatsen worden gevonden als men soms in Laboean opmerkt. Wordt hier in Europa wel eens geklaagd over de stulpen en hutjes der armen, in Laboean is 't niet veel beter en men moet er zich nog over verwonderen, dat er niet meer epidemieën uitbreken in plaatsen, waar, zooals soms in Laboean, 't water de ontzettend armoedige hutjes binnen dringt en de bewoners dwingt op een baleh - baleh (rustbank) de vlucht te nemen en alles, letterlijk alles daarop te doen.

Bepaald uitgestrekt is de havenplaats van Deli niet en daar de twee karretjes getrokken werden door niet al te afgejaagde Batakkers, had men al spoedig 't hôtel bereikt, waar men dien middag bleef rijsttafelen. Na afloop daarvan werden er drie sampans, Maleische prauwen, gehuurd en weldra voer men de Soengei af naar Belawan, eene verzameling van vier of vijf armoedige visschershutjes, waar de rivier in zee uitloopt en steamers ankeren. Hier dient vermeld te worden, dat dit zoo was, toen de held van deze geschiedenis, welke op waarachtige feiten gegrond is, zich naar Britsch Borneo begaf. Sinds zijn vertrek van Deli heeft echter de Deli Spoorweg - Maatschappij hare lijn met ontzaggelijk veel moeite en met bewonderenswaardige energie tot aan Belawan doorgetrokken, heeft daar goedangs, pakhuizen, kantoren, Europeesche en inlandsche woonhuizen en een zeer net en geriefelijk station gebouwd, hebben ook andere maatschappijen hunne kantoren en pakhuizen daar gevestigd, heeft 't gouvernement de douanenloodsen en kantoren van Laboean verplaatst naar Belawan en is zoodoende de plek, waar gedurende Corrie's vertrek eene

doodsche stilte heerschte, eene stilte, die slechts afgebroken werd door 't gekrijsch van eenige meeuwen of door 't gejank en gehuil van een paar gladakkers (inlandsche honden) veranderd in eene plaats, waar nu den geheelen dag de schrille spoorfluit zich paart aan 't meer diepe, schetterende geluid der stoombootfluiten en waar men nu van den vroegen morgen tot den laten avond eene ijverig werkende menschenmassa als een troep mieren door elkander kan zien scharrelen. Toen Corrie echter vertrok was dit nog zoo niet: rustig, nog niet opgejaagd uit hun zoet dolce far niënte door 't gegil van den ijzeren reus, nog niet gestoord in hunne zoete droomen door 't geschreeuw van Chineezen en Javanen, nog niet tot in hun diepste binnenste geschokt door een akelig dreunen van den bodem als 't machtige stoomgevaarte aan komt donderen, wentelden zich daar behagelijk in eene gloeiende zon, krokodillen, leguanen en kaaimannen in diepe modderpoelen en philosopheerden en peinsden zij waarschijnlijk over 't genot van daar te kunnen liggen ongestoord, in eene heerlijke temperatuur. Zij waren 't dan ook, die tot grooten schrik van Oh Soei San, die alleen met Sarina in een sampan gezeten was, onze vrienden mede uitgeleide deden en hoewel ze blijkbaar watertandden bij 't zien van eene voor hen zoo begeerlijke prooi, toch niet zoo kwaadaardig waren als hunne natuurgenooten in Tandjong Balei, de havenplaats van Assahan, waar ik 't eens moest aanzien, zonder 't slachtoffer te kunnen helpen, hoe een inlandsch meisje van een jaar of zeven door één dier monsters uit een sampan werd gehaald en ondanks haar tegenspartelen naar beneden werd gesleurd..... In Belawan gebeurde echter vroeger niets van dien aard,

daar toch vonden ze in slijk en modderpoelen voldoende voedsel, en nu, nu zal de drukte en beweging, die daar den geheeden dag, soms zelfs 's nachts heerschen, die monsters wel voor 't grootste gedeelte verjaagd hebben.

Zooveel is tenminste zeker, dat onze vrienden behouden aan boord van den Engelschen steamer ‘de Ganymede’ kwamen. Hier werd kalm nog een laatste glas champagne gedronken, en toen een half uur later ongeveer 't anker geheschen werd, had men gezworen, dat de vriendschap tusschen Sarina en Oh Soei San minstens zoo lang reeds geduurd had als beide meisjes jaren telden. Hartstochtelijk barstte de Javaansche in snikken uit en ook Tjisai had moeite zich goed te houden. En de beide vrienden? O! hoe waar is 't, dat in dergelijke oogenblikken woorden geen lucht aan 't overstelpte gemoed, aan de beklemde borst kunnen geven! in gevallen als deze schieten zij te kort. Men kan niet spreken, maar 't is ook niet noodig: gebaren zijn voldoende. Zoo ook hier: eene zwijgende stevige handdruk, een welsprekende blik, welsprekender dan duizend woorden, en Davel sprong in de hem wachtende sampan, waarin Sarina nog steeds zenuwachtig zat te snikken, en gaf last af te stooten. Bijna op hetzelfde oogenblik liet de steamer stoom ontsnappen en terwijl langzaam de schroef begon te werken, vervulde zij de lucht met een gillend geluid, dat de krokodillen en leguanen als eene profetische stem moet gewaarschuwd hebben tegen den tijd, dat nijverheid en beschaving hare tenten zouden opslaan op de plaats, waar zij zich nu, half begraven in slijk en modder, in de gloeiende zon lagen te roosteren. Lang nog bleven Corrie en zijne Tjisai, op 't achterdek staande, hunne vrienden in de prauw toewuiven, eindelijk

echter draaide de steamer een hoek om en lag de onmetelijke zee voor hen. Nu begaf Oh Soei San zich naar de hut om 't een en ander uit te pakken Corrie bleef nog boven en terwijl langzamerhand de steamer den invloed der golven begon te ondervinden en 't land onduidelijker, steeds onduidelijker werd tot 't ten laatste geheel verdween, vergeleek Oh Soei San's Hakakeï zijne aankomst in Deli, nu drie jaar geleden, met zijn vertrek op heden en stelde hij zichzelven ernstig de vraag of hij gedurende zijn verblijf op Sumatra's Oos kust vooruit was gegaan. Gelukkig kon hij deze vraag met een volmondig ‘ja!’ beantwoorden; als onervaren jongeling aangekomen, verliet hij Sumatra als een man, alleen hier geland, vertrok hij roemende in 't bezit van een engel in menschengedaante. O zeker! hij was vooruitgegaan, hij was trouw gebleven aan de leus ‘Excelsior!’, die hij had uitgeroepen in antwoord op 't laatste vaarwel van zijne bloedverwanten bij zijn vertrek naar Indië..... Peinzend bleef Corrie tegen de verschansing geleund tot een luid geklingel hem tot zijne bezinning bracht, 't was 't eerste toeken voor 't diner. Snel spoedde onze vriend zich nu ook naar de hut, waar hij zijn kleintje nog steeds aan 't rommelen vond. 't Arme kind zwoegde en tobde zich vreeselijk af, niet gewoon toch zich in zoo'n kleine ruimte te moeten behelpen, zat zij er ontzettend mede in hoe alles een plaatsje te geven. Lachend vroeg Corrie of zij van plan was eeuwig aan boord te blijven, waarop hij alles weer in een koffer wierp, wat zij vooreerst niet noodig hadden, en toen zich bedaard ging kleeden. Reeds den vorigen dag hadden beiden afgesproken, dat zij aan boord en in Singapore voor getrouwd zouden doorgaan,

steeds Engelsch zouden spreken en Oli Soei San bij de verschillende maaltijden, behalve 's morgens natuurlijk, zich op Europeesche wijze zou kleeden. Weldra hoorde men nu een tweede geklingel en verscheen Ah Hing, dien Corrie medegenomen had, om zijn meester te waarschuwen, dat er gediend was. Een oogenblik later had Corrie zich zelf en zijn vrouwtje deftig aan den kapitein en de eerste officieren voorgesteld en nam 't diner een aanvang. Behalve Corrie en Oh Soei San waren er nog twee planters aan boord, jongelui, die ook op reis naar Britsch - Borneo waren en die daar eene positie gingen zoeken. Natuurlijk werd er weldra tusschen de drie Delianen een boom (gesprek) over de tabak opgezet, en daar de kapitein dacht, dat dit uiterst vervelend voor de jonge lady naast hem zijn moest, knoopte hij met haar een gesprek aan, een gesprek, dat tengevolge had, dat hij dien avond zijn eersten officier de vertrouwelijke mededeeling deed, dat de jonge lady aan boord, eene damned knappe en beschaafde vrouw was, die menige Europeesche naar de kroon kon steken. Dat Oh Soei San toch minstens een kind uit een gemengd huwelijk moest zijn, was natuurlijk direct opgemerkt, even goed als wij gerust kunnen aannemen, dat Corrie niet algemeen geloofd werd, toen hij vertelde met haar getrouwd te zijn. Maar dat ging niemand aan Mrs. Espeling of niet, 't was een feit, dat ‘the young lady’ met één blik aller harten veroverd had, en zij zich algemeen bemind had gemaakt. Gelukkig bleef 't prachtig weer en eene kalme zee zoodat Tjisai's voorspelling niet bewaarheid werd, dat zij zeker en stellig zeeziek worden zou.

Zaterdagmiddag had ‘de Ganymede’ onder een ge-

weldig misbaar de Belawan verlaten, Maandagmorgen stoomde zij om acht uur, onder een nog geweldiger misbaar de haven van Singapore, Tandjong Pagger, binnen. Dat is altijd een even mooi en indrukwekkend gezicht. Met verrukking staarden Corrie en Oh Soei San dan ook op de roodachtige, uit aard steen bestaande heuvels, die, als in een lijst van groen gevat, daar in de morgenzon lagen te schitteren. Met moeite slechts konden ze zich afwenden van 't prachtige tooneel om zich gereed te gaan maken den steamer te verlaten. Reeds had Ah Hing voor de barang (goederen) gezorgd; en een rijtuig aangeroepen, zoadat, na afscheid te hebben genomen, onze vrienden niets anders te doen hadden dan in te stappen. Waarheen echter? Aarzelend zag Corrie zijn kleintje aan, toen hem door den Klingaleeschen koetsier die vraag gedaan werd. Hij wist toch hier geen heg of steg, daar hij drie jaar geleden te kort in de Leeuwenstad was geweest, evenals den vorigen keer, om zich er nog iets van te herinneren. Oh Soei San liet hem echter niet in den steek en gaf hun zwarten koetsier last naar 't Albion-hôtel te rijden. Gedurende den rit vertelde zij Corrie, dat dit hôtel, hoewel niet van den eersten rang zijnde, uitstekend en niet zoo duur als de andere was, 't werd gehouden door eene Chineesche vrouw, die getrouwd was geweest met een Europeaan en die Oh Soei San zeer goed kende. Aan Corrie bevielen deze mededeelingen maar half: hij toch had nooit van 't hôtel Albion gehoord, en ook die Chineesche weduwe viel niet in zijn smaak. Hij troostte zich echter met de gedachte, dat 't eten er goed was, zooals Tjisai hem verzekerde; en dat 't slechts voor een paar dagen zijn zou Morgen toch zou hij reeds werk gaan maken

van eene woning. Eerst als zij een eigen nestje zouden hebben, zouden zij gaan genieten van hunne vacantie. Voor dien tijd in een hôtel zou dat niet gaan, meenden beiden. Intusschen had de Klingalees flink doorgereden en draaide hij weldra een poort in. Nauwelijks stond 't rijtuig stil, of onder de voorgalerij van 't gebouw verscheen een kleine levendige vrouw in Sarong en Kabaya, die onmiskenbaar tot de bevolking van 't Hemelsche rijk behoorde en die, terwijl ze een sierlijke nijging maakte, een snellen blik in 't rijtuig wierp. Op 't zien van de jonge Japansche kon ze een zacht: ‘Oah!’ niet weerhouden, terwijl ze mompelend haren naam uitsprak. Vlug sprong Oh Soei San uit de karetta en wierp zich met eene snelle beweging aan den hals der Chineesche, terwijl ze tevens luide een stortvloed van Japansche, Engelsche en Maleische woorden uitstiet, waarvan Corrie niets begreep. Kalm bleef hij dan ook zitten tot de verwelkoming afgeloopen was en hij wist of er kamers open waren, iets, dat hij half hoopte, dat niet 't geval zou zijn. 't Was echter wel zoo en weldra lag Corrie nu dood op zijn gemak op een long-chair een cigarette in een zijner kamers te rooken, terwijl hij zich vermaakte met de bedrijvigheid van Ah Hing en de Chineesche weduwe, die onder toezicht van Oh Soei San de koffers door de boys van 't hôtel zóó lieten stellen, dat zij elk oogenblik zonder moeite bereikt en opengemaakt konden worden. 't Was reeds middag geworden toen alles geregeld was en Corrie met zijn kleintje alleen werd gelaten. Als hij echter gedacht had nu eens rustig met haar te kunnen praten, dan had hij zich vergist: er viel toch nog eene massa te beredderen, daarenboven werd al spoedig 't eerste sein voor ‘the tiffin’, dat in de Engelsch-

Indische bezittingen de rijsttafel vervangt, gegeven. Na een pahitje te hebben gedronken begaf Corrie zich, toen er voor de tweede maal gebeld werd, naar beneden, alleen. Oh Soei San toch zou met hare vriendin de maaltijden gebruiken, daar er geen andere dames op 't oogenblik in 't hôtel logeerden en 't voor haar vervelend zijn moest alleen onder acht à tien heeren te zitten.

Met een wantrouwend gezicht trad Corrie de eetzaal binnen, hij had toch niet veel idée van hetgeen hem zou worden opgedischt. Toen hij echter een uur later opstond was hij verzoend met 't hôtel, ja zelfs met de Chineesche weduwe: ‘the tiffin’ toch wasgoed en overvloedig geweest en, hoewel hij eerst gemopperd had, dat hij zijne rijsttafel missen moest, had hij zich 't schapenen geitenvleesch toch goed laten smaken. Toen hij boven kwam, lag zijn kleintje reeds dood op haar gemak en négligé op een long-chair eene cigarette te rooken. En nu ook ging Corrie van zijne vacantie genieten door zich uit te kleeden en wat te gaan liggen, onbekommerd, rustig en in 't heerlijke vooruitzicht van straks te kunnen inslapen en te soezen en te droomen, zonder plotseling door 't schetterend geluid van den tandoeq gewekt te zullen worden..... Tegen vier uur ontwaakt, werd er gemandied, thee gedronken en, daar 't buggy (een soort tilbury) van de eigenares beschikbaar was voor de logé's, liet Corrie inspannen en werden zij weldra gezien op de promenade en andere druk bezochte wegen. Beiden amuseerden zich uitstekend. 't Is dan ook zeer interessant 's middags tegen een uur of vijf door Singapore te zwerven: jinrickshas, (tweewielige lichte rijtuigjes door Chineezen getrokken) buggys en andere equipages wemelen dan door elkander,

terwijl de Chineezen daartusschen een leven maken, dat hooren en zien iemand bijna vergaat. Beschenen door een schitterend avondrood, joelen, krioelen en verdringen zich dan verschillende volken en rassen, ofschoon vooral de zonen van 't Hemelsche rijk door hunne levendigheid aller aandacht tot zich trekken. Voor 't grootste gedeelte handel drijvende, zijn zij 't volk, dat 't meest in Singapore vertegenwoordigd is en er over 't algemeen 't meeste verdient. Aan hen heeft de stad dan ook feitelijk haren bloei en opkomst te danken. Tusschen deze gele gestaarte natuurgenooten scharrelen verder Klingaleezen, Japaneezen, Siameezen, Maleiers, Javanen en Arabieren, wier schilderachtige kleederdrachten onderling een aardig effect vormen. Is 't echter op den dag reeds druk in 't Chineesche kamp, naarmate de avond valt en de nacht haren valen sluier over de Leeuwenstad uitspreidt, neemt de drukte nog toe. Dan ook vooral is eene wandeling door de Chineesche wijken zeer aanbevelenswaardig. Ontelbare jinrickshas kruisen dan elkander in vliegende vaart, niet minder talrijke karetta's snorren, met bewonderenswaardige behendigheid gemend, door de duizenden wandelaars, verkoopers van kwe kwe (inlandsch gebak) en Chineezen, die zich schreeuwend en joelend naar de speelhuizen begeven, om daar hetgeen zij dien dag met ontzaggelijk hard werken verdiend hebben, na een poosje bedaard te zien wegstrijken door den bankhouder, of wel hunne schreden richten naar de opiumkitten om onder den invloed van 't bedwelmende, vergiftige heulsap een korten poos zich te onttrekken aan hun ellendig bestaan. Verbaasd zag Corrie dan ook die ontzettende drukte en bedrijvigheid aan. Op raad van Oh Soei San toch had hij onmiddellijk na 't diner, dat ook zeer in

zijn smaak gevallen was, en na eene cigarette gerookt en koffie gedronken te hebben, een jinricksha door Ah Hing laten roepen en was hij met zijne Tjisai naar 't Chineesche kamp gereden, om na een paar uur daarin te hebben rondgetoerd, over Tandling Ketjil, een der buitenwijken van Singapore, naar 't Albion-hôtel terug te keeren. Hier zou ik gaarne voor een oogenblik de pen van een beroemd schrijver willen leenen om mijnen lezers af te kunnen schilderen de gewaarwordingen, 't zalige gevoel van rust, dat Corrie bekroop, toen op bevel van Tjisai, hun tweebeenig paard de drukte verliet om Tandling Ketjil over te rijden Daar toch heerschte eene stilte, die door niets gestoord werd, eene stilte, die Corrie te meer opviel, omdat hij bijna verdoofd was door 't lawaai, dat hij dien avond gehoord had; maar niet alleen de stilte deed Corrie zoo aan, ook zijne reukorganen werden gestreeld door de fijne melatie- en rozengeuren, die op den adem van een lichten zefir uit Singapore's bloemtuinen tot hen kwamen. Daarbij verspreidden de maan en ontelbare helder schitterende sterren een bleek geheimzinnig schijnsel, o! 't was meer dan genoeg om den dichterlijken jongeling aan 't mijmeren te brengen. Zacht reden zij voort hand in hand, zwijgend, stil genietend van den heerlijken tropischen avond, van den met geuren bezwangerden dampkring. 't Kwam Corrie voor, dat hij in 't paradijs was en zijn gemoed was te vol om te spreken. Eerst toen zij huiswaarts keerden en daartoe den drukken North Bridge Road doorreden, vond hij woorden, maar welke armoedige, nietszeggende, dacht hij, om zich te uiten en zijn kleintje de gevoelens te beschrijven, die hij ontwaard had, toen zij plotseling uit 't drukke, woelige, bedompte,

hel verlichte Chineesche kamp op Tandling Ketjil waren gekomen, waar eene plechtig kalme rust heerschte, zacht de maan en sterren een bijna tooverachtig schijnsel op den weg wierpen en fijne geuren van tropische gewassen en bloemen hem tegenwoeien.

Glimlachend luisterde Oh Soei San naar haren opgewonden Hakakeï, ook zij had genoten nu zij de plekjes van vroeger weer had teruggezien, plekjes, waar zij zoo menigmaal alleen gedwaald had, terwijl hare gedachten zich bezig hielden met 't ideaal, dat ieder jong meisjeshart zich stelt als 't begint te ontluiken, als de liefde 't met haren machtigen tooverstaf heeft aangeraakt: 't ideaal, dat zij meende gevonden te hebben in hem, dien zij gered had van een wissen dood, haren Hakakeïsan.

Den volgenden morgen tegen zes uur werd Corrie gewekt door een paar geurige rozenlippen, die zacht als een ademtocht zijn voorhoofd aanroerden. Zijne oogen opslaande, blikte hij in 't liefdevolle gelaat van zijn kleintje, dat zich reeds gemandied had en nu, frisch en helder als 't morgenzonnetje zelf, Hakakeïsan een warme kop thee kwam brengen. Fluks stond Corrie op, verschrikt, dit 't reeds zoo laat was, dien dag toch had hij het bijzonder druk: er moest namelijk een huisje gehuurd worden liefst met meubels, een massa zaken worden gedaan en eenige dingen worden gekocht. Gaarne zou onze vriend gezien hebben, dat zijne Tjisai hem geholpen had, maar deze had verlof gevraagd haren broeder te gaan opzoeken en hoewel Corrie zulks in 't eerst niet prettig had gevonden, had hij het 't lieve meisje niet langer kunnen weigeren, toen zij hem met hare zielvolle oogen aangezien en met hare zachte stem gevraagd had, of hij dacht, dat zij hem voor haren

broeder vergeten zou. Eene innige omhelzing had dit gesprek zwijgend beslist en zoo reed Corrie na ‘the breakfast’ in eene jinricksha 't hek aan de rechterzijde, Oh Soei San in eene karetta 't hek aan de linkerzijde uit. 't Was prachtig weer en de mata hari scheen reeds met eene kracht, die onze vriend medelijden deed krijgen met den Chineeschen koelie, die hem in gestrekten draf langs Singapore's wegen reed. Waar reed hij hem eigenlijk heen? Corrie toch had zijn koetsier en paard tevens, nog niets gezegd. Het hek van 't Albion-Hôtel uitgereden, was de Chinees eenvoudig rechtuit, steeds rechtuit blijven loopen en met Chineesche koppigheid zou hij rechtuit blijven loopen..... ja, tot waar? Corrie wist 't niet en om aan alle onzekerheid een einde te maken, wilde hij den Chinees zeggen naar Taadling Ketjil te rijden, daar hij van verlangen brandde de plaats eens bij dag op te nemen, die hem den vorigen avond, zoo in zalige verrukking had gebracht. Hij tikte dus den koelie met zijnen rotan op den linkerschouder, wat tengevolge had, dat de vent plotseling links afdraaide, zonder op te houden. Dat was echter Corrie's bedoeling niet en hij tikte hem dus weer, nu iets harder maar op den rechterschouder. Onmiddellijk zwenkte de Chinees, zonder merkbaar zijn gang te verminderen, nu rechtsaf tot groote verbazing van Corrie, die niet wist hoe hij een koelie tot staan zou brengen. Schreeuwen en roepen toch gaf ook niets, daar onze vriend zijn eigen stem niet hoorde in 't gedruisch van de hem passeerende jinrickshas, karettas en andere wagens, die onder een ontzettend lawaai door Chineezen getrokken, of door Maleiers en Klingaleezen gemend werden. 't Was wanhopend en onze vriend begreep geheel aan de genade en de sterkte

der longen van zijn paard te zijn overgeleverd, als hij geen middel vinden kon het mensch dier halt te doen houden. Daar schoot hem plotseling een subliem idée te binnen. Op 't land opgevoed, had Corrie in zijne jeugd menigmaal gereden met den krommen dissel, zooals de buitenlui zeggen, eene wijze van rijden, die mijne lezers zeker zullen kennen als zij ‘buiten’ wonen en die den meesten stadsbewoners ook niet onbekend zal zijn, daar zij op elken marktdag er kennis mede kunnen maken. Welnu, Corrie besloot zich te verbeelden, dat hij weer met den krommen dissel reed en halt houden moest. Daartoe schoof hij zoo ver hij kon naar voren en, steunende op zijn stok, plaatste hij plotseling met kracht zijn rechtervoet tusschen de schouderbladen van zijn koelie. Gelukkig had deze onzachte aanraking 't gewenschte gevolg. Eensklaps hield de Chinees halt en zeker was Corrie voorover uit de jinricksha geschoten als hij niet zoo stevig op zijn stok had gesteund. Nu bleef hij echter zitten en gaf hij den koelie, die zich met een handdoek stond af te wrijven, terwijl hij Corrie verstomd aanzag, bevel hem naar Tandling Ketjil te brengen. Grinnekend nam de Chinees zijn vrachtje weer op en voort ging 't weer met eene snelheid alsof hij nog geen mijlen ver geloopen had en pas zoo even was opgestaan. Werkelijk moet men deze jinrickshalieden bewonderen. Voor twintig dollarcenten, ongeveer veertig Hollandsche, rijden de meesten U in gestrekten draf twee uur rood. Met niets anders dan een doek om de lendenen en een soort handdoek om hunnen hals om zich af te wrijven na een rit, bezitten zij niets, totaal niets in de wereld dan hun voertuig, in vele gevallen soms zelfs dat niet, zoodat zij verplicht zijn een te huren. Hunne jiricksha is dan

ook hun alles: re slapen er in, als zij geen vrachtje hebben, als wij in ons bed, ze eten er hunne nassi kring (droge rijst) in, als zij geen vrachtje hebben, met evenveel smaak als wij onze rijsttafel in onze koele binnengalerij, ze schuiven er hunne tjandoe, als zij geen vrachtje hebben, evenzeer op hun gemak in, als wij onze cigarette rooken in eene long-chair. En altijd, elk uur van den dag of den nacht zijn ze tot uwe beschikking en kunt ge ze vinden op hunne, door de politie aangewezen standplaatsen. En menigmaal sneller loopende dan de oude versleten knollen, die voor de Engelsch-Indische karettas gespannen zijn, daarenboven lang niet zoo schokkende als die rammelkasten, zijn de lichte jinrickshas verre te verkiezen boven de karetta's, die alleen dit voorrecht bezitten, dat zij fashionabeler zijn dan de eerste Wie van mijne lezers dan ook ooit naar Britsch-Indië gaat en er 't zijne toe bijdragen wil om de ‘fashion’ te handhaven, om de fijne Engelsche ladies een: ‘O dear me! look that man, how shocking!!’ te besparen, moet door zijn boy als hij uit wil gaan, eene karetta laten roepen, om daarin hortend, stootend, schokkend en rammelend zich op een sukkeldrafje langs prachtige wegen, waarvan hij de schoonheid niet half genoeg bewonderen kan, omdat hij opgesloten zit in eene aan alle kanten door jaloezieën gesloten kast, mede te laten sleepen. Hen echter, die niet bevreesd zijn hun fatsoen te grabbelen te gooien, hen, die waarlijk genieten willen, al is 't dan ook op risico van beschaafde welopgevoede dochters van 't machtige ‘fashionabele’ rijk van Albion kippenvel van schrik en ontzetting te doen krijgen, hen roep ik toe: ‘Neem een jinricksha en ge zult meer en goedkooper genieten, dan wanneer ge U laat opsluiten

in eene duffe, bedompte houten kast op vier wielen, met een beest er voor, dat vroeger lang, ontzettend lang geleden een paard genoemd werd, maar dat nu niet veel meer is dan een skelet, wiens beenderen akelig, onheilspellend beginnen te rammelen, als 't alleen nog uit kracht van gewoonte zich met ijselijk veel moeite in beweging stelt, en U voert, zoo langzaam alsof ge zit in de zooveelste koets van een begrafenisstoet, langs prachtig aangelegde wegen, bevallige flower-gardens of door statige allées, wier schoonheid, liefelijkheid en trotschheid ge niet naar waarde schatten kunt, omdat ge gereden wordt door een aanhoudend gillenden Klingalees of Maleier, omdat ge getrokken wordt door een paard, dat geen paard meer is en omdat ge soms schokken en stooten ontvangt, die U doen opspringen, zoodat uw hoofd telkens zeer onzacht in aanraking komt met de onbekleede houten kap van uwe karetta.'

VIII. Een zalig dolce far niënte.

In gestrekten draf werd Corrie intusschen naar Tandling Ketjil gevoerd en niet lang duurde 't of zijn koelie stond stil, terwijl hij hijgend onzen vriend aanzag als om hem nadere bevelen te vragen. Met een blik om zich heen overtuigde Corrie zich, dat hij op de plek was, die hem den vorigen avond zoo tooverachtig schoon had toegeschenen en die hem ook nu als een paradijs voorkwam. Een prachtige weg toch slingerde zich in sierlijke bochten en kronkelingen tusschen bevallige bloemtuinen, waaruit heerlijke tropische geuren opstegen, en rijk gebouwde villa's, terwijl overal vijvers hun helder water als vloeibaar goud en zilver in de schitterende dagvorstin deden blinken en flonkeren. Wat Corrie echter vooral aantrok, was, dat hier ook nu eene vredige rust heerschte, eene stille, plechtig, ongestoord, die na de drukte, na 't rusteloos jagend woelen van Europeanen en inlanders in de city een overweldigenden indruk op hem maakte. Zwijgend gaf hij dan ook 't bevel stapvoets door te

rijden. O! hier zou hij wenschen te wonen, hier te leven aan de zijde van zijn kleine engel, onbekommerd, stil en rustig, terwijl zijn bestaan zich zou oplossen in 't hare, terwijl zij beiden één van ziel, zouden zijn, kwam hem als een schoone droom voor. En rondziende met de aandacht van den man op den uitkijk op een steamer, die telkens land meent te zien, zocht hij tusschen die prachtige buitens en villa's een eenvoudig, leegstaand huisje te ontdekken, dat geschikt voor hem en voor zijne Tjisai zijn zou. In 't eerst mocht hem zulks niet gelukken, maar na tien minuten ongeveer gereden te hebben, kregen de villa's laagzamerhand een minder rijk aanzien en werden de huizen huisjes, die voor 't meerendeel leeg stonden. Beter kon Corrie 't niet treffen en verheugd besloot hij dan ook een dezer woningen te huren. Onmiddellijk begon hij dan ook informaties in te winnen bij een Arabier, die daar toevallig heen en weer liep en wiens broeder ook zeer toevallig de eigenaar dezer huizen was. Beleefd en kruipend als die lui immer zijn als ze meenen geld uit iets te kunnen slaan, gaf de Arabier Corrie de noodige inlichtingen en stelde hem zelfs voor om met hem mede te rijden om de zaak maar onmiddellijk af te doen. Daar Corrie echter tot niets wilde besluiten zonder zijn practisch vrouwtje geraadpleegd te hebben, sprak hij af dien avond als 't de Mrs. schikte, den eigenaar van 't huis eene boodschap te zenden om met hem de huurvoorwaarden nader te bespreken. Na vervolgens 't huis gezien en 't adres van den Arabier te hebben opgeschreven, stapte hij weer in zijn jinricksha om opgewekt naar 't Albion-Hôtel in de Hall-street terug te rijden Vroolijk lachende, dat hij zoo goed geslaagd

was, trad hij een kwartier later zijne zitkamer binnen. Maar groote God! wat was dat? Hevig snikkend en in de hoogste mate zenuwachtig zat daar Oh Soei San, terwijl zij heur schoon haar blijkbaar woest losgetrokken had, hartstochtelijk te schreien. Verschrikt trad Corrie nader en ontzet bleef hij 't weenende meisje aanstaren, terwijl hij bliksemsnel naging wat er kon gebeurd zijn, dat zijne Tjisai zóó tot wanhoop had gebracht. Nooit nog had hij haar zien schreien, nooit ook had hij gehoopt 't te zullen zien. Hij was 't toch volstrekt niet eens met de lui, die beweren, dat eene vrouw 't schoonst is als zij weent. Nu echter, nu hij zijn kleintje zag schreien, zijne Oh Soei San, die in zijn oog schooner dan elke andere vrouw was, kwam hij plotseling tot andere gedachten. Ja! schoon was zij, zijne Tjisai, zooals zij daar troosteloos neerzat met heur loshangend zwart haar, terwijl hare tranen als zooveel parelen zich langs hare matbleeke wangen een weg baanden. Schoon, maar tevens hartroerend, aandoenlijk! Corrie bleef 't dan ook niet lang aanzien, maar zich naast haar nederzettende, trok hij haar teeder tot zich en, terwijl hij haar een zachten kus op 't voorhoofd drukte, vroeg hij haar gevoelvol: ‘Tjisai, wat is 't?’ Zijne vraag had echter geen andere uitwerking dan dat zij nog harder begon te schreien en eerst na zeer veel moeite gelukte 't Corrie haar een weinig tot bedaren te brengen, terwijl zij hem, nog steeds zenuwachtig snikkende, mededeelde, dat haar broeder haar verstooten had en niets meer met haar te doen wilde hebben omdat zij indertijd voor slechts $50. - handgeld bij Corrie in dienst getreden was, eene som, waarvan zij haren broeder onmiddellijk de helft had gezonden. Vreeselijk verontwaardigd was

hij echter bij de ontvangst daarvan geweest, daar hij op $25. - meer gerekend had en nu wilde hij haar slechts vergeving schenken op voorwaarde, dat zij direct Corrie zou verlaten om zich te verkoopen aan een schatrijken Chinees, een vriend van hem, die steeds de grootste belangstelling in zijne zuster had getoond en die bereid was groote geldelijke opofferingen te doen, om Oh Soei San te bezitten. Ten hoogste verontwaardigd en vreeselijk zenuwachtig was 't lieve kind, zonder haren broeder meer met een blik te verwaardigen, de toko uitgeloopen, in de haar wachtende karetta gesprongen en schijnbaar kalm naar huis gereden. Welk een storm er echter in haar binnenste woedde bleek genoeg, toen zij op hare kamer gekomen was en zij die ledig had gevonden. Toen toch had zij niet langer kalmte kunnen en willen veinzen en was de storm in haren boezem, opgewekt door 't schandelijke voorstel van haren broer, in al zijn hevigheid losgebarsten. Corrie, haren Hakakeï verlaten voor een vuilen Chinees! hij, dien zij gered had, dien zij beminde boven alles, zelfs boven haar leven, alleen laten trekken om slavin te worden van een staart, die, omdat hij rijk was, alles dacht te mogen doen; die, omdat hij door, God wist alleen welke, vuile streken en praktijken, eene massa dollars bijeengezameld had, zich vermat de brutaliteit te hebben zijne wellustige oogen op te slaan naar een meisje, dat hoewel arm, zich niettemin ver verheven achtte boven hem en boven iederen anderen Chinees, en dat ter wille van haren broer, dien zij ja, lief had omdat hij haar broer was, maar met wien zij nooit had gesympathiseerd, omdat hem van zijne geboorte af, als 't ware een geldduivel had bezeten, een duivel onder wiens

invloed hij zonder twijfel handelde, toen hij zijne zuster den vernederenden lagen koop had voorgeslagen.

Zwijgend had Corrie de geschiedenis aangehoord, zwijgend, maar met een voorhoofd, dat zich gedurig sterker fronste, met eene ademhaling, die elk oogenblik korter ea beklemder werd, met vuisten, die zich steeds meer en forscher balden, met lippen, die zenuwachtig tot bloed werden gebeten, en met een gelaat, waarop woede, hartstocht en jaloerschheid duidelijk te lezen wares. O! had Tjisai gedurende haar verhaal Corrie aangezien, zonder eenigen twijfel zou zij gezwegen hebben, want beter dan elk ander, wie ook, wist zij hoe Corrie geheel aan zijne woede was overgegeven als jaloerschheid en hartstocht eene uitbarsting veroorzaakten. Maar zij zag 't niet, als beschaamd verhaalde zij hetgeen er voorgevallen was met eene zachte, door snikken afgebroken stem, met neergeslagen oogen. Plotseling zweeg zij, nauwkeurig had zij alles verhaald, en als een misdadiger, die na eene volledige bekentenis ootmoedig zijn vonnis verbeidt, wachtte ook Oh Soei San nog steeds met neergeslagen blikken op een liefderijk woord, op een troostenden oogopslag. Een poos echter bleef 't stil, doodstil in de kamer en hoorde Tjisai, in hare droefheid verzonken, zelfs de hortende, beklemde ademhaling van den bleeken jongeling daar naast haar niet. Met bijna bovenmenschelijke krachten werd Corrie eindelijk zijne aandoeningen meester en vroeg hij Oh Soei San schijnbaar bedaard naar den naam van den Chinees. Nauwelijks echter hoorde zij zijne stem, of hem eenklaps aanziende, week zij verschrikt achteruit, terwijl zij ontzet uitriep: ‘God! Corrie, wat scheelt je?’ En wel had zij recht zulks te vragen: met akelig verwrongen gelaatstrekken

toch, met aan bloed gebeten lippen, met oogen, die woest door hunne kassen rolden, terwijl zijne aderen opgezwollen, zijne vuisten zenuwachtig gebald waren, zag Corrie er werkelijk verschrikkelijk uit. Maar nu was 't ook met alle zelf beheersching gedaan en met een woesten vloek opspringende, plaatste hij zich vlak voor Oh Soei San, terwijl hij met eene heesche, door woede en wraakzucht half gesmoorde stem, hijgend uitbracht: ‘zijn naam, zeg mij zijn naam!’ Hoewel trillende van angst bleef de Japansche staan, onbewegelijk, kalm zwijgend, terwijl zij Corrie manmoedig in de van hartstocht vuurschietende oogen zag. Zou 't helpen, die kalme blik, zouden hare oogen, die door hem altijd bij twee sterren werden vergeleken, oogen, wier zachtheid zelfs een tijger konden dwingen, zooals hij wel eens gezegd had, zouden die oogen nu ook genoeg tooverkracht blijken te bezitten om eene jaloerschheid in den hoogsten graad, om eene woede, verschrikkelijker in zijne uitbarsting dan die van een hongerigen koningstijger, neer te zetten, te doen bedaren? O! dikwijls had zij Corrie door haren zachten gazellenblik ontwapend, als hij door 't een of ander in woede ontstoken was, maar dat waren immer zaken geweest, die slechts de estates betroffen, zaken, die hij vergeten kon door zijn aangebeden meisje aan te zien, door zich te verlustigen in hare trouwe liefde. Hier echter gold 't iets anders, hier was Corrie gewond in 't liefste, dat hij bezat, en wel moest zijne liefde voor Oh Soei San onmetelijk, onbegrensd zijn, dat hij zoozeer in woede uitbarstte over eene zaak, die eigenlijk niets had te beteekenen. En hoewel angst voor, en medelijden met Corrie in haar binnenste een hevigen strijd voerden en Oh Soei San in

dien strijd hare eigen droefheid vergat, bleef zij hem stoutmoedig aanzien, 't wezen, dat al het menschelijks verloren scheen te hebben, om razender dan een door tjandoe opgewonden amokmaker alles, zelfs 't liefste, neer te vellen, dat hem in den weg mocht treden En zie, niet te vergeefs had Tjisai gerekend op de toovermacht, die er straalde uit hare liefderijke oogen: langzamerhand toch ontspande zich Corrie's gelaat, langzamerhand ontsloten zich zijne vuisten en zachtjes aan kwam hij weer tot bezinning. Daar viel Tjisai hem in de armen; onwillekeurig sloot hij ze, en toen hij na eenige oogenblikken zich weer herinnerde waar hij zich bevond en wat er voorgevallen was, ontdekte hij tevens, dat zij, die hem door haren zachten blik tot zijne bezinning had teruggebracht, zij, die zijne woeste hartstochten had bedwongen, door de laatste aandoeningen overmand, schijnbaar levenloos aan zijne borst rustte. Een moment bleef hij 't bezwijmde meisje aanstaren alsof hij niet begreep wat haar scheelde. Haar toen echter eensklaps opnemende droeg hij haar naar hunne slaapkamer en haar daar zachtkens op 't bed vlijende, bedekte hij haar marmerwit gelaat met gloeiende kussen, terwijl hij haar aanhoudend bij haren naam riep.

Weldra kwam Oh Soei San weer bij en sloeg zij hare oogen op; en terwijl 't voor een oogenblik gestremde bloed weer vrij door hare aderen stroomde en hare lippen en wangen weer met een zacht rood kleurde, trok zij Corrie's hoofd aan haren boezem, terwijl zij hem influisterde: ‘Geen woord ooit meer over dien Chinees, hé Hakakeïsan?’ Een vurige omhelzing van zijn kant, hield daaromtrent eene zwijgende belofte in, maar tevens zwoer hij bij zichzelven een duren eed, dat hij

in 't vervolg zijne Tjisai dag en nacht zoo min mogelijk meer alleen zou laten, zoolang zij in Singapore zouden zijn. Corrie toch kende 't Chineesche karakter; hij wist, dat als eenmaal de hartstochten bij die lieden opgewekt zijn, zij voor niets, zelfs voor geen moord terugdeinzen om hun verlangen te bevredigen en in dit geval vooral zou hij scherp moeten opletten, omdat de Chinees waarschijnlijk hulp zoeken zou bij Oh Soei San's broer, die zich, als Corrie zijne Tjisai alleen liet, misschien bij haar zou trachten in te dringen onder den schijn van eene verzoening te willen bewerkstelligen, maar inderdaad om zijne zuster te verraden en te verkoopen. Van zijne vermoedens echter geen woord tegen Oh Soei San zeggende, trachtte hij hare gedachten af te leiden door haar te vertellen van zijne ontdekkingstocht dien morgen naar Tandling Ketjil. Zeer was zij ingenomen met zijn plan, en hartelijk lachte zij, toen ze hoorde op welke komische wijze hij de eerste maal zijn tweebeenig paard had doen stilhouden.

De tiffin werd dien middag door onze vrienden op hunne kamer gebruikt en toen zij na een verkwikkend slaapje, een frisch bad en een kop geurige thee tegen vier uur weer in 't buggy uitreden, voerde een lichte zefir de laatste herinneringen van hetgeen er dien morgen voorgevallen was bij Oh Soei San weg, ver weg zee in. Tot groot genoegen van beide partijen kwam ook 't zaakje met 't huis in orde. Nadat zij er toch heengereden waren en Tjisai 't goed had opgenomen, gingen zij in persoon den Arabier opzoeken. Deze bleek een buitengewoon beschaafd en handelbaar mensch te zijn, zoodat men 't weldra met elkander eens werd; hij zou ook de

meubelen er voor leveren en over vijf dagen zou 't huis tot Mis[trs.] beschikking zijn. Dit zeggende maakte de man eene beleefde buiging voor Oh Soei San, die op verzoek van Corrie alles geregeld had. De laatste werd door hem als eene nul in 't cijfer beschouwd tot groot pleizier van beiden. Dien avond had Corrie eene drukke conferentie met Ah Hing, hij vertelde hem toch gedeeltelijk wat er dien morgen geschied was en beval hem op de eene of andere wijze achter den naam van den Baba (Chinees, die niet in China geboren is) te komen. Deze beloofde zijn best te zullen doen en nam zich dat ook werkelijk voor, toen zijn Taukeha hem eenige dollars in de hand stopte en hem eene belooning toezeide als hij 't Corrie binnen drie dagen zeggen kon.

Den volgenden morgen na the breakfast begaf onze held zich in gezelschap van zijn vrouwtje naar Tandling Ketjil om te zien of men reeds bezig was 't huis bewoonbaar te maken en werkelijk, Oh Soei San had geen reden tot klagen. Acht koelies waren er toch hard aan 't werk. Overal ook stonden meubelen verspreid en, alsof men in de city was, hoorde men hier hamerslagen, daar weer zagen en overal een helsch lawaai. Eenigszins ontstemd dacht Corrie met sehnsucht aan de kalme indrukwekkende stilte, aan de plechtige rust, die hier gisteren nog heerschte. Helaas! zij was gevlogen. Niet voor altijd echter, zooals Oh Soei San haren Hakakeï deed opmerken. Weldra toch zou het huis in orde zijn, weldra zouden zij hier wonen en weldra zou Tandling Ketjil dan ook weer zijn deftig aanzien, zijne eerbiedige stilte terugkrijgen.

Van nu af ging de Japansche elken morgen de vorde-

ringen gadeslaan en de meubels schikken, en al spoedig was nu de laatste avond aangebroken, dat zij in 't Albion hôtel logeerden. Eene aardige verrassing had Corrie zijn kleintje nog bereid door voor den tijd, dat zij in Singapore bleven, het buggy met toebehooren van de kleine beleefde Chineesche weduwe te huren.

Den volgenden dag gebruikten zij 't eerst weer na langen tijd de rijsttafel in hun eigen huis en toen zij na afloop daarvan in hunne slaapkamer gingen rusten van de vermoeienissen van dien dag, drukte Corrie met een zalig gevoel zijne Tjisai aan zijne borst, terwijl hij mompelde: ‘At last once again on ourselves, my darling!’ En nu ving er voor onze vrienden een tijd aan van stil genieten, van een zalig nietsdoen, een tijd, waaraan beiden straks, als ze door een onverbiddelijk noodlot zouden zijn gescheiden, misschien voor eeuwig, met een onbeschrijfelijk zoet weemoedig genoegen menigmaal zouden terugdenken. ‘Once again on ourselves!’ O! als een juichtoon had 't geklonken en weerklonken in Tjisai's hart. Ja, haar leven zou in 't zijne, zijn leven in 't hare opgaan. Zij zouden genieten in en door elkander. En werkelijk, gedurende den tijd, dien zij daar in hunne stille woning op 't prachtige Tandling Ketjil doorgebracht hebben, genoten en leefden zij in een dolce far niënte, te zalig, te heerlijk om te beschrijven. Hun idealistisch samenzijn werd door niets gestoord en Corrie zou volmaakt gelukkig zijn geweest als de berichten, die hij telkens van zijn trouwen Ah Hing ontving omtrent 't doen en laten van Lie Tek Boon, Tjisai's vijand, hem niet voortdureud onrust hadden ingeboezemd, zóó zelfs, dat hij hier deed, waar hij in Deli zich voor geschaamd zou hebben: met een geladen revolver onder zijn hoofdkussen slapen. Hij maakte

zich echter bang voor niets: hetzij de Baba toch te weten gekomen was, dat Corrie hem in 't oog liet houden, hetzij hij om eene andere reden van de zaak afzag, een feit is 't, dat er niets bijzonders voorviel. Slechts eens was onze vriend 's nachts wakker geworden doordat hij fluisterend in de Maleische taal meende te hooren spreken. Zonder Tjisai te wekken had hij zachtkens zijn revolver gegrepen, was als een slang de klamboe doorgegleden en had doodstil vervolgens de luiken open gestooten, die 't gat afsluiten, waar in 't beschaafde Europa, glazen ingezet zijn. Zooals hij wel gedacht had, bevonden er zich menschen, vier kerels in Maleische kleederdracht in den tuin, die levendig stonden te fluisteren en te gesticuleeren. Bedaard had Corrie, die eene list vermoedde, en die daarom de kamer niet wilde verlaten, waarin Oh Soei San lag te slapen, daarop aangelegd en zoo kalm alsof hij op eene schijf schoot één der kerels een kogel in de rechterkuit gejaagd, waarop de drie anderen, onder groot misbaar hun makker medesleepende, als de wind verdwenen waren. Natuurlijk had 't Corrie niet de minste moeite gekost ze alle vier neer te schieten, maar ofschoon hij in zijn recht geweest was, zag hij tegen de Soesah op van de tallooze verhooren en gerechtszittingen, die hij dan waarschijnlijk weer zou moeten bijwonen, en daarenboven achtte hij 't voldoende zijn vijanden te toonen, dat hij op zijne hoede was. Toen hij, na de luiken gesloten en zijn revolver herladen te hebben, weer in bed wilde stappen, zag hij 't bevallige gezichtje van Oh Soei San met eene mengeling van angst, schrik en nieuwsgierigheid door de Klamboe gluren. Met een kus echter sloot hij haren mond, toen zij wat vragen wilde, terwijl hij haar influisterde: ‘Dont be anxious my

dear girl, it was only a cat!' Vijf minuten daarna was 't weer stil in de kamer, en sliepen beiden den slaap des rechtvaardigen.

Toen Corrie, nog in nachtcostuum, na een frisch bad, den volgenden morgen kalm in een long-chair een cigarette lag te rooken en met gesloten oogen van een kop chocolade genoot, vertelde Tjisai hem, dat zij in den tuin en op den achterweg wel bloedsporen had gezien, maar dat zij 't lichaam van 't beest zelf niet had gevonden, eene mededeeling, waar Corrie zeer diepzinnig naar luisterde.

Bij dit gezegde bleef 't echter, noch hij noch zij sprak er ooit meer over, ofschoon wij gerust kunnen aannemen, dat onze vriend er nog wel eens aan dacht, en dat hij vooral in den eersten tijd na 't voorval zijne waakzaamheid verdubbelde. Zij bleek echter onnoodig te zijn. Lie Tek Boon, als 't tenminste zijne trawanten geweest waren, die zich dien nacht in den tuin vertoond hadden, hield zich kalm en ondernam geen nieuwe kuiperijen tegen Corrie's Tjisai.

Zoo leidden de twee gelieven een koningsleven, aangenomen, dat dit 't zaligste is, dat een sterveling in 't ondermaansche kan leiden, en vloog de tijd voor hen voorbij als eene snelgewiekte woudduif. Geen oogenblik verveelden zij zich, geen oogenblik taalden zij naar afwisseling, naar iets anders. Zij hadden genoeg aan elkander. Wat is toch zaliger dan beminnen en bemind te worden! Geen keizerrijk hoe groot en machtig, hoe sterk en uitgestrekt ook, is toch gelijk aan 't rijk der liefde; 't rijk, waar Amor Koning, neen, meer dan dat, onbeperkt heerscher is, waar elk sterveling, hetzij rijk of arm, aanzienlijk of gering, eerbiedig 't hoofd buigt en gedwee

als een lam de bevelen opvolgt van den monarch, die blindelings ongeneeslijk doodelijke wonden met zijn scherpgepunten pijl schiet; ongeneeslijk als zij niet geheeld worden door 't schepsel, dat van Amor de macht ontving de wond te genezen; doodelijk, als dat schepsel koud en koel op den gewonde staart, op den gewonde, die met brekend oog nog haar zoekt, die hem had kunnen genezen als zij gewild had, die met haren naam op zijne lippen de eeuwigheid ingaat! En waar ter wereld werd Amor eerbiediger aangebeden, werd hem grooter hulde bewezen dan in 't eenvoudige huisje op Tandling Ketjil, 't huisje, waarin Corrie en zijn Tjisai hun verblijf hielden? Verzonken dan ook in de aanbidding van dien God, letten zij niet op den tijd en zagen zij elkander verwonderd aan, toen Corrie op een zonnigen dag tot de ontnuchterende ontdekking kwam, dat 't den 2^{den} April was. Hunne vacantie was dus bijna ten einde, en met weemoed in 't hart herdacht hij 't oud Hollandsch spreekwoord: ‘Lekker is maar een vinger lang’. Hiermede wilde hij ook Oh Soei San troosten, maar deze, één van hare aardige duimpjes in de hoogte stekende, deed haren Hakakeïsan gevoelen, dat zij van meening was, dat lekker maar een duim, en alle goden! welk een snoeperig kleintje! lang was.

Den volgenden morgen maakte onze vriend een visite bij de handelsfirma, die in Singapore de Maatschappij vertegenwoordigde, waar hij bij aangesteld was. Met genoegen knoopte hij met den chef van 't kantoor kennis aan, terwijl hij ook van hem nadere inlichtingen omtrent de estate ontving.

Zooals hij dan vernam, had de Maatschappij hem onder een massa andere jonge tabakkers uitgekozen om in plaats van den tegenwoordigen manager, een zekeren Heer

Ading, die om zijne geschokte gezondheid te herstellen voor onbepaalden tijd naar Soekaboemie, een gezondheidsetablissement in de Preanger op Java, was vertrokken, de tabaksestate Suan Lamba verder te ontginnen. Veel moest er nog op de onderneming worden gedaan en voorloopig zou Corrie dan ook maar alleen met Javanen, Maleiers en Dajaks werken. Er moesten nog huizen, bangsals en pondoks gebouwd, wegen aangelegd, bosch gekapt en moerassen gedempt worden. De eigenlijke planters, de Chineezen, zouden eerst komen wanneer de estate geheel in orde was en de bibit (tabakszaad) uitgezaaid kon worden. Dit hoorende, vroeg Corrie zich verbaasd af wat de vorige manager dan toch op de estate gedaan had, als hij nog zooveel voor zijne rekening kreeg. Begrijpende echter, dat hij hier daarover geen inlichtingen zou kunnen krijgen, luisterde hij verder naar den chef van 't kantoor, die hem nog mededeelde, dat als hij naar Borneo vertrok, hij tevens ten geleide zou moeten strekken aan 133 Javaansche koelies, mannen, vrouwen en kinderen, die door Ading in Java geëngageerd waren, om op Suan Lamba 't incompleet aan te vullen, dat daar onder de Javanen en Maleiers ontstaan was door sterfte, ontvluchtingen als anderszins. Een paar dagen geleden waren die luidjes hier aangekomen en nu wachtten ze slechts op 't vertrek van onzen vriend om verder hunne reis voort te zetten. ‘Intusschen’, ging de kantoorman tot Corrie voort, ‘zult ge onze Maatschappij zeer aan u verplichten door den tijd dien ge nog hier zijt, eens een oogje te houden op de koelies. Op 't oogenblik zijn ze geborgen in een pondok in New Lane, achter Tandling Ketjil, onder de hoede van twee vertrouwde Bengaleezen. Ik heb ze al eens

bezocht, maar noch de oppassers noch ik verstaan eene syllabe van hunne taal. U zult ze echter wel kunnen verstaan en ongetwijfeld verlangend zijn nader kennis met hen te maken'.

Was Corrie daar verlangend naar? Wel! als ik mijn lezers vertel welk eene ontzettend groote verantwoordelijkheid hem door 't transport dier koelies op den hals geschoven werd en als ik hen verder zeg hoe hij verplicht was in 't vervolg te zorgen voor voldoend voedsel, nauwgezette bewaking en tallooze kleinigheden meer, dan zullen zij 't Corrie vergeven, dat, toen hij zich weer op weg naar zijn buitentje bevond, hij wrevelig uitriep: 'Damned! ik wou, dat al die satansche koelies op de Mookerhei zaten!' Stellig dacht hij er in zijne woede niet aan, dat 't bijna half April was, en dat, zoo zijn wensch vervuld werd, hij de 133 kinderen uit 't warme Morgenland tot bevriezing veroordeelde. Nu, 't was hem te vergeven, al zijne illusies toch van 't heerlijke reisje in gezelschap van zijne Tjisai waren in rook verdwenen, hij zou den geheelen dag op 't dek tusschen zijne koelies moeten zijn, alles moeten regelen, telkens lastig gevallen worden en als de steamer een haven binnenliep aan boord moeten blijven om als een politie-agent met argusoogen te waken, dat geen zijner koelies wegliep. Ook zelfs de weinige dagen, die hij hier nog zou zijn, was hij verplicht te wijden aan de belangen der koelies van Suan Lamba estate. Speet 't hem echter voor zichzelf, dat zijne vacantie reeds uit was, dat het zalige dolce far niënte reeds nu een einde genomen had, veel, oneindig veel speet 't hem ook voor Oh Soei San. Beiden, maar vooral zij had zich uitstekend kunnen schikken in 't rentenierslevensje: Corrie den geheelen dag om en bij haar

te hebben was 't zaligste, dat zij zich denken kon. En nu was dat uit, nu had hij plichten te vervullen, plichten, waaraan hij zich kon noch wilde ontrekken. Wel! evenals hij, zou zijn kleintje er in moeten berusten. En zij zou 't doen, daar twijfelde hij niet aan. Een kwartier later draaide Corrie met een sierlijken zwaai zijn erf in, sprong vlug uit 't buggy en had een oogenblik later Tjisai een zoen op hare koraalroode lippen gedrukt. Na vervolgens zich gemandied en lekker gemaakt te hebben, schonk hij zich een pahitje in, en terwijl hij peinzend kleine rookwolkjes uitblies, en alsof hij 't vocht in zijn glaasje keuren wilde, het laatste tegen 't licht hield niet om er in, maar om er doorheen te zien, verhaalde hij Oh Soei San alles Deze luisterde aandachtig en bleef nog een wijl zwijgen, toen Corrie reeds had uitgesproken. ‘Wel!’ vroeg deze eindelijk ‘wat zegt mijn kleintje er van?’ Oh Soei San hief langzaam haar kopje op en terwijl zij den vrager liefdevol aanzag, zeide zij: ‘Hakakeïsan moet niet boos worden op zijne Tjisai, maar ik geloof, dat de goede geesten ons zullen verlaten als wij in Engelsch Borneo aan wal stappen. Een voorgevoel zegt mij, dat er ongelukken boven ons hoofd hangen. Wie zal er door getroffen worden? O! God geve, dat gij gespaard blijft en als een offer de geesten verzoenen moet, dat zij mij dan kiezen!’

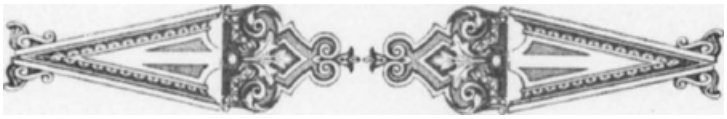

IX. Ysa.

Dat zij mij dan kiezen! Trouw, zelfopofferend wezen, engel van goedheid! ofschoon een onbedriegelijk voorgevoel u zegt, dat er rampen in aantocht zijn, ofschoon eene waarschuwende stem zich in uw binnenste doet hooren en bij u denzelfen rol vervult als een onheilspellende, schreeuwende nachtuil in de vorige eeuw bij onze voorvaderen, ofschoon ge weet, dat ongemak en ontberingen in de woeste wildernissen en jungles van Britsch Noord Borneo uw deel zullen zijn, toch aarzelt ge geen oogenblik hem te vergezellen, dien ge alreeds eens reddet en dien ge nog tweemaal zult redden om dan door hem verlaten te worden, slechts voor een paar maanden, zooals hij u zeggen zal en zooals hij toen ook werkelijk en waarachtig van plan was, maar in waarheid voor altijd..... voor eeuwig!.....

Menigmaal, Oh Soei San! is bij mij de vraag gerezen of, indien ge geweten hadt, dat Corrie met u zou handelen, zooals hij door verschillende omstandigheden

gedrongen, gedaan heeft, gij hem, toen hij naar Borneo vertrok, niet aan zijn lot zoudt hebben overgelaten. Gelukkig echter kan ik die vraag ontkennend beantwoorden. Met mijne kennis van uw karakter durf ik de vaste overtuiging hier uitte spreken, dat gij hem niet zoudt verlaten hebben, ook al hadt ge alles geweten, ook al waart ge, in 't bezit van die wetenschap, toen door den Micado van 't land der chrysantemums tot keizerin van uw zonnigen geboortegrond uitgeroepen. Maar ge wist 't niet, ge kondt 't niet weten!.....

Als een beschaafd jongmensch van de laatste helft der negentiende eeuw, als iemand, die de lagere en de hoogere Burgerschool met vrucht doorloopen heeft, als iemand, die evenmin aan waarzeggen als aan spoken eenige waarde hecht, als iemand, die hardnekkig weigert te gelooven aan de Paradijs-legende, spotte Corrie ook met de sombere voorgevoelens van zijn kleintje en terwijl hij haar trachtte gerust te stellen, zeide hij haar tevens, dat, als er werkelijk tjelaka (tegenspoed) en soesah (bezwaren) hen boven het hoofd hingen zij het te zamen, moedig en sterk in hunne liefde, zouden dragen en dat, als de geesten door een offer verzoend moesten worden, hij hen smeeken zou hen beiden of hem alleen weg te nemen. Zonder zijne Tjisai toch zou hij niet meer willen noch kunnen leven: liever in hare armen sterven dan gescheiden van haar een bestaan te moeten voortsleepen, eenzaam, vreugdeloos!

Zwijgend had Oh Soei San Corrie aangehoord en terwijl er een paar tranen haar schoonen oogen ontsprongen, en een hemelsche glans zich over haar lief gelaat verspreidde, lispelde zij zachtkens: ‘Ja, liever sterven dan scheiden!’

Tegen vier uur dien middag, riep Corrie een jinricksha aan, en, na zijne Tjisai beloofd te hebben spoedig terug te komen om met haar te gaan toeren, bevond hij zich weldra op weg naar New Lane om kennis te maken met zijne koelies. 't Was niet ver en weldra had hij dan ook 't doel zijner reis, de pondok, bereikt. Binnen-tredende presenteerden twee Bengaleesche oppassers, die zich verbeeldden, dat zij daar wacht hielden, 't geweer voor hem. Gedurende een oogenblilk kon hij echter niets onderscheiden, daar hij, uit 't helder daglicht komende, een soort schuur binnentrad, die haar licht ontving door een klein vierkant gat in 't dak. Een verstikkende walm kwam hem tegemoet en zocht zijn uitweg door de deur, die open bleef staan om hem te vergunnen de menschen beter te kunnen onderscheiden. Waren 't echter wel menschen, zij, die daar vereenigd waren? Waarachtig! een oogenblik twijfelde Corrie er aan en indien hij niet beter geweten had, zou hij toch minstens gedacht hebben een troep gevangenen te zien, die ter dood veroordeeld waren. Somber zwijgend lagen daar 133 Javaansche mannen, vrouwen en kinderen van beiderlei kunne als een hoop varkens door elkander. Een paar maar hieven even 't hoofd op om den vreemden indringer op te nemen Daaronder scheen ook de hoofdmandoor te zijn, hij stond tenminste op, toen hij zag, dat er een toean binnen gekomen was, trok zijn badjoe aan, kwam naar Corrie toe en begon na eerbiedig gegroet en gehurkt te hebben eene rede te houden in eene voor onzen vriend totaal onbekende taal. Ook de wijze van groeten en 't hurken was hem vreemd voorgekomen, daar hij zulks nog nooit gezien had. De transporten Javanen toch, die Corrie altijd in Deli had zien aankomen, bestaan gewoonlijk

uit luidjes, die reeds meer dan eens met Europeanen in aanraking zijn geweest en dus zeer goed weten, dat de blandas, niet bekend zijnde met de Javaansche taal en eerbewijzingen, er niets van zeggen, wanneer zij bij begroetingen door de Javanen behandeld worden op eene wijze, die 't minste inlandsche hoofd niet zou dulden. Dit schenen echter sinkehs (nieuwelingen) in tegenstelling van laukehs (old hands) te zijn.

Corrie liet den man bedaard uitspreken; toen hij echter had geëindigd, vroeg hij hem in 't Maleish, wat hij gezegd had. Nu was 't de beurt van den mandoor om verwonderd te zijn, sprakeloos zag de man Corrie aan, daar hij hem blijkbaar niet had verstaan. Eenigszins ongeduldig herhaalde de laatste zijne vraag: ‘Apa mandoor soeda bilang tadie sama saja?’ (Wat heeft de maadoor daar zooeven tot mij gezegd?) waarop de vent antwoorde: ‘Ingéh, Kandjeng Toean!’ dat, zooals Corrie eerst later hoorde, moet beteekenen ‘Ja, verheven heer!’ Toen onze vriend den sidderenden Javaan daarop vroeg of hij geen Maleisch sprak, kreeg hij hetzelfde weer ten antwoord. 't Was om wanhopend te worden; daar schoot eensklaps één der Bengaleezen Corrie op zij, terwijl hij hem eerbiedig mededeelde, dat noch de mandoor, noch, voor zoover hij wist, één der koelies Maleisch kende. Dat was een koopje; in Deli toch had onze vriend zich wel 't Maleisch, ja, zelfs een weinig 't Chineesch, Klingaleesch, Battaksch en Japaneesch machtig gemaakt, van 't Javaansch echter was zijn hersenkas maagdelijk gebleven. Wat te doen? Overeen poosje zouden deze luidjes, ver van de beschaafde wereld met nog eenige anderen, onder Corrie's bevelen staan, hij zou hun alles moeten zeggen, hij zou

hen moeten terechtwijzen, hen moeten helpen in ziekte als anderszins en hij kende hunne taal evenmin als zij de zijne. En nogmaals krabde Corrie zich achter het oor en vroeg hij zich zelven af, wat hij moest doen. Eindelijk begreep hij, dat hem niets anders zou overschieten dan een weinig Javaansch te leeren en den mandoors wat Maleisch in te pompen. Intusschen was 't meerendeel der koelies ontwaakt en zaten zij met dommelige blikken den toean en hun mandoor aan te staren, die nog altijd eerbiedig gehurkt zat. Door teekens gelukte 't Corrie na veel moeite den Javaan te doen begrijpen, dat hij de koelies inspecteeren wilde. Snel stond de mandoor op en voerde zijn nieuwen toean langs de Javanen, die allen eerbiedig gehurkt waren. Toen Corrie de vrouwen, die hij had laten afzonderen, teneinde te weten, hoeveel er waren, passeerde, verborgen de meesten haar gelaat in de slendang (omslagdoek) terwijl zij de kleine kinderen aan hare borst drukten, alsof zij bevreesd waren, dat zij afgenomen zouden worden.

Zuchtend verliet Corrie de bangsal, niet zeer tevreden over hetgeen hij had gezien. 't Meerendeel van de mannelijke koelies waren toch nog jongens, die, ja, voor de toekomst veel beloofden, maar waaraan men op 't oogenblik niet veel had. Ook bleek uit alles, dat de meesten zoo van moeders pappot kwamen, dus nog groen als de bosschen en beemden, die hun schoonen geboortegrond tot een paradijs maken. Wat met dergelijke onhandige lui te beginnen in een land, waar alles nog uiterst primitief was en dus behelpen 't wachtwoord zijn zou? Zouden ze ook bestand zijn tegen 't klimaat en de vermoeienissen, aan 't werk op eene estate verbonden? Dergelijke vragen stemden Corrie onpleizierig, terwijl in volle vaart naar

huis reed Al spoedig echter werden zijne gedachten afgeleid door 't gewoel om hem heen en toen hij een paar oogenblikken later 't vriendelijke kopje van zijne Tjisai weer zag en hij weldra in 't buggy naast haar gezeten, weer genoot van hare aardige, soms geestige en altijd juiste op- en aanmerkingen omtrent hetgeen zij zagen, was hij alras de koelies en den treurigen indruk, dien hij van hen gekregen had, vergeten en genoot hij weer vroolijk lachend, onbezorgd als een kind, dat zijn verdriet, zelfs 't grootste vergeet, om al zijne aandacht te wijden aan een nieuwen tol, bal of vlieger...

Dien avond sprak Corrie met zijn kleintje af om, als de eerstvertrekkende steamer naar Sandakan de hoofdplaats van Britsch Noord-Borneo, niet te spoedig vertrok, hij daarop maar plaats nemen zou, daar zijne vacantie, nu hij op die Javanen moest passen, toch ten einde was en hij door een langer verblijf in de grootsche Leeuwen stad onnoodig de opsluiting der koelies verlengde en de verantwoordelijkheid voor hemzelf elken dag grooter en grooter werd. Met volkomen goedvinden van zijn vrouwtje dan ook, stapte hij den volgenden morgen in zijn buggy, en reed hij naar den agent der Stoombootmaatschappij. Hier vernam hij, dat er juist een paar dagen geleden een steamer vertrokken was, en dat de eerstvolgende een veertien dagen later gaan zou. Dit scheen Corrie een geschikte tijd toe en voorloopig besprak hij derhalve twee plaatsen op ‘de Ranée’. Vandaar begaf onze vriend zich naar de handels firma, die in Singapore de belangen van Suan Lamba estate behartigde om rapport uit te brengen omtrent de Javaansche koelies en zijne plannen aangaande zijn vertrek mede te deelen. Met een diepzinnig gezicht luisterde de chef van 't

kantoor naar Corrie en bleef zelfs nog een poos zwijgen, toen de laatste geëindigd had. Niets anders denkende dan dat hij zat te pikeren (peinzen) over hetgeen hem verteld was, bleef Corrie rustig in eene afwach'ende houding zitten. Plotseling haalde de kantoorman een papier en potlood voor den dag en, terwijl hij met een donderende stem een oppasser riep, schreef hij haastig iets op. Na den oppasser met 't briefje weggezonden te hebben, nam hij bedaard eene cigarette uit een koker en er eene aan Corrie presenteerende zei hij: ‘En nu, wat is er van uw dienst?’ Verbaasd keek de aangesprokene op, en eerst langzamerhand begon hij te begrijpen, dat de kantoorman de eerste maal volstrekt niet naar hem geluisterd had en met de eene of andere berekening bezig was geweest. Opnieuw begon Corrie dus zijn verhaal, maar nu nam hij de voorzorg, zijn toehoorder telkens naar zijne opinie te vragen, hetgeen tengevolge had, dat hij nu niet voor doove ooren sprak. Alles werd echter door den manager van 't huis goedgekeurd en toen Corrie weer in zijn buggy zat en naar huis reed, had hij een document in zijn zak, waarbij hij gemachtigd werd alles te doen, wat hem zou voorkomen in 't belang van de Maatschappij te zijn

En nu brak er voor beiden, maar vooral voor Oh Soei San, een drukke tijd aan. Rekeningen moesten betaald worden, alles moest weer worden ingepakt en Tjisai had 't met al die dingen druk en volhandig op eene verschrikkelijke wijze. Ook Corrie had zijn werk: een paar maal daags kwam hij in New Lane, maar telkens liep hij radeloos weer weg. Wat hij ook zei, steeds kreeg hij een zacht eerbiedig: ‘Ingeh kandjeng toean!’ ten antwoord. Hoe hen op 't aanstaande vertrek

voor te bereiden, wist hij niet en toch, daar hij begreep, dat er een massa toebereidselen moesten gemaakt worden, durfde hij 't eindelijk niet langer uit te stellen. Nog een dag of acht dus voor den bepaalden tijd, begaf hij zich op een middag weer eens naar New Lane, vastbesloten 't den mandoor aan zijn verstand te brengen. Hoe? Ja, dat wist hij evenmin, als toen hij zich de eerste maal verstaanbaar trachtte te maken. Tevergeefs pijnigde hij dan ook zijne hersens om iets te bedenken. Maar pertjoemah! (ijdel). Toen hij de pondoq bereikt had, wist hij evenveel als den vorigen dag. Peinzend trad hij dan ook binnen, als naar gewoonte kwam onmiddellijk de mandoor bij hem om, na eerbiedig gegroet te hebben, aan zijne voeten te hurken. Door ‘I don't know what!’ gedreven begon Corrie in 't Maleisch hem te zeggen, dat 't vertrek naar Britsch Noord-Borneo op handen was, dus dat hij alles daarvoor in gereedheid brengen moest. Zooals Corrie echter wel verwacht had, zag de mandoor hem na zijn verhaal zoo nuchter aan, als iemand, die pas een flinken roes heeft uitgeslapen; blijkbaar had hij er geen woord van begrepen, ofschoon hij weer zijn: ‘Ingeh kandjeng toean!’ mompelde.

Eerst veel later merkte Corrie op, dat deze Javaansche uitdrukking niet zoozeer eene goedkeuring of bevestiging van hetgeen er gezegd is geworden, beduidt, dan wel een beleefdheidsvorm is, die den Javanen als in den mond ligt bestorven.

Wanhopig zag Corrie eerst den Bengaleeschen op passer aan, die hem naar binnen vergezeld had, en daarna in 't rond, alsof hij hopen kon iets te zien, dat hem uit zijne verlegenheid zou helpen. De mandoor scheen zijne hulpeloosheid ook te begrijpen, verdrietig

zag hij voor zich, eensklaps verhelderde echter zijn gelaat; na Corree iets gezegd te hebben, waar deze niets van begreep, stond hij op en liep naar één der hoeken van de pondoq waar een groepje vrouwen met een stuk of wat kleine kinderen nieuwsgierig toezagen wat de blanke man van hun mandoor hebben moest. Zijne schreden naar de vrouwen richtende, begon hij een gesprek met eene van hen. Weldra had dit 't gevolg, dat hij bij Corrie terug kwam niet een beeldschoon meisje, dat ternauwernood zeventien à achttien westmoessons telde. In eene tamelijk verlegen houding trippelde zij achter den mandoor aan, die er niet op verminderde, toen de afstand, die haar van Corrie scheidde met iederen stap kleiner, steeds kleiner werd. Nog een paar passen van hem af zijnde, sloeg ze de slendang over 't hoofd en verborg aldus voor een gedeelte haar gezichtje er in, hetgeen echter niet 't gevolg had, dat zij er blijkbaar van had verwacht, integendeel, haar gelaat, dat nu door de slendang als in een lijsje was gevat, trad veel meer dan daar straks op den voor grond: voorzien van lange fijne oogwimpers, straalden en flonkerden hare oogen als twee sterren, haar neus, een harmonisch geheel vormende met haar snoeperig mondje, kon bogen op volmaaktheid, terwijl men haar onwillekeurig moest bewonderen als men tusschen 't heldere rood der lippen hare sneeuwwitte tanden zag glinsteren en blinken. Daar moeder natuur 't lieve kind nog bij al die bekoorlijkheden voorzien had van een massa lang zwart haar en 't meisje een middeltje had geschonken, dat de jaloerschheid moest opwekken van alle Europeesche dames zóó lenig, zóó dun, vormde zij een geheel, dat schoonheid aan liefelijkheid paarde,

een geheel, waarover een heilig waas van reinheid en onschuld als een doorzichtige sluier was gespreid.

Verbaasd staarde Corrie dit mooie schepseltje aan, zoodat hij niets hoorde van hetgeen de mandoor tot hem zeide. Intusschen hurkte zij, na den gebruikelijken groet, zediglijk haar Sarong in bedwang houdende, in eene afwachtende pose aan Corrie's voeten. Nog steeds hield 't meisje zijne oogen geboeid, waarlijk, nooit nog had hij schooner type van 't Javaansche ras gezien. Zooals zij daar dan ook eerbiedig gehurkt zat, had zij een Hans Makart tot model kunnen strekken. Eindelijk rukte Corrie zich los en zag hij den mandoor eenigszins verwonderd aan, daar hij niet wist, wat hij met 't schoone kind doen moest. Dat zij de taak van een tolk op zich zou nemen, achtte Corrie vrij onwaarschijnlijk en niettemin was 't zoo. Uit 't enkele woord ‘Maleyoe’ door den mandoor gepreveld, terwijl hij op haar wees, meende onze vriend te mogen opmaken, dat zij met de Maleische taal bekend was; en werkelijk, op Corrie's vraag aan haar of zij die taal kende, antwoorrdde zij met eene welluidende sopraanstem: ‘saja, toean!’ (Ja, mijnheer) Nu waren de zaken spoedig geregeld, de mandoor beloofde Corrie voor alles te zorgen, ook voor voedsel voor een dag of tien, waarvoor onze vriend hem geld gaf. Niets hield deze nu langer op, voor dien dag had hij zijn plicht gedaan en hij had zonder wroeging naar zijne Tjisai terug kunnen keeren, als de Javaansche hem niet eene nieuwsgierigheid ingeboezemd had, die hij besloot te bevredigen. Hoe zoo'n pracht van een kind hier tusschen die ruwe onbehouwen koelies was geraakt, waaronder er zeker verscheidene waren, die niet voor hun goed gedrag Java, 't land hunner geboorte, hadden verlaten,

om daar, in Britsch Noord-Borneo wellicht eenzaam en verlaten te sterven, was Corrie een raadsel, dat hij besloot op te lossen. Hij vroeg haar 't een en ander en weldra was hij nu op de hoogte van hare geschiedenis, die hierop neerkwam: nog jong zijnde was zij bij eene Europeesche familie te Semarang in dienst geweest als baboe, waar zij 't Maleisch geleerd had. Na een paar jaar daar gediend te hebben, had zij de familie verlaten, om in 't huwelijk te treden met haren verloofde, die als koetsier dienst deed bij eene andere familie. Een paar dagen vóór de voltrekking van 't huwelijk echter was hij wegens spelen opgepakt geworden en door den rechter tot eene maand dwangarbeid veroordeeld. Herhaaldelijk pogende te ontvluchten, waarin hij echter steeds verhinderd werd, zag hij zich telkens zwaarder straffen, hetgeen hem ten laatste zóó verdroot, dat hij in een onbewaakt oogenblik een einde aan zijn leven maakte. Zij, die hem werkelijk met den gloed eener Oostersche liefde had bemind, was door zijne doodstijding diep getroffen geweest en voor een poos zelfs niet in staat eenig werk te verrichten. De omstandigheden waarin echter haar vader verkeerde en die zeer treurig waren, drongen haar alras, weer de handen uit den mouw steken, teneinde geen gebrek te lijden. Alles liep echter tegen: de oogst mislukte, de eenige karbouw, dien zij bezaten, stierf, zoodat het gebrek en de honger in al zijne nijpende strengheid voor de deur stond, toen er zich plotseling een werver in de kampong vertoonde, teneinde koelies voor Britsch Noord-Borneo te pressen. Haar vader, verlokt door de fluweelen tong van den werver, die hem de schoonste toekomst voorspiegelde en beducht voor den aanstaanden nood, waaraan hij en zijne dochter

spoedig ten prooi zouden zijn, was voor de verleiding bezweken en had zich voor een jaar verbonden. Zijne dochter, die hem niet alleen wilde laten gaan, alhoewel zij zijne daad afkeurde, was onmiddellijk besloten hem te vergezellen, teneinde hem te ondersteunen bij de moeielijkheden en bezwaren, die hem ongetwijfeld in dat verre, vreemde en, zooals zij ook gehoord had, hoogst ongezonde land wachtten.

Hortend en stootend was zij Corrie begonnen te vertellen; hoe verder zij echter kwam, hoe meer hare verlegenheid week, zoodat zij op 't einde van haar eenvoudig en toch zoo treffend verhaal 't gebeurde voordroeg met een vuur alsof haar toehoorder een landgenoot van haar was, dien ze jarenlang gekend had..... Plotseling zweeg ze; was ze beschaamd hare levensgeschiedenis aan een blanke verhaald te hebben, aan een blanke, dien ze pas sinds eenige dagen en telkens nog slechts zeer kort gezien had? 't Scheen wel zoo, met een prachtig gebaar wierp ze haren slendang, dien ze in 't vuur van haar verhaal had laten vallen, weer over haar hoofd, terwijl zij zacht prevelde, hare groote oogen op Corrie gevestigd houdende: ‘Minta ampon toean!’ (houd 't mij ten goede, mijnheer!) Deze, 't meisje een geldstuk in de hand stoppende, raadde haar, de toekomst niet zoo donker in te zien, terwijl hij haar tevens verzocht in 't vervolg niets dan Maleisch tegen den mandoor te spreken, opdat hij een weinig van die taal zou begrijpen, tegen dat zij op Suan Lamba zouden aankomen. Haastig verwijderde Corrie zich daarop; veel langer, dan oorspronkelijk zijn plan geweest was, had hij zich bij de koelies opgehouden, maar wie had dan ook kunnen denken zoo'n bekoorlijk schepseltje onder hen aan te zullen treffen. Waarlijk,

't was eene verrassing voor onzen vriend geweest, en eene verrassing ook zou 't voor zijne Tjisai zijn. Nu toch zou ze eene gezellin hebben, eene andere Sarina, die haar, als Corrie aan den arbeid was, de lange dagen in de woeste bosschen van Borneo zou helpen doorbrengen..... Van dit denkbeeld vervuld, spoedde hij zich naar huis, waar hij Oh Soei San vond, gereed en gekleed om met hem uit te rijden. Haastig werd er dus een kop thee gedronken, en weldra werden ze weer gezien, nu eens in draf of galop, dan weder stapvoets rijdende langs Singapore's heuvelen, terwijl zij genoten van den heerlijken avond. En in de oogenblikken, dat Corrie zijn paard liet stappen, vertelde hij zijn kleintje van 't schoone ongelukkige meisje daar ginds in de pondoq op Tandling Ketjil, verhaalde hij haar hoe zij bemind had, hoe een wreed noodlot haar jong leven had verbitterd, haren schoonsten droom had vernietigd en hoe zij nu, alleen ter wille van haren vader, zich had gedwongen te leven te midden van ruwe koelies van zeer verdachte reputatie.

Met gespannen aandacht hoorde Tjisai haren Hakakeï aan en toen hij ten laatste zweeg, sloeg zij, ongeacht de menschenmassa, die zich om hen heen bewoog, hare armen om zijn hals, terwijl zij hem influisterde: ‘Oh Soei San zal eene zuster voor 't arme kind zijn als zij wil!’

Dien avond genoten zij nog eens met volle teugen van de schoone omstreken der trotsche Leeuwenstad. Vooral Corrie; menigmaal betuigde hij dan ook zijn kleintje, dat geen plaats, noch in Europa, noch in Indië ooit zoo'n indruk op hem had gemaakt als deze. Hoe kwam dat? Boeiden hem zoo de bevallige flower-gardens, die daar onbeschrijfelijk schoon langs de hellingen der

heuvels aangelegd zijn? Of was 't de zee, die, van uit die geurige tuinen beschouwd, een majestueus gezicht oplevert met hare eeuwig golvende watervlakte, waar 't schitterend blauw des hemels zoo zuiver in wordt weerkaatst? Hij wist 't niet, en zonder te onderzoeken, stelde hij zich met 't feit zelf tevreden. Wij echter behoeven dat niet te doen en meenen ons geweten niet met een leugen te bezwaren, indien wij onzen lezers zeggen, dat noch de bevallige flower gardens noch deals vloeibaar goud en zilver schitterende watervlakte Singapore voor onzen vriend zoo aantrekkelijk maakte. Neen! dat de Leeuwenstad hem toescheen een aardsch Paradijs te zijn kwam alleen doordat hij daar drie maanden had geleefd, onbezorgd vroolijk, zich badende in, voedende met en zich zalig voelende door de liefde van zijn kleintje, zijne dierbare Oh Soei San.

Hij Allah! met haar had hij 't overal prettig gevonden, zonder haar zou de liefelijkste plaats hare schoonheid hebben verloren.

Snel, wondersnel vlogen ook de laatste acht dagen voorbij en brak 't oogenblik van vertrek aan. Reeds lang was alles door de zorgzame Japansche in gereedheid gebracht en een paar dagen voor 't vertrek der ‘Ranée’ hadden beiden hun gezellig huisje op Tandling Ketjil verlaten en weer hun intrek genomen bij de kleine beleefde Chineesche weduwe in 't Albion-Hôtel. Op raad van eenige kennissen nam Corrie niets mede dan zijne koffers en kisten. In Sandakan, de hoofdplaats van Britsch Noord-Borneo, zou hij alles kunnen krijgen en zich geheel kunnen inrichten

En zoo was dan eindelijk den laatsten avond van hun verblijf in Singapore aangebroken. 's Middags om vijf

uur was Corrie voor 't laatst nog in New Lane geweest, had daar alles in orde en gereed gevonden en door middel der schoone Javaansche den mandoor op 't hart gedrukt te zorgen den volgenden morgen tegen tien uur klaar te zijn om zich naar den Steamer te begeven. Ook had hij zijne afscheidsvisite bij den chef van 't handelshuis gemaakt en nu, nu de maan met haar zacht geheimzinnig licht tooverachtige schaduwen op den grond wierp, reed hij in gedachten verzonken aan de zijde van zijne Tjisai in eene jinriksha langs de haven, waar ontelbare lichtjes wedijverden in glans met de myriaden sterren boven hunne hoofden en waar de golven een zacht weemoedig lied murmelden van liefde en trouw tot in den dood..... Zwijgend reden beiden voort, zwijgend hand in hand, eerbiedig luisterend naar 't lied der zee. O! men moet 't ondervonden hebben, om te weten, welk gevoel den mensch bekruipt, die langzaam, onhoorbaar zacht wordt voortgetrokken in een schoonen tropischen nacht langs 't strand der onmetelijke watervlakte. Geen pen is in staat, de gewaarwording te beschrijven, die men ontwaart, als men, beschenen door 't bleeke licht der maan en van ontelbare glinsterende sterren, de eefir zachtkens hoort suizen, de golven geheimzinnig haar zang hoort prevelen, om aldus eene melodie te vormen, die nu eens klinkt als eene lange minneklacht, dan weder als een lied der hope. Geen pen vermag dat gevoel, die plechtige stemming te schetsen geen woorden zijn in staat, die gewaarwording weer te geven. Ook zij, die daar hand in hand zachtkens voortreden, begrepen zulks en zwegen. O! menigmaal hadden zij 's avonds hier der zee hare geheimen afgeluisterd, maar nog nimmer hadden zij haar zoo goed begrepen als heden

avond, nu zij voor de laatste maal rond doolden op de plaats, waar zij dikwijls elkander woorden van liefde, woorden van trouw hadden ingeademd.

Tot laat in den avond bleef Corrie met zijn kleintje dwalen daar, en toen eindelijk den jinrickshakoelie bevel was gegeven naar 't hôtel terug te rijden, waren beiden vervuld met een gevoel, alsof zij voor eeuwig afscheid hadden genomen van één, die hen dierbaar was, van één, die hen tot nog toe geleid en beschermd had, maar wiens leiding zij in 't vervolg zouden moeten missen. Was dat de reden, dat, terwijl er een langen zucht uit Tjisai's boezem opsteeg, hare schoone oogen zich met tranen vulden, terwijl haar handje krampachtig die van Corrie zocht?

Den volgenden morgen waren beiden vroeg op en na een vluchtig ontbijt spoedde Corrie zich naar New Lane. Gelukkig vond hij daar alles in orde en de koelies gereed zich op 't eerste bevel in beweging te stellen. Tegen tien uur gaf Corrie dat door middel der Javaansche belle, die Ysa heette. Begeleid door acht Bengaleezen, stelde de stoet zich nu in beweging; nieuwsgierig zagen de koelies om zich heen, vooral werden hunne oogen geboeid door de jinrickshas, terwijl telkens kreten van verwondering werden geuit over hunne zonderlinge bespanning. Blijkbaar hadden zij die rijtuigjes nooit te voren gezien. Een vermoeden, dat Corrie door Ysa bevestigd zag, toen hij er haar naar vroeg. Na ongeveer twintig minuten gemarcheerd te hebben, bereikten de koelies Johnston's pier, waar ‘de Ranée’ liggen moest en werkelijk, onder de vele steamers was er één, die, met de vlag in top en stoom op, Corrie als de kapal api (vuurboot) werd aangewezen, bestemd dien middag

naar Sandakan te vertrekken. Hem werd echter bijna geen tijd gelaten den steamer uit de verte nauwkeuriger op te nemen. Niet zoodra toch hadden de Chineesche en Klingaleesche sampanvoerders bemerkt, dat Corrie en zijne koelies aan boord van een steamer moesten zijn, of als gieren, die een lijk bemerkt hebben, vielen zij hem onder luid geschreeuw van alle kanten lastig om hem toch te bewegen hunne boot voor den overtocht te gebruiken. De een wilde 't al goedkooper doen dan de ander, terwijl zij allen om 't zeerst de goede hoedanigheden hunner Sampans roemden. Verbijsterd stonden de Javanen daarbij: 't was dan ook een geschreeuw van al die geeltjes en zwartjes door elkaar om duizelig te worden. Corrie besloot er een einde aan te maken, vooral ook omdat de herrie en verwarring, die er heerschten, eventueele ontvluchtingen zeer in de hand konden werken. Snel gaf hij dus zijnen Bengaleezen last de gelederen te sluiten en, zelf naar voren springende, liet hij zijnen rotan een paar maal fluitend op de naakte ruggen der omstanders neerkomen. Schreeuwend en gillend drongen zij achteruit tot Corrie genoegzaam ruimte had gemaakt. Op zijn wenken kwam er nu een oude Chinees schoorvoetend naar voren, die eigenaar was van een groot kolenvlot, waarop Corrie rekende, dat alle Javanen tegelijk zouden kunnen worden overgevoerd. Na eenig loven en bieden waren de kosten, aan den overtocht verbonden, bepaald. De Chinees had er echter de conditie bij gemaakt de koelies in twee partijen over te voeren. Eerst was Corrie daar sterk tegen, toen echter de sampanvoerder hem op de nogal hol staande zee opmerkzaam maakte, gaf hij toe. Hij besliste nu, dat de eerste partij zou bestaan uit zes-en-zestig luidjes

onder geleide van hem en drie oppassers. Den anderen drukte hij op 't hart goed uit te kijken en te zorgen, dat er geen koelie ontsnapte. Zoo spoedig mogelijk zou Corrie weerkomen om de rest te halen. Nu begon de inscheping: 't vlot, hetwelk als een planken vloer op 't water lag, was bijna van geen verschansing voorzien en werd hevig geslingerd, zoodat 't inschepen met groote bezwaren gepaard ging. Eindelijk waren allen er op en stak 't van wal. In 't eerst ging alles goed, nauwelijks waren ze echter buiten en kregen ze de eindelooze machtige zee in 't oog, die nu met koppen van golvend schuim overdekt was, of 't vlot begon zulke verdachte bewegingen te maken, dat Corrie er in stilte berouw over had zoo'n groot aantal menschen op een, volgens hem, zoo onzeewaardig ding gepakt te hebben, als dit vlot scheen te zijn. Ook de Javanen begonnen bang te worden: telkens wanneer 't voorste gedeelte van 't vlot de lucht inging, of wel dook, klemden zij zich krampachtig aan elkander vast, terwijl, wanneer ze een golf overkregen, een algemeen gegil werd aangeheven. Was Corrie zelf er niet op geweest, stellig had hij zich uitermate vermaakt met 't door elkander rollen der koelies bij de minste beweging, die 't vlot maakte. Nu deed hij echter zelf mede, hoewel hij toch zorgvuldig trachtte tot geen lachverwekkende tooneelen aanleiding te geven. Eindelijk, hoe langzaam ook, was het vlot langs zij van ‘de Ranée’ gekomen, een flinke steamer, die er netjes uitzag. Corrie klauterde, niet zonder levensgevaar voor een landrat, de uithangende trap op en wendde zich tot den kapitein, een stoeren Engelschman met een goedhartig gelaat. Na zich bij hem geïntroduceerd te hebben, verzocht hij hem beleefd de plaats,

voor de koelies bestemd, te mogen weten. De kapitein riep één zijner stuurlieden, en, na hem eenige orders te hebben gegeven, waren spoedig met diens hulp alle opvarenden van 't vlot veilig op 't voorschip geïnstalleerd onder de hoede van twee Bengaleezen, die Corrie ter hunner bewaking achterliet. Met den anderen oppasser scheepte hij zich weder in. Snel werd de terugtocht volbracht, daar 't vlot nu vóór den wind over de watermassa gleed. Zonder ongevallen, hoewel doornat van een paar golven, die over hen heen waren geslagen, lagen zij weldra weer aan de pier gemeerd en begon de inscheping van de andere koelies, waaronder nu ook Ysa behoorde. Toen allen na veel moeite op 't vlot waren, beval Corrie hen stevig te zitten en zich aan elkander vast te houden. Hij zelf koos zijne plaats in de onmiddellijke nabijheid van Ysa, teneinde bij een mogelijk ongeval haar te kunnen helpen. Behalve toch dat 't jammer zou zijn geweest, wanneer dat pronkjuweel der schepping haar graf in de golven had gevonden, was zij Corrie ook als tolk der Javaansche taal goud waard. Na van wal gestoken te zijn, herhaalde zich voor de tweede maal 't reeds vermelde tooneel. Ook deze koelies kermden en kreunden, wanneer 't volstrekt niet noodig was, terwijl ze schreeuwden, gilden en Allah aanriepen, als een golf wit schuim door den wind in woeste vaart al spelend over 't vlot gejaagd, even hunne voeten en 't zitvlak nat maakte. Zonder ongeval echter kwamen ze ook ditmaal langs zij van ‘de Ranée’ te liggen, die zelf nu ook een weinig den invloed der deining begon te ondervinden, wat 't aan boord klauteren er niet gemakkelijker op maakte. Zonder ongelukken liep 't nochtans af, zoodat de tweede partij spoedig bij de

eerste verzameld was, waarvan de koelies reeds recht op hun gemak hun sirihpruimpje zaten te kauwen. Nu begaven de Bengaleezen, die de Javanen niet naar Sandakan zouden vergezellen, zich naar wal terug, terwijl Corrie de anderen over 't voorschip verspreidde, teneinde ontvluchtingen te voorkomen, die zeer gemakkelijk te ondernemen zouden zijn met de tallooze sampans en prauwen, die, bevracht met vruchten, dranken, levens middelen, snuisterijen en zooveel andere dingen meer, langs ‘de Ranée’ lagen te dobberen.

Toen Corrie alles aldus geschikt had, begaf hij zich naar achteren, teneinde het salon en 't logies voor de 1ste en 2de klasse passagiers eens op te nemen. Door een Chineeschen boy terecht gewezen, bewonderde hij al spoedig de 1ste klasse kajuit. Ruim en luchtig gebouwd, was de tafel bovendien nog in 't bezit van een poenka, (een grooten waaier, die door bedienden getrokken, den etenden eene aangename koelte bezorgt) terwijl achter in de kajuit eene bank in halven cirkelvorm, belegd niet mollige kussens, de reizenden tot een droomerig dolce far niënte uitlokte. Het kon niet anders of na bezichtiging van dit werkelijk aardig salon moest Corrie ook een goeden dunk van de 2de klasse kajuit koesteren. Hoe viel hem dit echter tegen: Zoo netjes, zindelijk en gezellig de 1ste klasse er uitzag, zoo weinig uitlokkelijk en inheemsch deed zich de tweede voor. Volgepakt met allerlei rommel en scheepsbenoodigdheden, waren er noch in de kajuit, noch in de kleine afgeschoten hokjes, die slaapplaatsen moesten verbeelden, aanstalten gemaakt passagiers op behoorlijke wijze te ontvangen. Hier geen poenka of half ronde sofa, die 't vooral daar achter zoo gezellig maakte, neen, behalve eene tafel,

die door de witte mieren aangetast was en waarop nu ettelijke bultzakken en kussens haast een tweeden Eiffeltoren vormden, was deze aangename plaats nog voorzien van een waggelende bank, waarop Corrie dacht, dat 't zeer aangenaam zitten moest zijn als een orkaan of cycloon den steamer een woesten wals dansen liet, en van een kleine hanglamp, die den reizenden niet, daar was Corrie zeker van, door haar schel oogverblindend licht zou hinderen. Waarachtig! zoo confortable 't er achter uitzag, zoo ruw, vies en ongezellig deed zich hier alles voor. Alleen 't denkbeeld van wellicht eene week, zoo niet langer, hier te moeten huizen, maakte Corrie reeds ouwel, terwijl hij beefde bij 't denkbeeld hier zijne Tjisai te moeten binnenleiden.

Op haar verzoek toch had hij Tickets 2de klasse genomen, toen zij hoorde, dat er in de eerste ook Europeesche dames de reis zouden mede maken. In 't eerst had Corrie geprutteld en allerlei tegenwerpingen gemaakt, maar hij was geëindigd met haar haren zin te geven, toen Oh Soei San verklaarde, dat zij zich onder de Europeesche dames niet senang (lekker) gevoelde en zij hem daarbij had aangezien zóó smeekend, zóó allerliefst biddend, dat hij 't haar niet langer kon weigeren, ofschoon hij verklaarde, dat zij voor niet ééne Europeesche lady behoefde te wijken, noch wat verstand en schoonheid, noch wat bevalligheid en beschaving aanging.....
Dat Corrie nu ook 2de klasse reisde spreekt van zelf.

X. Op ‘de Ranée’.

Alles behalve voldaan over hetgeen hij gezien had kwam Corrie weer op het dek en na nog een blik over zijne Javanen te hebben laten gaan en den mandoors en oppassers de grootste waakzaamheid aanbevolen te hebben, liet hij zich in een sampan af en kwam daarmede heel wat sneller en gemakkelijker aan land dan met 't kolenvlot. Haastig spoedde hij zich vervolgens naar 't Abion-hôtel, waar hij Ah Hing vond, die onder toezicht van zijne Tjisai de laatste schikkingen voor de reis maakte. Gedurende 't tiffin, dat spoedig volgde, zocht onze vriend Oh Soei San nog te bewegen 1ste klasse te reizen, maar zij was er niet toe over te halen, hoewel Corrie niet verzuimde 't ongezellige der 2de klasse met de somberste kleuren af te malen. Onmiddellijk na afloop van 't tiffin rekende Corrie met de kleine beleefde Chineesche weduwe af en nadat Oh Soei San een langdurig en hartelijk afscheid van hare vriendin genomen had, lieten onze beide vrienden zich naar

Yohnston's pier rijden. Hier bemerkte Corrie, dat de zee allengs onrustiger was geworden en zij holler stond dan een paar uur geleden. In zijn hart dankte hij zijn goed gesternte, dat de koelies reeds aan boord waren: met zoo'n deining toch, als er nu stond, had hij 't kolenvlot niet durven gebruiken, maar had hij ze in sampans over moeten laten voeren, hetgeen veel omslachtiger en kost baarder zou zijn geweest.

Angstig klemde Oh Soei San zich aan Corrie vast, toen zij de woelende hooggaande golven zag en de kleine Sampans, die als notedoppen werden heen en weer geslingerd. Corrie stelde haar echter gerust en beval zijn boy met de barang (bagage) in een sampan te gaan, terwijl hij zelt met zijn kleintje een anderen nam. Zonder ongelukken, hoewel Oh Soei San gedurende den overtocht doodsangsten uitstond, kwamen zij ook dit maal langs ‘de Ranée’ te liggen. Op dek gekomen werden zij door den steward ontvangen. Met de tickets in handen wendde hij zich vervolgens, tot stomme verbazing van Corrie, naar achteren en leidde hen een oogenblik later 't salon 1ste klasse binnen, terwijl hij hen daarna ook een cabin aanwees. Nog steeds in de verbeelding, dat de steward zich vergiste, maakte Corrie er hem opmerkzaam op, dat zij 2de klasse reisden. Doodkalm luidde 't antwoord daarop, dat die slechts uiterst zelden gebruikt werd en dan alleen nog maar door Chineezen en Maleiers, die geen dek wilden reizen. Zeer in zijn schik hoorde Corrie den man aan, nu moest Oh Soei San er wel in berusten. Niettemin nam zij zich echter voor in hare hut de verschillende maaltijden te gebruiken. Met behulp van Ah Hing installeerde zij zich vervolgens, terwijl Corrie naar boven

ging, teneinde bij 't vertrek der Steamer een laatsten blik op Singapore te kunnen werpen. Eerst begaf hij zich nog even naar voren om te zien, hoe de koelies 't maakten. Daar was echter alles in orde, de Bengaleezen stonden onbewegelijk met 't geweer in den arm op hun post en de koelies lagen of zaten, dood op hun gemak, van hun sirih te genieten of een stukje tabak te kauwen. Isa leunde tegen de verschansing, terwijl zij hare oogen gevestigd hield op 't levendige Singapore. Wat ging er om in 't zwart gelokte hoofdje van 't schoone kind? Vergeleek ze deze drukke handelsstad, die daar aan beide zijden geflankeerd werd door hooge, in de langzamerhand dalende zon schitterend glinsterende, uit roodachtig zandsteen bestaande heuvelen, die, als in een lijst van levend groen gevat, de groote trotsche Leeuwenstad zoo schilderachtig insluiten, met haren eigen schoonen geboortegrond, die, zooals Multatuli zoo poëtisch zegt, zich als een gordel van smaragt om den evenaar slingert? Of dacht ze aan de zorgvolle toekomst, die haar in 't vreemde woeste land wachtte? Corrie kon 't niet uitmaken, zeker is 't echter, dat geen vroolijke gedachten haar brein doorkruisten; haar lief gezichtje toch had eene verdrietige uitdrukking, een somber waas lag er over verspreid, terwijl ze elk oogenblik als tersluiks een traan uit hare schoone oogen wegpinkte. En een tien à twaalf passen verder lag haar vader met dommelige oogen zijn sirihpruimpje te kauwen, ongevoelig voor het verleden en de toekomst. Hij was tevreden en verlangde niets meer van 't leven, dan wat nassie en stukje een ikan kring (gedroogde visch). Waarachtig! zooals hij daar lag, geleek hij meer op een redeloos dier dan op een mensch, en onwillekeurig schoten Corrie

de regels te binnen uit de St. Nicolaasavond van de Genestet, als deze verwonderd uitroept: ‘Hoe duivel komt zoo'n aap aan zulk een liefljk spruitje?’ Hij vond echter geen tijd, dat raadsel der natuur op te lossen, daar Ah Hing hem kwam waarschuwen, dat er in 't salon thee gereed was gezet.

Na die haastig gebruikt te hebben, begaf Corrie zich in gezelschap van Oh Soei San weer naar 't dek. Reeds lang was 't uur van vertrek verstreken, toen Corrie eindelijk een sampan bij ‘de Ranée’ zag aanleggen, waarin de shippingclark gezeten was, die de papieren voor 't schip en de mail voor Sandakan bij zich had. Corrie lette echter verder niet op hem; over de verschansing geleund lag hij, met zijne Tjisai, Singapore te bewonderen, dat zich nu in de laatste stralen der verdwijnende dag vorstin baadde. Telkens verwisselend van kleuren en schakeringen, bleef één tint echter den toon aangeven, n.l. die gouden roodachtige kleur, die bij zonsondergang aan de heuvelen om Singapore, zoo'n betooverend schoon aanzien geeft. Plotseling werd Corrie uit zijne droome. rijen gewekt door zijn kleintje, die hem een brief uit Europa voor zijn neus hield. Hoe toevallig! Op punt de beschaafde wereld te verlaten, om een onzekere gevaarvolle toekomst tegemoet te gaan in een land, nog zóó onbekend, woest en ongezond als Britsch Noord Borneo, een groet te ontvangen van zijne dierbaren, die bij de afzending van 't epistel, zeker niet gissen konden, dat Corrie bij den ontvangst er van, op weg zou zijn naar betrekkelijk onbekende maagdelijke wouden en streken om die te gaan betwisten aan orang-oetangs, olifanten, en menschen, wellicht nog gevaarlijker dan gemelde dieren! Weldra had onze vriend een rustig

plekje gevonden om ongestoord zijn epistel te lezen. Met den arm om Oh Soei San geslagen, las hij hem tot twee driemaal toe, terwijl hij er elk oogenblik stukken uit vertaalde voor Tjisai. Als gewoonlijk vloeide de brief weer over van hartelijkheid, zachte vermaningen en moederlijke raadgevingen, en als gewoonlijk ook riep hij een massa herinneringen en lang vergeten tooneelen op. Geruimen tijd bleven Corrie en zijn vrouwtje mijmeren en peinzen, totdat zij plotseling uit hunne overdenkingen opgeschrikt werden door 't eerste sein voor 't diner. Singapore hadden ze reeds lang uit 't gezicht verloren en de machtige eindelooze zee strekte zich golvend voor hen uit.....

Een minuut of tien, voordat de etensbel voor de 2de maal haar schel klinkend geluid in 't golvengeruisch mengde, waren alle passagiers op 't dek vereenigd en stelde men zich aan elkander voor. Ook Corrie bleef niet achter; behalve toch, dat de beleefdheid 't eischte vond hij 't interessant; kennis met zijne reisgenooten te maken en hen te bestudeeren. En werkelijk, 't is interessant; een paar slagen van de schroef zijn voldoende menschen samen te brengen, die eenige minuten van te voren niet eens 't bestaan van elkander beseften; voor een korten tijd zijn de meest uiteenloopende karakters gedwongen met elkander om te gaan en elkanders eigenaardigheden en gewoonten te verdragen. Belangen van menschen, die elkander vóór dien tijd nooit zagen en zeer dikwijls elkaar na afloop der reis nooit meer ontmoeten, wier wegen mijlen ver uit elkander loopen, zijn op een zeereis vereenigd, hunne verschillende belangen, hun aller doeleinden zijn samengekomen in één enkel: zoo spoedig mogelijk 't einde der reis bereiken.

Zoo ook hier; behalve twee planters, bevonden zich nog als passagiers aan boord: een getrouwd paar, een luitenant van het Britten-Indische leger, vier jongelui, die eene betrekking in Engelsch-Borneo gingen zoeken, natuurlijk op eene estate, en een dokter, ook uit Britsch-Indië, wiens gelaatskleur en vreemde uitspraak van de zoo schoone Engelsche taal voldoende verried, dat zijn wiegje, zoo hij niet van zijn eersten ademtocht af had gebengeld in een slendang of geslapen op een tikar (matje), onder heel wat hooger temperatuur was geschommeld geworden dan dat der anderen; om eene meer kernachtige uitdrukking te bezigen: hij was zoo zwart als een laars. Wat de twee planters betreft, och! zij waren precies als alle andere planters, d.w.z. zij konden eene hoeveelheid bier, wiskey-soda, ajer blanda en pahit verdragen, waaruit Corrie gemakkelijk afleiden kon, dat de heeren managers waren. Behalve toch, dat 't voor een assistent veel te kostbaar is al dat drinken, is er ook eene jarenlange oefening voor noodig om zoo'n massa vocht te kunnen verdragen, zonder bevreesd te zijn, dat de geheele machinerie van binnen op een goeden keer weg zal drijven. 't Is toch een feit, dat nergens zooveel gedronken wordt als bij de tabakscultuur, (Deli en Britsch Noord-Borneo) evenzeer als 't een feit is, dat niemand 't beter kan verdragen, en er minder last van heeft dan een tabaksplanter.

'Wie niet kan drinken, zal ook nooit leeren goed tabak te planten!' zeide ons eens een administrateur van de Deli Maatschij, en wij houden er ons van overtuigd, dat hij 't ernstig meende. De luitenant van Harer Majesteits leger was open top een krijgsman (in zijn uiterlijk): ook zonder uniform aan behoefde men hem maar aan

te zien, om er van overtuigd te zijn, dat men een zoon Albions voor zich had, die zijn leven had gewijd aan den roem zijner bakermat en de glorie zijner koningin. Versierd met een paar reusachtige rosse knevels, waaronder, als hij zich verwaardigde eens te lachen, een paar rijen tanden zichtbaar werden, waarvoor een tijger zich niet had behoeven te schamen, zag hij er zelfs in zijn slaap uit als een donderwolk. Hoe of hij er uit zou zien als hij eens driftig was, durfde Corrie zich niet voorstellen. Dat hij zich ver boven de planters verheven achtte, is overbodig te zeggen. Soms verwaardigde hij zich een gesprek aan te knoopen met 't getrouwde paar, maar 't grootste gedeelte van den dag zat hij met een geweer in zijne handen, op 't dek, teneinde visschen te schieten. Ofschoon Corrie gedurende de geheele reis nooit een visch of ander dier zag, waarop 't de moeite waard zou zijn geweest een schot te lossen, hoorde men den ganschen dag 't knallen van zijn geweer, tot grooten schrik telkens van Oh Soei San en van de zwakke helft van 't getrouwde paar, die, wanneer zij maar dacht een schot te zullen hooren, recht ging zitten, om als de visschendooder werkelijk losbrandde en 't getal zijner slachtoffers weer met één, of misschien wel met geen een vermeerderd werd, verschrikt op te springen en met een flauw gilletje uit te roepen: ‘Oh hé, die akelige man!’ Dat 't echter niets dan komedie was en 't laatste gedeelte van haren uitroep wel één van de grootste en grofste leugens, die ooit over vrouwenlippen zijn gekomen, bleek ten duidelijkste daaruit, dat zij, wanneer de rossige visschenjager eens in gesprek met haar trad, heel lief met dienzelfden ‘akeligen man’ kon zitten coquetteeren in hard en oorverscheurend Engelsen en op

eene zoo grove wijze, dat 't ieders aandacht trok, behalve die van haren man, die eens zoo nuchter mogelijk aan haar vroeg of 't de zee was, die haar zoo zenuwachtig maakte, want dat hij ze op de estate nooit zoo had zien schrikken van geweerschoten. Eene vraag, die iedereen, die haar hoorde, zich onmiddellijk deed verschuilen achter 't boek, kipas (waaier), zakdoek of ander voorwerp, dat onder zijn bereik lag, maar die vooral onder de vier werkeloozen eene groote hilariteit verwekte.

Met deze vier jongelui hield Corrie zich nog 't meest op, als hij niet bij Oh Soei San, of vóór bij zijne koelies was. Hoewel zonder betrekking, terwijl ook hunne geldmiddelen in een treurigen toestand verkeerden, waren zij allen vroolijk, welgemoed en bezield met 't blijde zelfvertrouwen der jeugd op de toekomst. Allen ook waren 't old hands, en geen hunner twijfelde aan eene plaats op eene estate. En zeker in 't vooruitzicht van een goed salaris en hoopvolle tijden, genoten zij onbezorgd van de schoone reis, terwijl zij om een goed tabaksplanter te worden, den geheelen dag in gezelschap van de twee andere planters zaten te drinken en te rooken.

Zich vermakende met de verschillende eigenaardigheden en bijzondere karaktertrekken zijner medepassagiers, wanneer hij achter was, was Corrie toch een groot gedeelte van den dag vóór op 't schip, teneinde met behulp van Isa uit de Javaansche en Maleische talen een Volapük te fabriceeren, dat hem mogelijk zou maken zich met den mandoor te onderhouden, zonder de schoone Javaansche lastig te moeten vallen. Gelukkig was de mandoor nog al vlug van begrip; wat hem eens gezegd werd, onthield hij en daar Isa nooit anders dan de Maleische taal tegen hem gebruikte, was hij al heel

spoedig zóó ver, dat hij haar eenigszins verstaan kon, hetgeen vooreerst voldoende was.

Om nu ook 't jonge meisje van dienst te zijn, dat zich blijkbaar eenzaam en niet op haar plaats tusschen de ruwe onbeschaafde koelies, daar vóór, voelde, had Corrie haar in kennis gebracht met Oh Soei San, eene kennismaking waarvoor de beide lieftallige wezentjes hem dankbaar waren en die al heel spoedig tot eene vriendschap aangroeide, die hechter en sterker zou blijken te zijn dan menig ander, die eerst na jaren wordt gesloten.

Nog altijd hield Tjisai zich van de passagiers afgezonderd, en welke redenen Corrie ook aanvoerde, zij was niet te bewegen hare maaltijden gelijktijdig met de anderen te gebruiken: steeds moest Ah Hing 't haar in de hut brengen. Zelden liet zij zich ook op 't dek zien des daags tenminste; 's avonds na 't diner echter als de zon aan den horizon verdwenen was, terwijl de maan met haar bleeke geheimzinnige stralen 't dek slechts zeer onvolkomen verlichtte en aan 't geheele tooneel een spookachtig aanzien gaf, kon men menigmaal eene kleine gedaante naar boven zien sluipen en zich neer zien zetten op 't voeteneinde van de longchair, waarin de acting-manager van Suan Lamba estate, in droomerijen verzonken, van eene cigarette lag te genieten. Bemerkte zij echter, dat Corrie in een gesprek was gewikkeld, dan sloop zij weer even onhoorbaar en onopgemerkt als zij gekomen was naar beneden, om voor 't salon in haar eigen longchair gedoken, zich een weinig met hare vriendin te onderhouden, die zij daartoe door Ah Hing liet halen.

Zoo verliepen er drie dagen en weer was men 's avonds om zes uur aan 't diner vereenigd. Snel volgden de

verschillende schotels elkander op en daar iedereen weer naar boven verlangde, was de conversatie flauw als de aardappelen, die gepresenteerd werden. Een enkel gezegde van den kapitein echter deed haar plotseling opleven en bracht aller tong in beweging: ‘Morgen vroeg komen we te Laboean!’ Dit nieuwtje, onder zegel van geheimhouding, de dame, die zoo bevreesd was voor schieten, ingefluisterd, deed weldra de ronde. In verschillende talen hoorde men overal de vraag: ‘Wie zegt 't?’ en onwillekeurig zag iedereen naar genoemde dame, die als gewoonlijk eene ontzettende drukte en beweging maakte. Daar werd haar eensklaps van 't benedeneinde der tafel, waar de planters zaten, door één dier heeren gevraagd: ‘Is 't waar mevrouw, wat men hier zegt, dat wij nl. morgen te Laboean aankomen?’ waarop 't antwoord luidde: ‘In vertrouwen eigenlijk mijnheer, heeft de kapitein mij zulks zooeven verzekerd!’

Een storm van toejuichingen belette haar voort te gaan. Op enkelen na was toch geen der passagiers ooit nog in Britsch Borneo geweest en iedereen verlangde er naar, dit schoone rijke en interessante eiland te leeren kennen.

Voor de baai van Broenei gelegen, is Laboean vooral bekend door zijn rijkdom aan steenkolen. In December van het jaar 1846 door den sultan van Broenei in volle souvereiniteit aan Engeland afgestaan, is 't de aangewezen plaatst voor steamers van alle natiën, om dáár hun kolenvoorraad te vernieuwen. Dat was ook de voornaamste reden, dat ‘de Ranée’ er binnen zou loopen. Toen Oh Soei San dien avond op 't dek verscheen, deelde Corrie haar het gewichtige nieuws mede. On-

middellijk vroeg ze hem verlof, in gezelschap van Isa aan wal te mogen gaan om eenige boodschappen te doen, iets, wat Corrie zonder aarzelen toestond. Bijtijds ging iedereen dien avond naar beneden, zoodat tegen tien uur 't dek verlaten scheen. Scheen? Ja, want als de wachthebbende officier op de brug niet zoo verdiept was geweest in beschouwing van lucht en horizon, had hij in een longchair twee wezens kunnen ontdekken, twee wezens, die elkaar beminden, meer dan hun leven, meer dan hunne zaligheid!

Toen Corrie den volgenden morgen tegen half zes aan 't dek kwam, was de steamer juist aan 't manoeuvreeren om bij de pier aan te leggen. Zoo van uit de verte gezien deed zich 't eiland bekoorlijk voor. Haar glinsterend wit strand weerspiegelde in de rijzende zon, terwijl eenige witte huisjes, iets hoogerop gelegen, schilderachtig uitkwamen tegen de groene bosschen, die 't eiland aan alle kanten omringen. 't Meest echter werd aller aandacht getrokken door de flinke, in zee uitgebouwde pier, waarop een dichte menschenmassa zich verdrong. Weldra lag de steamer aan den steiger gemeerd en werd 't schip als 't ware bestormd door Chineezen, Maleiers en een paar Bengaleezen, die in de Engelsche bezittingen, nevens de Europeesche troepen, met de Klingaleezen, de militaire- en politiemacht uitmaken. In gezelschap van de twee managers en de vier werkeloozen, begaf Corrie zich nu weldra aan land. Van te voren had hij echter voor zijne koelies zorg gedragen: nog voor de steamer aan de pier lag, had hij zijne Bengaleezen onder de wapenen laten komen en hun streng consigne gegeven, geen één Javaan, onder welk voorwendsel ook, van boord te laten gaan. De ge-

legenheid om te lariën (ontvluchten) was te mooi en onverbiddelijk had Corrie alle toestemming geweigerd aan hen, die er om hadden verzocht.

Voor Isa alleen had hij eene uitzondering gemaakt. Behalve dat zij met Oh Soei San ging, had Corrie toch ook een veel te goeden waarborg in haren vader. Dien zou zij niet alleen verder laten trekken De Bengaleezen hadden dus last gekregen haar door te laten, zoo dikwijls zij verkoos van boord te gaan.

Aan wal gekomen wendden de planters hunne schreden naar de Kampong, die uit kleine bouwvallige huisjes bestond, welke uit atap waren opgetrokken. De woningen der enkele Europeanen, die op 't eiland hun verblijf houden, liggen hoogerop en zijn uit wit geschilderde planken samengesteld. In hare groene omlijsting maken zij een bevalligen indruk. Even buiten de kampong voert een tamelijk breede, goed onderhouden weg dieper landwaarts in Aan beide zijden met schaduwrijke boomen beplant, vonden onze vrienden 't een genot dien te bewandelen. Toen ze hem echter ongeveer een half uur gevolgd waren, werd hij al nauwer en nauwer en verloor zich, na nog eenige kronkelingen gemaakt te hebben, ten laatste in 't dichte bosch Gaarne had Corrie hem nog verder gevolgd, tuk als hij immer was op ontdekkingen, maar de anderen wezen hem op the breakfast en daar hij dat niet missen wilde, keerden zij gezamenlijk om Onder scherts en gelach vervolgden zij hun weg, toen ze plotseling in de nabijheid een geweerschot hoorden. ‘Ik wil wedden, dat dat de visschendooder is!’ riep er een, en waarachtig, na nog een minuut of tien te hebben geloopen zagen zij de zwakke helft van 't getrouwde paar zeer vertrouwelijk aan de groene zijde van

den nimrod zitten, terwijl zij, o heilige eenvoud! zich zaten goed te doen aan melk! 't Was zoo'n zot gezicht, die barsch uitziende Engelschman met een geweer over zijne knieën, daar aan de zijde van eene dame te zien zitten, die er zich volstrekt niet op kon beroemen aan de eischen der schoonheidsleer te voldoen, terwijl hij zijn melk uit een klappadop slurpte en haar tevens met smachtende blikken aanzag, dat de onwillekeurige toeschouwers van dit landelijk tooneeltje in lachen uitbarstten. Waarlijk, zoo had Corrie zich altijd 't eerste menschenpaar voorgesteld, vertrouwelijk zij aan zij gezeten onder een trotschen waringinboom, nog vol heilige onschuld en eenvoud, zich lavende met melk, terwijl zij zich amuseerden met de dartele sprongen van een tijger, of 't liefelijk harmonisch brullen van leeuw en olifant.

Indien die beesten hier dan ook vertegenwoordigd waren geweest, de luitenant niet gekleed geweest was in een uniform met glinsterende knoopen en zij geen japonnetje aan had gehad naar den laatsten smaak, dan had Corrie zich kunnen verbeelden, 6000 jaar terug en in 't paradijs verplaatst te zijn, hetgeen hij stellig nog niet zoo onaangenaam zou hebben gevonden, als Oh Soei San hem dan maar had mogen vergezellen.

XI. Laboean - Gadjah.

Lachend en nog allerlei glossen makende op 't paar, dat zij tusschen groen en achter boomen verscholen, in hun vertrouwelijk samenzijn hadden bespied, waren de jongelieden weldra aan boord terug, waar zij ditmaal in plaats van in de kajuit, de breakfast gereed vonden gezet op 't dek, vanwaar ze aan den eenen kant een prachtig gezicht hadden over de onmetelijke blauwe zee, terwijl aan de andere zijde 't eiland met hare schilderachtige punten zich aan hen voordeed. Ongeduldig liep de kapitein reeds op hen te wachten, terwijl de gelukkige bezitter van zooveel bekoorlijkheden, als zijne melkdrinkende vrouw ten toon spreidde, rustig in een longchair gelegen, terwijl hij de rookwolkjes eener geurige havanah uitstiet, zijne blikken over Laboean liet weiden.

Onmiddellijk spoedde Corrie zich naar voren, teneinde te zien, hoe 't daar gesteld was; alles was echter in orde, de Bengaleezen stonden op hun post, terwijl zij scherp letten op de Javaantjes, die door gebaren en

allerlei vreemde geluiden, bezig waren zich met de bezitters van vruchten, dranken, levensmiddelen of wel sarongs en kajins, die in hunne kleine prauwen luid gillend om de steamer zwierven, te verstaan over den koopprijs dier heerlijkheden. Naar Isa omziende, hoorde Corrie van één der schil Iwachten, dat zij nog niet terug was gekomen. Alhoewel niet ongerust, verwonderde onze vriend zich toch grootelijks over 't uitblijven der beide meisjes. Wat ter wereld toch hadden ze zoo lang te doen in een kampong, waar zij waarschijnlijk geen van beiden soedaras (familie) of sabats (vrienden) hadden. Peinzend keerde Corrie naar achteren terug, terwijl hij zich voornam de meisjes te gaan zoeken als zij na de breakfast nog niet waren weergekomen. Eensklaps stond hij stil,..... aan de ontbijttafel ontwaarde hij twee, hem geheel onbekende dames.....

Terwijl hij 't nog met zich zelf niet eens was, of hij te doen had met een gezichtsbedrog, dan wel met de nuchtere werkelijkheid, daar hij ze niet aan boord had zien komen, noch 't schuren eener boot tegen de steamer had gehoord, was hij reeds door den kapitein aan de dames voorgesteld en had hij zijne buiging gemaakt. Het bleken de vrouw en de dochter te zijn van één dier vele gezaghebbenden in de Engelsche koloniën, die zich den titel van resident toeeigenen, hoewel zij er niet 't minste recht toe hebben en met de Nederlandsche ambtenaren van dien rang alleen den naam gemeen.

De moeder was eene forsche statige vrouw, die men niet meer dan 45 jaar zou gegeven hebben, indien heur hoofdhaar, dat reeds sterk aan 't grijzen was, niet op ouderen leeftijd had gewezen. Nog in 't bezit eener gezonde frissche gelaatskleur, die 't tropisch zonnetje

haar nog niet had kunnen ontnemen, met levendige groote blauwe oogen, was zij, zooals ze daar, als een kaars zoo recht, voor de ontbijttafel zat, 't volmaakte type eener Engelsche vrouw. Uit hare geheele houding sprak trotschheid en eerzucht. Men kon 't haar aanzien, dat zij gewoon was onverwijld gehoorzaamd te worden en Corrie trachtte zich den man voor te stellen, die deze vrouw liefde had weten in te boezemen. In haar toch zag hij plotseling zijn denkbeeld verwezenlijkt, dat hij zich altijd had gevormd van vrouwen, die bergen beklimmen, waar zelfs de stoutmoedigste bergreiziger niet aan denkt, van vrouwen, die er evenmin tegen opzien een reisje naar Midden-Afrika of de Zuidzee-eilanden te maken, als een ander lid van hare sekse naar Brussel of Parijs, en van vrouwen, die in één woord allerlei dingen doen, die 't publiek in een man bewondert en toejuicht, maar in eene vrouw afkeurt. Waarachtig! zooals die dame zich daar voordeed, was zij de emancipatie verpersoonlijkt en moest 't iederen man eene spotternij toeschijnen, van haar te spreken als van een lid van 't zwakke geslacht.

De dochter, een meisje van een jaar of achttien, geleek sprekend op hare moeder. Dezelfde trotsche heerschzuchtige trekken hadden ook in haar jeugdig gelaat de overhand, terwijl haar lichaam even goed geproportioneerd was als dat der oudere dame. Even als die, had ook zij iets mannelijks over zich, dat nog gesteund werd door heur kort geknipt haar, waarop een groote witte hoed rustte, die anders gewoonlijk alleen door planters wordt gedragen. Daar zij nu ook nog een soort kiel droeg, die door een breeden leeren riem werd opgehouden en zij gewapend was met eenen

stevigen rotan, dacht Corrie, dat haar slechts een pantalon mankeerde, om de gedaanteverwisseling volkomen te maken.

Zooals de jonge dame hem mededeelde was hunne bestemming Kudat. Het ontbijt was reeds lang en breed afgeloopen en nog was 't paar, dat de jongelui onder dien waringinboom zoo idealistisch hadden zien zitten minnekoozen, niet op komen dagen. Isa en Oh Soei San meldden zich echter present, beiden doodmoe en hongerig. Gelukkig, dat Ah Hing van Corrie de noodige bevelen had gekregen en toen de laatste in gezelschap van zijne kennissen weer van boord ging, zetten de twee meisjes zich in Corrie's hut aan eene flinke portie nassi, gekruid met kerrie, ikan kring, tjabé, ajam, atjar, sambal en wat er meer bij eene rijsttafel behoort. Ditmaal bleven de wandelaars 't strand volgen, en passeerden ze achtereenvolgens 't op Laboean gevestigde consulaat van den Radjah van Broenei, James Brooke, kenbaar aan zijne vlag, welker banen zich trotsch in den wind ontplooiden, en 't uit hout opgetrokken uitgestrekte residentiekantoor met zijne talrijke bureaux en eenige pakhuizen. Eert twintig meter vóór 't hoofdgebouw wapperde fier de Engelsche vlag, aan den voet omgeven door zes aardige stukjes geschut, waarbij een Dajak op schildwacht stond.

Reeds dien morgen, in de kampong, hadden de planters Corrie eenige Dajaks aangewezen. Ze zagen er lang zoo verschrikkelijk niet uit als men ze soms hoort afschilderen, integendeel van eene middelmatige gestalte, goed gebouwd en gespierd, over 't geheel iets grooter dan de Javanen, is hunne huidkleur minder donker dan bij dezen. Diep de binnenlanden in moeten

zij zelfs lichtbruin en geelachtig zijn. Hun hoofdhaar is zwart en sluik en wordt door sommigen kort afgesneden, door 't meerendeel echter lang gedragen. De vorm van 't gelaat en de schedel heeft groote overeenkomst met dien van 't Kaukasische ras en is regelmatiger en schooner dan bij de Maleiers. Ook schijnen zij in verstandsvermogen boven deze uit te munten: vlug van bevatting zijn ze met een uitstekend geheugen begaafd, terwijl hun natuurlijke aanleg gemakkelijk voor ontwikkeling vatbaar is. Wat hun karakter aangaat, zijn zij zorgeloos en in de hoogste mate traag, terwijl ze jegens vreemdelingen niet bepaald toeschietelijk zijn. Is hun vertrouwen echter gewonnen, dan zijn zij gastvrij, hulpvaardig, beleefd en komen hunne beloften na. In hunne dagelijksche levenswijze zijn zij over 't algemeen eerlijk en matig. Bij feestelijkheden geven zij zich echter aan de grootste dronkenschap en de ergerlijkste onzedelijkheid over, welke laatste ondeugd zeer in de hand wordt gewerkt door 't samenwonen van vele gezinnen in een huis.

Na deze korte beschrijving van den inboorling van Borneo, wandelden wij met de jongelui verder op en kwamen met hen aan cene groote zandvlakte, waar boom noch heester hen eenige schaduw bood. Deze afgeloopen zijnde, kregen ze plotseling in de vert e een vierkant houten hek in 't zicht, dat iets scheen af te sluiten en dat door een bekoorlijk boschje tegen de verzengende stralen der mata hari beschermd werd. Naderbij gekomen bespeurden zij niets dan eene ledige ruimte, die weldra bleek een kerkhof te zijn. Een kerkhof, ja, maar een, dat reeds lang gesloten was en niet meer onderhouden werd. De kleine rechtopstaande stukken steen toch, de meesten in den vorm van een kruis, waren zoodanig

begroeid met mos en overdekt door slingerplanten, dat van sommige dier treurige gedenkteekenen niet eens de omtrekken met zekerheid konden worden bepaald. Nieuwsgierig als Corrie was, om iets te weten te komen van hen, die hier, wellicht ver van vrienden en verwanten eene laatste rustplaats hadden gevonden, begon hij met zijn mes één der grootste steenen van mos en planten te reinigen. Na veel moeite gelukte 't hem te zien, dat de schendende hand destijds eenige woorden, die zonder twijfel betrekking hadden op hem die hier begraven was, gespaard had: ‘John Craig, Killed bij..... 1.. 92’, las Corrie. Een wijl zwegen allen. Steeds is een kerkhof plechtig, indrukwekkend en hier werd men dat meer dan op eenig ander gewaar. Peinzend staarde Corrie op den steen en terwijl zijn oog de zonnestralen volgde, die vroolijk krijgertje met elkander speelden op en over deze eenzame graven aan 't strand der zee, verbond zijne werkzame fantasie eene geheele geschiedenis aan de weinige woorden, die hij had kunnen ontcijferen en vroeg hij zich af of wellicht een graf als dit eenzaam, verlaten en door iedereen vergeten, ook zijn lichaam eens zou bevatten. Wel moest 't rustig zijn, hier voor goed te slapen, gekust door zonnestralen en zachte zefirs, terwijl de golven geheimzinnig met de dooden fluisteren! rustiger dan op de groote kerkhoven in Europa, waar de menschen hunne gevoelens uitspreken in grootsche trotsche monumenten van steen, in plaats van de laatste woningen hunner dierbare afgestorvenen te bedekken onder gras en bloemen.

In gedachten verzonken volgde Corrie eindelijk zijne makkers, die verder waren gegaan. O! had hij op dat oogenblik kunnen bevroeden, dat over een korten tijd

één van hen, die daar door en door gezond en krachtig als boomen, vroolijk, onbezorgd voor hem uitliepen, als een offer van 't doodelijk klimaat van Britsch Noord-Borneo vallen en op dit eiland ook eene laatste rustplaats vinden zou, waarlijk, met nog meer ernst zou hij dit plekje gronds verlaten hebben, meer en inniger zou hij 't hebben herdacht.

Nu echter was 't kleine eenzame kerkhof weldra vergeten en verlustigden de wandelaars zich in 't prachtige panorama, dat zich om hen uitstrekte.

Aan hun rechterkant hadden ze de oneindige zee, die onder den invloed van 't schoone kalme weder hare golven zachtkens naar 't strand stuwde, om ze daar al spelend uiteen te laten spatten, terwijl aan hun linkerkant ondoordringbare groene bosschen zich trotsch en statig in de lucht verhieven. Daar opperde één van 't gezelschap 't idée, dat 't hier heerlijk baden moest zijn en toen de planters die hier meer geweest waren, hun kennissen verzekerden, dat op 't geheele eiland haaien noch krokodillen aanwezig waren, besloten zij dien avond tegen vijf uur terug te komen, teneinde zich door een zeebad op te frisschen.

Langzaam aanvaardde men vervolgens den terugtocht naar den steamer, waar men nog bijtijds aankwam om mede van den uitstekenden maaltijd te genieten. Onder the tiffin moest onze Nimrod menig bedekte toespeling op zijn melkdrinken hooren, hetgeen hem echter niet belette eene hoeveelheid roastbeef naar binnen te slaan, waar ieder ander, behalve een Engelschman, voor een week genoeg aan zou hebben gehad. Voor 't overige interesseerde hij zich zeer voor de residentsche, terwijl hij geestig poogde te zijn tegen 't jonge meisje, aan

wie hij echter, ondanks zijne wanhopende pogingen daartoe, zelfs geen glimlach kon ontlokken. Ook hare moeder nam zijn huldebetoon aan met een gezicht en in eene houding of 't niet meer dan natuurlijk was. O, wreede, hartvochtige, gevoellooze zoon van Mars! door welken Satan zijt ge met blindheid geslagen, dat ge haar niet meer ziet, die u ongetwijfeld, begeesterend door melk, dien morgen deed wanen in 't paradijs verplaatst te zijn? En heusch! 't was een hartverscheurend gezicht de Eva van een paar uur geleden daar aan tafel te zien zitten. Behalve toch dat ze in presentie van de beide andere dames totaal in 't niet zonk en dus de Hollandsche vrouwen, aan boord, op eene wijze representeerde, waar Corrie zich aan ergerde, at noch dronk zij iets, terwijl ze maar aanhoudend den luitenant zat aan te staren en gretig elk woord trachtte op te vangen, dat bijzijn statig buurmeisje toevoegde. Na afloop van the tiffin zocht Corrie Oh Soei San op, die hij echter slapende vond, zeker nog vermoeid van hare wandeling. Isa was nergens te bespeuren en daar hij weten wilde of ze aan boord was, begaf hij zich, zonder zijne Tjisai te wekken, naar voren. Voorzichtig moest hij daar loopen, om niet te trappen op de Javaantjes, die onder den invloed van 't warme weder, in allerlei houdingen over 't dek verspreid lagen te slapen. Wie Corrie echter zag, Isa niet en toch moest zij aan boord zijn, want volgens de oppassers, had zij de steamer niet meer verlaten, ofschoon geen van hen haar na den maaltijd om één uur, meer had gezien. Dan kon ze toch ook nergens anders zijn dan op de voorplecht en werkelijk! na eenig zoeken vond Corrie haar daar slapende op een tikar (matje) in een door zeilen afgeschoten hoekje. Verlegen,

als beschaamd trad Corrie terug op 't gezicht van 't schoone slapende meisje. Nog eens had hij een slapende, in droomen verzonken schoonheid verrast en als door een tooverstaf opgeroepen, zag hij weer in zijne verbeelding de slaapkamer in zijn gezellig huisje op Soengei Koeda, hoorde hij weer, voor 't eerst de stem van zijne Tjisai zoet als de toonen eener mandoline, zijn naam lispelen en herinnerde hij zich, hoe sinds dien middag hij met lijf en ziel zich aan haar had overgegeven.....

Toen Corrie weer in zijne hut kwam, vond hij Oh Soei San wakker liggen, die hem een uitvoerig verslag gaf van hare wandeling dien morgen met Isa. Met genoegen merkte Corrie op, hoezeer zijn vrouwtje de Javaansche reeds waardeerde en lief had gekregen en deze bemerking gaf den doorslag aan een plannetje, dat hij op den steamer gevormd had, n.l. om Isa in dienst te nemen als lijfmeid van Oh Soei San, als beiden tenminste wilden. Van de laatste was hij reeds zeker, luid juichte Tjisai zijn plan toe, maar met Isa wilde hij er niet over spreken vóór men op Suan Lamba estate was aangekomen.

Na thee gedronken te hebben, begaven de jongelui zich op weg naar de door hen dien morgen, ontdekte badplaats. Daar de beide planters hen voorgingen, verdween de vrees voor onaangename ontmoetingen met krokodillen en haaien weldra geheel en al en was 't gezelschap al spoedig aan 't zwemmen, dartelen en plassen in 't zilte vocht. Hadden zij echter gedacht zich te verfrisschen, dan zagen zij zich deerlijk in hunne verwachting bedrogen. Waarachtig! 't mandiewater aan boord was nog koeler dan 't zeewater, waar den

geheelen dag de zon op had geschenen. Veel spoediger dan ze zich ook voorgesteld hadden, maakten ze een einde aan hun baden en begaven zij zich naar den steamer terug.

Een paar uur later werden de trossen losgegooid en terwijl de stoomfluit zich, in de doodelijke stilte, die alom heerschte, uiterst schel hooren deed, verwijderde ‘de Ranée’, sierlijk over de kleine golfjes glijdende, zich verder, steeds verder van 't eiland Laboean.

Over de verschansing geleund, verloor Corrie weldra terwijl hij nog eene enkele gedacht in de eenzame graven daar, aan 't strand der zee wijdde, 't eiland uit 't gezicht. Hij was alleen, vóór en achter heerschte eene stilte, die door niets verbroken werd dan door 't golvengeruisch en de slagen der schroef. 't Was één dier verrukkelijke nachten, waarin de sterren meer dan diamanten aan 't uitspansel fonkelen en een zacht windje zich in vereeniging met 't geluid der golfjes zoo harmonisch hooren doet. Eene vreemde gewaarwording beving Corrie: 't zachte gemurmel der zee, 't geheimzinnig suizen van den wind vormden te zamen eene melodie, die een invloed op hem uitoefende, waarvan hij zich geen rekenschap geven kon. Hij gevoelde zich, alsof hij zweefde en niettemin was hij bezwaard en gedrukt. Onder den invloed van den schoonen tropischen nacht, een nacht, waarvan de Westerlingen zich geen begrip kunnen vormen, overviel hem plotseling een gevoel, zóó zalig zóó goddelijk, dat hij zich een oogenblik in den hemel waande..... Was 't aan 't zeebad, of aan iets anders te wijten? Zeker is 't, dat terwijl hij daar stond te droomen en te mijmeren, hij in slaap viel. Door 't geluid der klok vóór, die zeven glazen

sloeg, 't was dus half twaalf, ontwaakte hij en toch dacht hij nog te droomen, zijne oogen nl. opslaande moest hij ze onmiddellijk weder sluiten, doordat een paar andere oogen in de zijnen blikten en wel met zulk een glans, dat zij slechts aan een engel, of aan eene slang konden toebehooren. Daarenboven had de gedaante een wit kleed aan, dat door 't heldere licht der maan verblindend scheen. Plotseling voelde Corrie eene kleine zachte hand door zijne haren strijken en ademde eene bekende stem hem in: ‘It is too cold to sleep here, mij darling! come, let us go in the cabin!’ Een oogenblik daarna was 't dek door iedereen verlaten en wierpen de lange stoelen slechts grillige schaduwen in 't spookachtige maanlicht op 't dek.

Den volgenden morgen ontwaakte Corrie niet, vóór Ah Hing hem en Oh Soei San een kop thee kwamen brengen Verwonderd zag de laatste door 't patrijspoortje, geen beweging was er toch in de steamer te bespeuren. Reeds lagen zij een half uur voor anker bij 't eiland Gadjah. Na gemandied te hebben, spoedde Corrie zich naar 't dek en met volle borst de heerlijke morgenlucht inademende, genoot hij van 't prachtige panorama, dat hij voor zich had. Voor de pier liggende, die zich nog verder dan te Laboean in zee uitstrekte en die door eene brug van bamboe met 't strand was verbonden, die ongeveer acht minuten loopens lang was, kon men de geheele kampong, die op palen was gebouwd en een vreeselijk armoedig aanzien had, goed overzien. En daar achter die kampong, die aan gebrek ten prooi scheen te zijn, vertoonde de natuur zich in al hare majestueuse schoonheid. Reusachtige bergen, met donkergroene bosschen bezet, verhieven hunne

toppen trotsch in 't blauwen azuur, terwijl een aantal beekjes als zooveel zilveren linten, zich al spelend een weg baanden naar de laagte, waar zij te samen een machtigen stroom vormden, die zijne wateren met woest geweld in de Chineesche zee uitstortte. Terwijl Corrie nog, in gezelschap van zijne Tjisai, dit grootsche natuurtafereel bewonderde, ontdekte zijn oog plotseling op een der vooruitstekende punten van 't gebergte iets, dat veel op een huisje geleek. 't Voorwerp door zijne binocle bekijkende, overtuigde hij zich spoedig, dat 't werkelijk een woonhuis was, dat hoogstwaarschijnlijk door den resident van Gadjah bewoond werd, daar een vlaggestok, waarvan de Engelsche vlag in plooien neerhing, voor 't huisje geplant was. Iets lager bevond zich een ander huisje, dat Corrie, door zijn armoedig voorkomen, aan eene oppasserswoning deed denken. Nog kon hij door de binocle waarnemen, dat een uiterst steile, hoewel niet onbegaanbare weg langs en door prachtige bosch-partijen sierlijk naar boven kronkelde. Veel lust hebbende dien weg te beklimmen, vroeg hij Oh Soei San hem te vergezellen. Deze had er echter weinig zin in en vroeg Corrie verlof, even als den vorigen dag, wat niet Isa in de kampong te mogen gaan. Gaarne stond hij dat toe en reeds wilde hij, na vooraf gezien te hebben, dat alles in orde en de Bengaleezen op hun post waren, alleen gaan, toen plotseling de residentsdochter naar voren trad en onzen held met ten stemmetje, dat volstrekt niet bij haar costuum pastte, vroeg of zij van zijn geleide gebruik zou mogen maken. Ridderlijk als Corrie was, antwoordde hij haar, dat 't hem eene groote eer zou zijn, terwijl hij inwendig den spot met haar stak. En niet zonder reden, waarachtig! Behalve toch

dat ze een oog grooter witten hoed dan den vorigen dag droeg, had ze nu ook aan den breeden leeren riem die haren kiel ophield, eene scheede hangen, waaruit een sierlijk besneden handvatsel kwam kijken, dat zonder twijfel toebehoorde aan een parang of kapmes, terwijl een rotan langer dan de jonge dame zelf, en een paar stevige rijglaarzen 't geheel voltooiden. Weldra bevonden de drie wandelaars, daar één der werkeloozen op 't punt van te vertrekken, ook besloten had van de partij te zijn, zich nu op weg. 't Was nog vroeg, een uur of zeven, en toch scheen de zon reeds met een gloed, die hen spoedig de zweetdroppels op 't voorhoofd joeg. De kampoog doorgaande, waarvan de verschillende krotten aan elkander waren gebouwd, zoodat 't eigenlijk één lang huis was, werden ze daar, alsof ze wilde dieren waren, aangegaapt door Maleiers en Chineezen, door Doesonners, Badjans en vertegenwoordigers van andere stammen, die gewoonlijk onder den algemeenen naam van Dajaks worden samengevat.

Even buiten 't dorp gekomen begon de klimpartij. Steil lag de weg voor hen, gelukkig werd hij door de zware bosschen, die hem aan beide zijden insloten, tegen de felle stralen der zon beschermd. Hoewel 't stijgen hen ontzettend vermoeide, vergaten zij toch niet de natuur te bewonderen. In bevallige bochten slingerde de weg zich, dan eens langs peillooze afgronden, welker gekartelde naakte rotswanden akelig doodsch en somber afstaken bij de groene wouden om hen heen, dan weer langs romantisch verscholen boschjes, waaruit liefelijke geuren en geheimzinnige geluiden, waaronder duidelijk 't zachte gemurmel eener beek waarneembaar was, hen tegemoet stroomden. Na een warmen langen tocht,

bereikten ze eindelijk hijgend en blazend, terwijl ze 't oppassershuisje rechts lieten liggen, 't residentiehuis. Een Bengalees met 't geweer in den arm stond er op wacht; zoodra hij echter de jonge dame en hare begeleiders zag, presenteerde hij zijn wapen en liet hij 't gezelschap binnen; weldra zagen zij zich nu in de hooge tegenwoordigheid van den resident. Hij bevond zich in zijn kantoor, een afgeschoten hoekje, dat juist groot genoeg was om een lessenaar te kunnen bevatten met eene hooge kantoorkruk er voor. En op die kruk zetelde, toen onze kennissen binnentraden, zijn edelgestr. zelf in tien glans zijner Majesteit. Zoodra hij hen echter zag, stond hij op en verwelkomde hen met eene gulheid en hartelijkheid, zooals men gewoonlijk alleen slechts vinden kan bij menschen, die zelden met andere lieden van hun slag in aanraking komen. Hij was, ofschoon stevig gebouwd, klein van gestalte, terwijl hij een open, rond en zeer bewegelijk gezicht had. Onmiddellijk bood hij zijn bezoekers stoelen aan en terwijl de dame bier of ayer blanda gepresenteerd werd, kregen de heeren elk een wiskey-soda.

Welhaast ontspon zich nu een levendig gesprek. Onder allerlei zenuwtrekkingen verhaalde de resident, dat hij reeds vier jaar onafgebroken op Gadjah was gevestigd en dat hij 't grootste gedeelte van 't jaar alleen was. Hij had een massa leegen tijd, dien hij besteedde aan zijne verzamelingen. Toen hem verzocht werd die eens te mogen beschouwen, sprong hij op als door eene springveer losgelaten en geleidde hij zijne gisten naar zijne particuliere vertrekken. Ofschoon deze wanden van atap (gedroogde bladeren van den nipah-boom) hadden, zagen zij er door 't smaakvolle rotan meubilair recht

gezellig uit. Eene voorgalerij liep langs zijne kamers. Van uit die wararde had men een wonderschoon gezicht over de zee en 't eiland. Onder de schitterende stralen der dagvorstin stak 't levendige blauw der watermassa helder af tegen 't donkere groen der bosschen. Nadat de resident de jongelui opmerkzaam had gemaakt op de schoonste punten, en hen had gezegd, dat zij zich in zijn huis 600 voet boven de oppervlakte der zee bevonden, liet hij hen zijne verschillende verzamelingen zien, eerst die der wapens. En werkelijk! hij had eene zeldzame, kostbare collectie krissen, goloks, klewangs, lansen, pijlen, onder welke ook eenige vergiftige en mandauws, 't zoo gevreeesde wapen der koppensnellers. Op 't lemmet van sommige dezer laatsten, waren nog bloedspuren zichtbaar, terwijl de meeste versierd waren met 't haar der verslagenen. Zoo toonde de spraakzame gastheer zijn bezoekers een, waaraan eene bijzonder zijdeachtige ravenzwarte pruik haar hing. Op Corrie's vraag, van wien dat prachtige haar afkomstig was, deelde de resident zijnen hoorders mede, dat die pruik eenmaal 't grootste sieraad had uitgemaakt van eene dame uit Zuid Amerika, die met haar man naar Borneo was gekomen om onder de Dajaks 't Christendom te verspreiden, maar die door één van hen vermoord geworden was, omdat haar hoofd één der geschenken moest uitmaken onder de vele, die hij zijner uitverkorene bij zijn huwelijk zou aanbieden. Indien Corrie er op gesteld was, zou zijn gastheer hem den moordenaar laten zien, daar hij om een anderen moord een poosje geleden gevangen was geworden. Tegelijk met een troep misdadigers zou hij op ‘de Ranée’ naar Sandakan worden getransporteerd, om daar aan een boom zijn leven te

eindigen. Op verzoek der dame bleef echter de moordenaar achterbaks. ‘We zullen aan boord gelegenheid genoeg hebben om physiologische studiën te maken’, merkte zij niet zonder angst in hare stem op. Haar aanziende kon Corrie de gedachte niet weerhouden, dat zijne schoone gezellin, ondanks haar moedig uiterlijk, bang was voor haar hoofd en onwillekeurig haar daarop aanziende, peinsde Corrie verder dat, als de Dajaks voor 't hoofd van den kolonel Georg Muller, die, zooals Perelaer verhaalt, op een wetenschappelijken tocht dwars door Borneo, van 't Oosten naar 't Westen, in 1825 door hen is vermoord geworden, onder elkander 4000 gulden betalen, zij misschien voor dit trotsche hoofdje, dat zich zoo fier op den ranken hals verhief, wel 8000 gulden zouden over hebben, al was 't alleen maar uit galanterie tegenover 't schoone geslacht. Spoedig werd hij echter uit zijn peinzen gewekt door den resident, die met verschillende Dajaksche muziekinstrumenten kwam aandragen; zooals hij verhaalde bestaan zij voornamelijk uit onderscheidene trommen, vervaardigd uit een uitgehold stuk hout met 't vel van een of ander dier bespannen; verder hebben ze nog een soort viool, die, gemaakt van een halven pompoen, met 't vel van zekeren visch wordt overtrokken, met ééne of twee rotansnaren wordt bespannen en ook met een strijkstok van rotan wordt bespeeld en eene eenvoudige rieten fluit, een soort van pansfluit, bestaande uit onderscheidene bamboespijpen, die in eene gedroogde kokosnoot bevestigd zijn. Behalve uit gemelde instrumenten bestaat hun orchest echter ook nog uit gongs van verschillende grootten, een soort van harmonica en eene guitar, die echter van vreemden oorsprong zijn.

Van al deze had de resident een exemplaar, terwijl hij zoo uitvoerig mogelijk de vragen beantwoordde, die zijne nieuwsgierige gasten hem deden. Nog liet hij hen eene verzameling gedroogde bloemen en visschen zien, welke eerste vooral de belangstelling wekte van de jonge dame. Ook echter die der visschen was zeer interessant, waaronder vooral uitmuntten: Jumping Johnny, zoo genoemd door de Engelsche matrozen, omdat hij door zijne wonderlijke sprongen den kikvorst bijna overtreft en hij daarenboven door middel zijner borstvinnen in de verwarde wortels der mangroven klimt, om er zijne prooi te bereiken en verder de orgel-visch, die een luid eentoonig zingend geluid maakt, dat nu eens sterker, dan weer zwakker klinkt en den inlandschen zeelieden een bijgeloovigen schrik aanjaagt.

Na alles gezien en bewonderd te hebben, vroeg de resident of de jongelui ook lust hadden 't eigenlijke residentiehuis eens te zien. Deze woning toch behoorde aan een klerk, die zijne standplaats had op Kudat, maar dien de resident, wanneer hij hem noodig had, voor een paar weken kon laten overkomen, en die dan 't huisje betrok, waarin 't hoofd van bestuur nu zelf zijn intrek genomen had, omdat hij hier dichter bij de kampong was, en ook van uit zijne voorgalerij een ruimer gezicht op zee had. Daar de jonge dame verklaarde uitgerust te zijn, had niemand iets op 't voorstel tegen, en was men weldra weer aan 't klimmen en klauteren, hooger, steeds hooger!

Na ongeveer een half uur loopens zagen zij eindelijk 't residentiehuis, een uitgestrekt, van hout en atap opgetrokken gebouw, voor zich liggen. Over de geheele lengte van 't huis strekte zich eene ruime galerij uit.

De woning zelf was op palen gebouwd en van voren tot achteren open. Een nauwe, maar lange gang scheidde een achttal vertrekjes van elkaar: aan elke zijde vier, die, uit atap opgetrokken, ieder op zich zelf weer verdeeld waren door eene bamboemat in slaap- en mandiekamer. Het meubilair in die kamers was hoogst eenvoudig: eene opgeslagen houten stelling met eenige planken er in en een klamboe er voor gespijkerd, vormde eene uitmuntende legerstede; was er bezoek, dan kwamen er hoofdkussens en een bultzak bij. Een stoel volmaakte 't geheel. Aan de andere zijde der mat ontwaarde men een groote ton, gevuld met helder frisch water, en een kapstok, terwijl een houten bankje tot zitten uitnoodigde. Warm en vermoeid als de drie jongelui waren, verlangden ze naar een bad als een hijgend hert naar de waterstroomen. Gelukkig was de resident niet wreed genoeg hen te laten smachten. Elk werd voorzien van een paar handdoeken en weldra was er in huis een geraas en lawaai van 't overal neerstroomende water, of een tweeden zondvloed de aarde wilde verdelgen.

Na 't bad toonde hun gastheer hen nog eenige interessante dingen, tie Dajaksche volkstammen betreffende, waaronder vooral de aandacht trokken een maliënkolder van rotanschakels (karoengkoeng), een mutsje van apenvel en een ‘ewah’, die, volgens den resident, 't eenige kleedingstuk is, waarvan de Dajak gebruik maakt bij veld of boscharbeid en die soms bestaat uit een strook grof veelkleurig goed, of ook wel uit boomschors wordt Vervaardigd. Dit vrij oorspronkelijke kleedingstuk wordt eenige malen zoodanig om het middel gewonden, dat 't eene einde achter tusschen de beenen kan worden

doorgeslagen, terwijl 't andere, soms met een franje versierd, tot op de knieën afhangt. Een schild, waarop een afzichtelijke krokodil geschilderd was, ook bij sommige Dajakstammen in gebruik, besloot de verzameling.

Na nog een wijl gekeuveld en een sneeuwwitten aap met roode oogen, eene albino, bezichtigd te hebben, werd eindelijk, in gezelschap van den resident, die aan boord ‘the tiffin’ zou gebruiken, den terugtocht aangevangen.

Was echter 't klimmen moeielijk geweest, 't dalen was waarachtig niet veel gemakkelijker; integendeel, daar 't tegen twaalf uur liep en zij een anderen weg volgden, dan dien zij gekomen waren, een, zonder de minste schaduw en met rotsblokken bezaaid, brandde de zon hen met een gloed in 't gezicht en den nek, die hen al spoedig deed hijgen en blazen als rhinocerossen, en hen eene kleur verleende alsof zij, om eene volksuit-drukking te bezigen, de hel hadden aangeblazen. Toch vonden zij nog gelegenheid Borneo's flora te bewonderen en konden zij de verzoeking niet weerstaan hier en daar eenige bloemen te plukken, die weldra een veelkleurigen schoonen bouquet vormden. Met hunnen buit beladen kwamen zij eindelijk in de kampong aan, waar de residentsdochter niet zonder een veelbeteekenenden blik op Corrie te werpen, haar kapmes, dat door haar en de anderen was gebruikt om de bloemen af te snijden, opstak. Verbeeldde Corrie 't zich, of was er werkelijk iets in hare lichtblauwe oogen te lezen, dat hem denken deed, dat hij haar verkeerd beoordeeld had en dat zij niet zoo trotsch, exentriek en manlijk was, als bij eene vluchtige ontmoeting 't iemand moest toeschijnen?

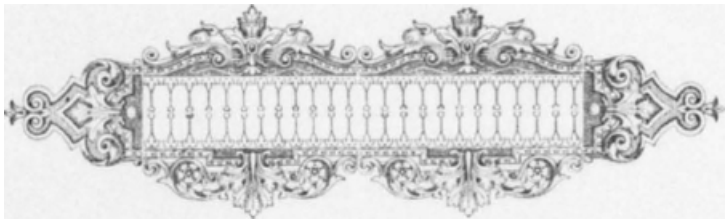

XII. Kudat.

Een half uur later waren alle passagiers der ‘Ranée’ op 't dek vereenigd, en wachtten zij met ongeduld op 't sein, dat ‘the tiffin’ gereed was. Corrie alleen was nergens te vinden, tot grooten spijt van de jonge dame, die hem nader met hare moeder in kennis wenschte te brengen. Wie weet echter of, indien zij hein had gezien, zooals hij in zijn cabin zat met Oh Soei San op zijne knieën, terwijl zijn kleintje met hare vlugge teere vingertjes een krans vlocht van de bloemen, die hij voor haar ge plukt had, om er straks haren Hakakeïsan mede te kronen, met een bitteren glimlach van minachting, een omkrullen van hare fijne lippen, geringschatting en hoogmoed zouden hebben uitgedrukt tegenover den jongen man, die er eene njaai op nahield. Maar zij wist 't niet en dus kon zij er zich ook niet aan ergeren. Eindelijk, daar luidde de bel en begaf men zich aan tafel. Daar onze kennissen na de wandeling honger hadden als leeuwen, werd er in 't eerst niets gehoord dan 't eigen-

aardig geluid, dat vorken en messen tegen borden veroorzaken. Toen de honger echter eenigszins gestild was, raakten de tongen los, en werd, niet zonder eenige overdrijving, den tocht naar boven geschetst en besproken. Daartusschen werden natuurlijk uien ten beste gegeven en deed vooral de resident door zijne bijdragen, die hij van de zeden en gewoonten der Dajaks leverde, de aanwezigen soms in een uitbundig gelach losbarsten. De vroolijkheid steeg echter ten top, toen één der jongelui anchor poef (Champagne) liet brengen om de gezondheid te drinken van de aanwezige dames, waarbij vooral hulde werd gebracht aan 't jonge meisje, dat dien morgen zoo moedig zon en vermoeienis had getrotseerd; waarnaar zij 't glas opnam en met een kort woord den resident bedankte, die haar en haren begeleiders zooveel merkwaardigheden van de Dajaks had later, zien en leeren kennen. Een speech, die natuurlijk met een donderend ‘bravo!’ van den kant der heeren eindigde.

Na veel langer dan gewoonlijk getafeld te hebben, gaf tenlaatste de kapitein door zich te verwijderen, 't teeken, dat ‘the tiffin’ afgeloopen was. Iedereen kon zich nu lekker gaan maken om daarna uit te rusten van de vermoeienissen van 't nietsdoen. Zulks kan echter niet gezegd worden van Corrie en zijne metgezellen: meer dan iemand anders hadden zij rust noodig. Vóór dat onze vriend zijne afgematte leden echter kon uitstrekken, was eerst eene inspectie vóór noodzakelijk. Eene diepe doodelijke stilte heerschte daar. Morpheus had zich over allen ontfermd, en zelfs tie twee op post staande Bengaleezen stonden op den loop hunner geweren zóó te dommelen, dat alle Javanen weg hadden kunnen loopen, tonder dat zij er iets van zouden hebben bemerkt.

Gelukkig, dat voor ontvluchten hier weinig of geen gevaar was. Wegkomen van 't eiland zelf was, zoo niet onmogelijk, dan toch uiterst bezwarend, en daarom zouden de vluchtelingen moeten kiezen tusschen den hongerdood of vrijwillige gevangengeving, in welk laatste geval de rotan noch door het gouvernement, dat te dien opzichte zeer liberaal is, noch door den planter zou gespaard worden. Corrie vergenoegde zich dus met de oppassers wakker te maken en hen last te geven hem te komen roepen, als de gevangenen aan boord werden gebracht. Daarna begaf hij zich naar beneden om weldra, terwijl Oh Soei San hem met een Kipas (waaier) bewaaide, in hare armen in een diepen slaap te vallen.

Een paar uur zal hij geslapen hebben, toen hij door zijne Tjisai gewekt werd, die zelf ontwaakt was door een kloppen op de deur en een geschreeuw van toean! toea-an! toe-a-a-an! Nog slaapdronken stond Corrie op om te vernemen, wat er gaande was. Een enkel woord hielp hem uit den droom, de misdadigers waren in aantocht. Snel kleedde hij zich en naar boven gaande ontwaarde hij de boeven, die, allen zwaar geboeid, onder een sterk geleide van Bengaleezen de pier reeds hadden betreden. Hij den steamer gekomen, werden zij, terwijl eenige matrozen beneden in 't schip ruimte voor hen maakten, geïnspecteerd, of zij allen present waren. Toen dit 't geval bleek te zijn, werden zij op vrij ruwe wijze gedwongen eene steile plank te beklimmen, die voor elkander, behalve voor islanders onbegaanbaar zou zijn geweest. Als apen zoo vlug, klauterden dezen er echter tegen op, terwijl zij boven gekomen, allen in 't ruim een vrij benauwd plaatsje vonden. Toen de levende

lading binnen was, werden de luiken gesloten, terwijl twee oppassers met geladen geweer post vatten in 't ruim zelf en twee anderen boven, met streng bevel onmiddellijk iedereen neer te schieten, die 't zou durven wagen zich tegen hen te verzetten. Onwillekeurig begon Corrie bij dit bevel te lachen. Wat? Zou 't werkelijk mogelijk zijn, dat de gevangenen tot gewelddadigheden in staat waren? 't Is waar, om hunne vrijheid te verkrijgen zouden zij waarschijnlijk voor geen middel terugdeinzen, maar dat zij zoo brutaal zouden zijn, om eene poging daartoe op den steamer te wagen, kon Corrie moeilijk aannemen. Toen hij er echter met den resident over sprak, die ook de inscheping had bijgewoond, zeide deze hem, dat wanneer zoo iets op ‘de Ranée’ zou geschieden, zij niet de eerste steamer zijn zou, die door daarop overgebrachte gevangenen met behulp van anderen, genomen, uitgemoord en geplunderd zou worden, om haar daarna te verbranden en zelf een goed heenkomen te zoeken op een der talrijke kleine eilandjes in den Soeloe-archipel en dat derhalve strenge en afdoende maatregelen noodig waren.

Een paar uur later hadden de passagiers der ‘Ranée’ hartelijk afscheid van den resident genomen en was weldra zelfs de hoogste bergtop van 't eiland Gadjah voor de scherpste oogen onzichtbaar geworden en in den avondnevel opgelost. Met 't oog op hetgeen de resident hem gezegd had, dat zou kunnen gebeuren, bracht Corrie den nacht tamelijk rustig door: hij sliep aan één stuk van 's avonds elf uur tot den volgenden morgen half zeven. Verschrikt, dat 't reeds zoo laat was, mandiede en kleedde hij zich spoedig om op dek te gaan, teneinde te onderzoeken, waarom de steamer slechts ‘half

speed' vooruit ging. Nog was hij echter niet geheel gereed, toen Ah Hing thee kwam brengen en hem tevens mededeelde, dat Kudat in 't gezicht was. Nu haastte Corrie zich nog meer om op dek te komen, teneinde er voor te zorgen, dat de Javanen van de drukte. die altijd op 't dek van een steamer heerscht, wanneer zij bij eene plaats hare ankers vallen laat, geen gebruik zouden maken om te ontvluchten; als ze toch iets van plan waren, dan zou 't hier moeten blijken, nergens zouden ze eene gelegenheid vinden, die zóó ontvluchtings plannen in de hand werkte, als Kudat. Behalve toch, dat 't uiterst moeielijk voor Corrie zou zijn, de vluchtelingen hier op te sporen, daar zij hier meer dan ééne schuilplaats konden vinden, zouden ze ook door de drukke scheepvaart, die Kudat heeft, 1001 gelegenheden hebben om naar Singapore te retourneeren. Vóór alles moest dus gezorgd worden voor eene goede en strenge bewaking. Corrie haastte zich dan ook zijne oppassers en mandoors zóó om de koelies te plaatsen, dat zij als 't ware een cordon vormden, waarin de Javanen niets zouden kunnen doen, zonder gezien te worden.

Dank zij Isa, kon de hoofdmandoor zich nu al tamelijk in 't Maleisch uitdrukken; wel gebruikte hij nog telkens Javaansche woorden en zinswendigen, maar hetgeen hij zeggen wilde, was, wanneer men zijne eigenaardige spreekwijze kende, wel te begrijpen.

Toen Corrie zijne maatregelen genomen had, wijdde hij, over de verschansing geleund, al zijne aandacht aan de tweede stad van Britten Noord-Borneo. Eindelijk zou hij dan toch voet aan wal zetten van ''t land der toekomst', van 't land, dat, zooals Veth zegt: 'een aardsch paradijs zou zijn, indien de Heer der schepping

er beantwoordde aan de natuur, waarin hij leeft in de grootste armoede'. 'Waarlijk, men zou Borneo met recht "the emerald gem of the eastern world" kunnen noemen, maar de nijvere hand ontbreekt, die door 't slijpen den glans van het juweel honderdvoudig verhoogt.'

En dit land, zoo poëtisch afgeschilderd, zou Corrie nu leeren kennen, voor 't eerst. Laboean en Gadjah waren toch maar eilanden tot Borneo behoorende; 't vaste land was hem echter nog vreemd

Weldra was de steamer genoeg genaderd, om iets te kunnen onderscheiden. Zooals Corrie opmerkte, bezit ook Kudat eene groote uitgestrekte pier, die aan beide zijden met flinke pakhuizen is bebouwd. Achter die pier ontdekt men armoedige bouwvallige daken van atap, die op even armoedige en bouwvallige atappen huisjes rusten. Achter den kampong verheft de grond zich terrasgewijze en kan men duidelijk de bevallige woningen der Europeanen waarnemen, die, tusschen 't eeuwig groen gelegen, een frisschen schilderachtigen indruk maken. Nauwelijks was de steamer in de kampong en daar buiten opgemerkt, of eene gemengde bevolking, uit Europeanen, Dajaks, Maleiers, Chineezen en Bengaleezen bestaande, verzamelde zich en verdrong elkander op de pier. De jeugdige bevolking van Kudat echter scheen te ongeduldig, om 'de Ranée' af te wachten. Op een gegeven oogenblik toch namen de passagiers der steamer plotseling waar, hoe een aantal jonge Dajaks, Maleiers en Chineezen, naar gissing van vijf tot elf jaar oud, als geboren clowns, zich hals over kop in 't water wierpen en weldra de boot onder allerlei mogelijke en onmogelijke gillen en uitroepen omringden. Allen waren spiernaakt, terwijl

zij zwommen als eenden; sommigen van hen waren ook in prauwen gezeten, die eigenlijk niet veel meer waren dan een stuk uitgeholde boomstam. Met hun tweëen er in opgeschoten, dreven zij deze primitieve vaartuigen, ieder gewapend met een korte pagaai, in snelle vaart voort. In de vaart er uit te springen en er weer in te klauteren, zonder dat de boomstam omsloeg, was voor hen volstrekt geen bezwaar. Weldra begreep men aan boord, wat zij wilden: wanneer er n.l. centen in 't water geworpen werden, doken zij ze op met eene vlugheid en behendigheid, die de visschen hen konden benijden. Aardig was 't te zien, hoe soms drie of vier naar één doken, hoe na een wijl ze proestend en snuivend bovenkwamen en hoe er dan een woest watergevecht volgde, om elkaar de buit te ontrukken. Sommigen van 't Stoutmoedige troepje klommen, tegen den kabel op, die de steamer aan één der boeien verbond en waagden voor een paar centen den sprong van de verschansing af.

Tegelijk met de Chineezen en andere luidjes, die 't schip bestormd hadden, toen 't aan de pier gemeerd lag, was er eene dame aan boord gekomen, die, luchtig gekleed, zich met eene elegance en bevalligheid bewoog, die haar onmiddellijk als eene vrouw uit den hongeren stand kenmerkte. Weldra wist iedereen dan ook, dat ze eene gravin was. I laar man. die beide, graaf en planter was, bevond zich op 't oogenblik op zijne estate Na aan haar voorgesteld te zijn en een wijl met haar gekeuveld te hebben, begaf Corrie zich met nog een paar lui aan wal, weldra gevolgd door Oh Soei San, in gezelschap van Isa, die beiden eenige inkoopen in de kampong moesten doen. Ook Corrie en zijne vrienden doorkruisten en bezichtigden 't inlandsche gedeelte een

poosje en richtten toen, om wat uit te rusten, hunne schreden naar 't hôtel van Kudat, een flink houten gebouw, waar zij kennis maakten, of wel de kennis hernieuwden met een aantal planters, die, meest oude Delianen, dáár zaten te rooken en te drinken Echt kameraadschappelijk werden onze kennissen door deze pioniers der beschaving in hun midden opgenomen, terwijl den werkeloozen verzekerd werd, dat zij zich volstrekt niet ongerust behoefden te maken over 't vinden van eene assistentenbetrekking. Er werden overal verscheiden jongelui gezocht en zelfs onder de aanwezigen waren planters, die hulp noodig hadden. Daar er echter vier werkeloozen waren en er slechts twee assistenten geplaatst konden worden, was voor de planters de keus tamelijk moeilijk. Alle vier toch waren laukehs, (old hands) gezond, sterk en in 't bezit van goede getuigschriften. Wel! men zou 't lot laten beslissen. Weldra kwamen nu de dobbelsteenen voor den dag en, nadat ze viermaal kletterend over de tafel hadden gerold, iederen keer door een donderend: ‘hoera!’ gevolgd, waren er twee gelukkigen meer in Kudat.

Nadat de nieuwe assistenten nu nog 't een en ander met hunne managers hadden afgesproken en Corrie ontelbare wiskey-soda's en potjes bier gedronken had, begaven de jongelui zich langzaam naar ‘de Ranée’ terug, teneinde ‘the tiffin’ niet mis te loopen. 't Was gloeiend heet, de zon brandde met eene alles verschroeiende hitte, terwijl 't helderwitte zand, waaruit 't strand bestond, 't zijne er niet toe bijdroeg, de door bier en wiskey - soda verhitte hoofden van Corrie en zijne makkers te verkoelen. Als in vuur staande kwamen ze dan ook aan boord terug, waar ze nog niemand der

andere passagiers vonden. Volgens één der stuurlieden waren zij en corps eene estate gaan bezichtigen, waar een proef werd genomen met den aanplant van Liberia-koffie. Daar Corrie nog nooit eene dergelijke onderneming gezien had, speet 't hem, niet mede gegaan te zijn. Gelukkig echter was Oh Soei San aan boord, zoodat Corrie, na zich gemandied en verkleed te hebben en na vluchtig vóór even een oog te hebben laten gaan, zich niet behoefde te vervelen. Uitgestrekt in een longchair, genoot hij dan ook van 't schoone panorama om hem heen, terwijl zijne Tjisai hem zachtkens bewaaide.

Na een half uur ongeveer kwamen de anderen terug. Bestoven of ze een tocht door de Sahara hadden gemaakt, met gezichten rood als vuur en warm als de zon zelve, waren ze beladen met groote schoone ruikers. Die echter van de residentsdochter spande de kroon. Zij toch had, evenals te Gadjah, haar ruiker met een smaak samengesteld, die terstond verried, dat 't werk haar niet vreemd was. Ziende, welk een smachtenden blik Corrie op haren bouquet wierp, vroeg zij hem met een glimlachje, welke zijne lievelingsbloem was. Een oogenblik stond Corrie daar sprakeloos, die vraag toch riep in zijne herinnering den avond wakker, dat hij Oh Soei San op ‘Soengei Kuda’ had leeren kennen; dien avond had zij een melatie in hare lokken gehad en had Corrie reeds van zijn eerste zijn in Indië die geurige, maagdelijk reine en witte bloem bewonderd en haar menigmaal vergeleken bij de teere onschuld eener jonkvrouw; na dien bewusten avond vereerde en aanbad hij haar als 't ware en beschouwde haar als het schoonste, reinste en hoogste zinnebeeld van zachtheid en liefde.

Lang behoefde hij zich dus niet te bedenken om de jonge dame te antwoorden: ‘Wel Miss, ik denk, het is de Melatie!’... Een antwoord, waarmede de gravin, die ‘the tiffin’ aan boord zou gebruiken en de residentsche instemden en dat tengevolge had, dat ééne der grootste en schoonste dier bloemen, door 't jonge meisje uit haren bouquet getrokken en Corrie met een vriendelijk lachje aangeboden werd. Dankbaar aanvaardde hij haar geschenk, terwijl hij bij zich zelven dacht, dat hij zich te Gadjah niet vergist had, toen hij in hare lichtblauwe oogen meende te lezen, dat gevoel en vriendelijkheid nog niet bevroren waren onder den invloed dien hare trotsche en, naar 't Corrie toescheen, ook ongevoelige moeder op hare dochter uitoefende. Intusschen waarschuwde een luid geklingel, dat er gediend was en haastte iedereen zich naar beneden om zich te versterken tegen de vermoeienissen, die hen dien middag wachtten. Allen waren toch door de gravin uitgenoodigd, bij haar de thee te komen gebruiken en hoewel Corrie eerst geweigerd had de uitnoodiging aan te nemen, daar hij liever bij zijne Tjisai aan boord was gebleven, had de gravin, gesteund door de residents-dochter, zoo lang hij onzen vriend aangehouden, dat Corrie, vreezende de gravin te beleedigen, 't eindelijk, in stilte zuchtend, had aangenomen. Waarachtig! 't was voor Oh Soei San om jaloersch te zijn, zoo druk bemoeiden die beide Engelsche dames zich met haren Hakakeïsan, en Corrie, die 't niet onaardig vond, zoo door 't schoone geslacht gefêteerd te worden, had er een ondeugend genoegen in, gedurende ‘the tiffin’ zoo geestig mogelijk te zijn, daar hij zag hee de luitenant bijna stikte in jaloezie, omdat hij geen woord plaatsen kon in de drukke conversatie, die Corrie en een

paar zijner collega's met de dames onderhield. Verhit door 't eten en 't drukke gesprek, haastte iedereen zich na den maaltijd naar 't dek, om tot de thee in een longchair te gaan liggen uitrusten en droomen. Voordat Corrie echter zijne medepassagiers ging helpen in dat aangename werk, sloop hij naar zijne hut, waar hij Oh Soei San en hare onafscheidelijke vriendin Isa, druk aan den maaltijd vond, vervolgens naar voren gaande, bemerkte hij daar ook niets verdachts, zoodat hij nu met een gerust geweten zich naar achteren kon begeven, om daar weldra in een longchair, op luchtige wieken 't rijk der droomen binnen te zweven, terwijl de kleine jongens, ondanks de brandende zon, nog voortdurend als amphibiën in 't water spartelden.

Gewekt tegen vier uur, verliet men een half uur later de boot, om na ongeveer twintig minuten de fraaie villa te bereiken, die de gravin bewoonde. Ook zij scheen eene liefhebster van de kinderen der natuur te zijn. Prachtige perken met veelkleurige bloemen en slingerplanten, die zich als slangen om de pilaren der voorgalerij kronkelden, deden de jonge dame van 't gezelschap luid juichen en waarlijk, 't was dan ook een overschoon gezicht, dat iedereen in eene feestelijke stemming bracht. Na thee gedronken te hebben in de weelderig ingerichte voorgalerij, stelde de gravin haren gasten een partij lawn tennis voor. De moesten van 't gezelschap, waaronder ook Corrie, hadden echter evenveel begrip van dat edele Engelsche spel, als een Dajak van hypnotisme. Wel, dat was niets, volgens hunne vriendelijke gastvrouw; zij en de andere dames zouden 't den ‘Dutchmen’ wel leeren. Dat 't leeren echter niet zoo spoedig en gemakkelijk ging, als de ladies zich dat

wel hadden voorgesteld, bleek duidelijk, toen 't spel in vollen gang was en de ‘Dutchmen’ bok op bok schoten. 't Was wanhopend, maar noch Corrie, noch zijne makkers begrepen er iets van. Konden zich misschien hunne Hollandsche hersenen niet vereenigen met de regels van een spel, dat alleen voor Engelschen schijnt te zijn uitgevonden, of werden de jongelui te veel geboeid door de gracieuse elegante bewegingen en houdingen, die bij dit spel de medespelers, die hier bijna uitsluitend uit dames bestonden, verplicht zijn te maken en aan te nemen? Wie zal 't zeggen? Zeker is 't, dat, toen de passagiers der ‘Ranée’ dien avond tegen acht uur aan boord weerkeerden, zij nog evenveel begrip van lawn - tennis hadden, als de jongens, die nog steeds in den manenschijn om den steamer dartelden.

Weldra werd 't nu tijd, afscheid te nemen van de beide Engelsche dames, die hier zouden blijven en die in gezelschap van de gravin, mede naar boord waren teruggewandeld, en van de beide werkeloozen, die hier, dank zij hun goed gesternte, eene positie hadden gevonden. Reeds eenmaal had de stoomfluit haar schril geluid, gepaard aan de toot andere geluiden, die van uit de kampong op 't strand tot op 't dek van den steamer doordrongen.

Toen ze zich voor de tweede maal hooren deed, had Corrie zijnen kennissen voor 't laatst de hand gedrukt en geeselde de schroef der ‘Ranée’ de golven met ontzettende kracht Met Oh Soei San op 't achterdek gezeten, zag Corrie één voor één de lichten van Kudat langzamerhand verminderen, steeds verminderen, tot zij eindelijk geheel verdwenen en de steamer slechts verlicht werd door 't zachtbleek schijnsel van maan en sterren.

Den volgenden morgen aan ‘the breakfast’ deelde de kapitein zijnen passagiers mede, dat, behoudens tegenspoed, de steamer dien avond tegen zeven uur te Sandakan zou binnenloopen. Verrast door 't bericht, dat 't doel der reis zoo nabij was, gaf Corrie zijn' mandoors de noodige bevelen, teneinde desnoods onmiddellijk aan wal te kunnen gaan. Vóór was 't dan ook een ontzettende herrie en verwarring, maar zij haalde nog niet bij den chaos, dien er heerschte in 't salon en de verschillende cabins, waaronder die van Corrie de kroon spande. Hij liep er dan ook telkens wanhopig uit, en 't op 't laatst maar geheel aan Tjisai en Ah Hing overlatende, bemoeide hij er zich niet meer mede. Gedurende dien ganschen dag passeerde ‘de Ranée’ een aantal kleine en groote eilanden, die onbewoond, daar recht schilderachtig als reusachtige bouquetten op de glinsterende watervlakte dreven. Tegen half zes vertoonde zich aan de kim een eiland, dat, naderbij gekomen, grooter bleek te zijn, dan eenig ander, dat de steamer dien dag gepasseerd was. Een der stuurlieden deelde Corrie mede, dat dat eiland juist over de baai van Sandakan was gelegen en dat zij dien avond nog zouden kunnen binnenloopen. Niettemin besloot onze held eerst den volgenden morgen van boord te gaan, daar hij totaal onbekend was in Sandakan en hij niet wist, waar hij zijne Javaantjes zou moeten bergen. Niet lang duurde 't, of 't eiland kwam aan stuurboord van ‘de Ranée’ te liggen en langzaam wendende, om niet op de klippen en rotsgevaarten te stooten, die 't vaarwater hier zoo onveilig maken, stevende zij statig onder een schril gefluit, de prachtige ruwe baai van Sandakan in. Daar deze klippen en rotsen de baai geheel insluiten,

vormt zij eene uitstekende vluchthaven voor schepen, die niet in staat worden geacht, de vernielende aanvallen der woeste Chineesche zee te weerstaan, want reddeloos is in vele gevallen èn schip èn bemanning verloren, als 't vaartuig door storm of cykloon deze kanten wordt uitgedreven. Binnenstoomende, vaart men bijna rakelings langs deze kolossale rotsgevaarten, die loodrecht uit zee opstijgen. Zooals Corrie met belangstelling van één der planters vernam, worden op die rotsen ook de eetbare vogelnestjes gevonden van de zeezwaluw of manoek laut, die, volgens Perelaer, bestaan uit eene geleiachtige massa van eene lichtgele kleur, welke, van zeer goede qualiteit zijnde, eenigszins doorschijnend is. De zonen van 't Hemelsche rijk vooral vinden die nestjes, behoorlijk toebereid en geweekt, eene délicatesse. Behalve dat zij er eene groote geneeskracht aan toeschrijven, vinden ze een kop bouillon van die slijmachtige zelfstandigheid 't fijnste, dat hun verhemelte streden kan. Terwijl Corrie zich deze bijzonderheden uit 't interessante werk van den overste Perelaer herinnerde, was langzamerhand de hoofdplaats van Noord Britsch-Borneo in 't gezicht gekomen en konden de passagiers de lichten der stad onderscheiden. Daarop afgaande kwam 't Corrie voor, dat 't terrein zeer heuvelachtig zijn moest, daar allerlei kleine lichtjes op verschillende hoogten glinsterden en als kleine sterren flikkerden, dat een aardig effect maakte. Over de verschansing geleund, staarde Corrie in gedachten naar Sandakan. Wat zou zijne toekomst zijn in dit nieuwe land? Plotseling vleide zich een kopje aan zijne borst en dat kussende, mompelde hij zachtkens: ‘Ah bah! laat ze brengen wat ze wil, als ze me dezen schat maar laat houden!

XIII. Sandakan.

Waaraan dacht, wat bad Oh Soei San, toen zij met haar zwartgelokt hoofdje tegen Corrie's borst leunende, zoo vurig door hem gekust werd? Smeekte ook zij om het behoud van hem, dien zij beminde boven alles, van haren Hakakeï? Wie zal 't zeggen? We behoeven er echter niet aan te twijfelen, Eene vurige omhelzing, een paar woorden, in Corrie's oor gefluisterd, verrieden hem, hoezeer zijn kleintje nog onder den invloed verkeerde der sombere onheilspellende voorgevoelens, die haar zoozeer in Singapore hadden verontrust en die, bij 't bereiken van 't doel hunner reis, haar opnieuw angstig schenen gemaakt te hebben, maar tevens zeiden hem die paar woorden, dat zij moedig en willig was, alles, alles te dragen, zelfs de grootste soesah en ontbering, als God Corrie maar voor haar behield.....

Intusschen was de bemanning der ‘Ranée’ druk aan 't werk, van de brug volgden de commando's elkander duizelingwekkend snel op en schijnbaar heerschte de

grootste verwarring aan boord, daar de matrozen als gekken door elkander vlogen. Corrie, bang wordende, dat zijne koelies eens in die herrie bij ongeluk mochten wegraken, haastte zich naar voren, teneinde een oog in 't zeil te houden. Hij vond echter zijne Bengaleezen reeds op post staan, maar dewijl hij, en dat met reden, vreesde voor een ware bestorming, als de kabels zouden zijn uitgelegd, liet hij de Javanen geheel en al door de oppassers insluiten met streng bevel, niets of niemand door te laten. Geholpen toch door de duisternis en de vele bruine broeders, zou 't zonder die voorzorgsmaatregel uiterst gemakkelijk voor hen geweest zijn te ontvluchten. Nu was daar echter geen kans op, daarenboven bleef Corrie ook op 't voordek om bij de hand te zijn, als er onverhoopt toch iets zou gebeuren. En dichter, allengs dichter naderde de steamer de pier, waarop, evenals te Kudat, eene groote menschenmassa, samengesteld uit de meeste verschillende volken, van Europeanen, tot Dajaks toe, de ‘Ranée’ ongeduldig verbeidde. Daar hoorde men plotseling een zacht schuren, door honderde hulpvaarige handen geholpen, werden de trossen aangetrokken en vastgelegd en weldra krioelde de boot van inlanders en Chineezen. Langzamerhand verminderde echter die drukte, en toen alle dekpassagiers, die grootendeels uit Chineezen en Maleiers bestonden, den steamer verlaten hadden, hield zij weldra geheel en al op, en bleef Corrie met zijne Javanen en oppassers alleen op 't voordek. Zeer viel 't den koelies tegen, dat zij dien nacht nog aan boord moesten doorbrengen, maar daar was niets aan te doen: de kandjeng toean had gezegd morgen, en nu schoot hen niets anders over, dan in dat bevel te berusten en kalm te gaan slapen. Na den

Bengaleezen voor dien nacht waakzaamheid te hebben aanbevolen, begaf Corrie zich naar achteren, waar hij eenige planters, die voor zaken in Sandakan waren, zeer gezellig tusschen de passagiers in vond zitten. Weldra was de kennis met die heeren aangeknoopt en onder 't genot van cigaretten en wiskey - soda 't gesprek alras in vollen gang. Natuurlijk was Corrie uiterst nieuwsgierig, iets naders omtrent de onderneming Suan - Lamba te hooren en na eenig vragen, vernam hij 't volgende:

De estate aan de Suan - Lamba rivier gelegen, ontleende haren naam aan dien stroom, welke zelf zijne uitmonding had in de Sandakan - baai. Evenals eene andere, was de estate aan de overzijde gelegen. Tot op ongeveer anderhalf uur van haren mond, was de rivier met een steam - launch bevaarbaar, hooger werd zij echter ondieper en 't gevaar van met een sloep om te kantelen groot, door de talrijke verrotte en half vergane boomstammen die, gedeeltelijk onder en gedeeltelijk boven water, de vaart zeer bemoeilijkten. De estate zelf was nog maar een proef; een zes à zeven jaar geleden, was er ook tabak geplant, maar toen was de onderneming weldra gesloten geworden, omdat èn koelies èn assistenten er als muizen stierven en daardoor de aanplant geheel mislukte. Gebrek aan goed drinkwater was toen en op 't oogenblik nog 't grootste bezwaar. Ofschoon de grond op verscheidene punten eene onheilspellende roodachtige kleur vertoonde, geloofde men toch wel, dat er tabak op te maken was, als men er in voldoende hoeveelheid goed drinkwater vinden kon en men de kunst verstond..... zichzelf en de koelies in 't leven te houden. Daar er nog bijna niets op de onderneming

was gedaan, werkte men er nog maar alleen met Javanen, Dajaks en Maleiers. De hoofdadministratie was in Sandakan gevestigd en de hoofdadministrateur zelf, de toean besaar, een Engelschman, die geen pisangvan een tabaksblad kon onderscheiden. Na Corrie alles te hebben gezegd; wat zij zelf er van wisten, dronken de heeren nog een wiskey soda en, na een nieuwe cigarette te hebben aangestoken, schudden zij Corrie de hand, hoopten, dat hij er 't leven zou afbrengen, en begaven zich naar hun hôtel, terwijl zij dachten, dat hun nieuwen vriend niet veel kansen vóór zich had. Toen Corrie na nog even vóór te zijn geweest, zich een half uur later naast zijn kleintje uitstrekte, herinnerde hij zich hare waarschuwingen, hare voorgevoelens, en kon hij niet nalaten te denken, dat als zij eens ziek mocht worden op Suan-Lamba, als zij er misschien zou sterven, hij haren dood, de dood van zijne Tjisai, die hij met buitensporige liefde beminde, op zijn geweten zou hebben, dat hij zelf er de oorzaak van zijn zou. En huiverend keerde hij zich om en doodstil luisterde hij een oogenblik naar hare geregelde ademhaling en vurig smeekte hij den Almachtige beiden te sparen, maar als er een zou moeten worden weggenomen, niet haar te doen sterven. O, groote egoïst!..... Egoïst? Neen lezer! op 't moment, dat Corrie zóó bad, beschouwde hij 't leven nog als een gunst, als een zaligen droom, dacht hij zich op te offeren voor zijne Tjisai, door zijn dood te redden. Hij kon nog niet weten, dat sterven niet 't ergste is, dat een mensch kan overkomen, en hij dacht in dergelijke dingen niet diep genoeg door om te beseffen, dat zonder haren Hakakeï, 't leven voor Oh Soei San ook een marteling zijn zou.....

Onrustig sliep Corrie dien nacht, als we tenminste zijn telkens afgebroken sluimer, zijn aanhoudend wakker schrikken en opspringen en zijn gedurig kijken op zijn horloge, slapen mogen noemen. Met vreugde zag hij dan ook den nieuwgeboren dag aanbreken en fluks stond hij op om voor de laatste maal vóór inspectie te gaan houden. Zijn kleintje sliep nog steeds, rustig, onbekommerd, terwijl, naar een zachten glimlach te oordeelen, liefelijke beelden haren geest bezig hielden. Toen Corrie weder in de hut kwam was zij juist ontwaakt en, hem vriendelijk toelachende, stak zij hem haar gezichtje toe, frisch als 't morgenrood zelf, om zijn morgenkus te ontvangen. Een uur later begaf Corrie zich, na een kop thee te hebben geslurpt, aan wal, om bijtijds zijne opwachting bij zijn manager te maken. Een goed gebaanden weg volgende, aan de eene zijde door de baai begrensd, die hare blauwe golfjes, als ware zij vermoeid, lusteloos naar 't strand stuwde, terwijl hemel-hooge bergen en rotsen, met een groen tapijt bedekt, hem aan den anderen kant afsloten, vergat Corrie weldra zijne sombere denkbeelden en zijn onrustigen nacht om 't prachtige tooneel te bewonderen, dat hij voor zich had. En hoe verder hij kwam, 't kantoor was ongeveer een half uur loopens buiten de stad gelegen, hoe hooger de bergen werden, hoe meer de weg begon te klimmen, hoe woester, grootscher en majestueuser de natuur zich vertoonde. Aan de overzijde deed zich 't land als een blauwe nevel voor, als een nevel, die aanstonds zou wegtrekken om den toeschouwer een ruimen blik op de machtige zee te doen slaan. Verdiept in de bewondering van deze schoone natuur, aangegrepen door de plechtige rust, die alom heerschte, wandelde Corrie voort, tot hij

plotseling voor een flink houten gebouw stond, dat ongetwijfeld 't kantoor was. Hoog boven zich ontdekte hij een paar huizen, waarvan 't grootste lager gelegen was dan 't kleinste. Bij zich zelf denkende, welk een prachtig vergezicht men van de galerij van dit zoo teekenachtig gelegen nestje over Sandakan's baai moest hebben, besteeg Corrie de trap naar 't kantoor. Beleefd werd hij daar door een klerk ontvangen, die hem verzocht te wachten, daar de headmanager nog niet bij de hand was. Nadat Corrie zich ongeveer een half uur had vermaakt met 't gezicht op den jongen man, die blijkbaar niets te doen had, hoorde hij iemand aankomen en stond hij weldra tegenover zijn hoofdadministrateur. Alras waren de beide heeren nu, met de traditioneele wiskey-soda voor hen, in een druk gesprek gewikkeld. Spoedig echter bleek 't Corrie, dat zijn baas niet 't minste begrip had van de werkzaamheden op eene tabaksestate en dat hij uiterst zuinig was. De Javanen toch, hadden hem om eenig voorschot gevraagd, om vóór 't vertrek naar de estate 't een en ander te kunnen koopen, maar eerst na eene lange redeneering kon Corrie er den manager toe krijgen hem..... $ 100 te geven op rekening der koelies. Verder stelde hij nog een pondoq tot Corrie's beschikking, teneinde er de Javanen in te huisvesten, tot den tijd van vertrek aangebroken zou zijn, alsmede nog drie Bengaleezen om de Javanen te escorteeren. Het vertek naar de estate bepaalde hij op den volgenden morgen per steamlaunch, die een tonkang (inlandsch schip) zoude sleepen, waarop de koelies plaats zouden moeten nemen. Na dit afgesproken te hebben, viel de waardige hoofdadministrateur met gesloten oogen in zijne longchair, alsof hij doodmoe was. Eerst een minuut of

tien later, kwam hij weder bij en vertelde hij Corrie, dat gedurende de veertien maanden, die hij nu reeds in de tropen was, zijn gestel meer geleden had dan in de 38 jaar, die hij in zijn ‘Sweet home’ had doorgebracht. Waardoor? dat bleef Corrie een raadsel. Op 't punt van te vertrekken, deelde de manager onzen jongen vriend nog mede, dat hij zich in Sandakan van alles zou moeten voorzien, want dat hij op Suan Lamba niets, totaal niets zou kunnen krijgen Een kedeh, een kleine Chineesche toko, zooals men die op alle ondernemingen in Deli vindt, was daar nog niet, zoodat men verplicht was, voedsel en verschillende dranken, atap en beddegoed, in één woord alles, mede te sjouwen. Een half vergaan en verrot managershuis, dat nog dagteekende uit den tijd, dat een eerste aanplant was beproefd geworden, zou alles zijn, wat Corrie er zou vinden. Misschien zou hij zich daarin wel kunnen opschieten, maar misschien ook niet, hij moest maar eens zien.

Een oogenblik daarna bevond Corrie zich op den terugweg naar den steamer, met drie Bengaleesche oppassers voor de koelies achter zich. Nu had hij echter geen oog voor de schoone natuur, maar al te duidelijk toch had hij uit 't gesprek met zijn administrateur begrepen, dat hem daar op Suan Lamba een taak wachtte, een taak, waar hij eigenlijk niet op had gerekend. Naar 't juist gehouden gesprek te oordeelen, bestond alleen nog maar de plaats, waar de estate zou moeten komen en die estate te maken, was aan Corrie opgedragen. Met gebogen hoofd vervolgde onze vriend zijn weg en hetgeen hij nu gehoord had, in verband brengende met dat van den vorigen avond, stelde hij zichzelven ernstig

de vraag: ‘Mag ik Oh Soei San met mij voeren in die oerwouden en wildernissen?’ En partijdig overwoog hij 't vóór en tegen van de zaak. Indien hij ze niet medenam, zouden ze moeten scheiden, niet voor lang, maar toch in elk geval voor een dag of veertien. En nam hij ze mede, dan zouden ze ja, bij elkander blijven, maar dan zou ze ook misschien worden blootgesteld aan ontberingen, die haar eene zware ziekte, misschien wel den dood zou kosten. Neen, die kans mocht Corrie haar niet laten loopen, dan was 't beter voor een korten tijd te scheiden, en eerst alleen te gaan, teneinde op Suan-Lamba een gezellig nestje voor zijne Tjisai gereed te maken. 't Zou dan toch ook niet voor lang zijn, hoogstens maar een veertien dagen. Oh Soei San zou 't trouwens zelf wel begrijpen, dat die korte scheiding noodzakelijk was, zij zou in Corrie's beslissing berusten, en 't hem niet moeilijk maken, en als zij toch met hem mede wilde gaan, welnu, dan zou hij zijn gezag laten gelden en haar toonen, dat hij, waar 't haar waarachtig welzijn gold, zijn wil zou weten te handhaven. Maar nog eens, zij zou zelf wel begrijpen, dat 't, zooals Corrie had besloten, beter was. Mede te gaan zou immers onzin zijn..... Een zucht van verlichting besloot Corrie's overpeinzingen en vroolijker dan daareven, versnelde hij zijn pas. Weldra zag hij dan ook de ‘Ranée’ weder liggen en op haar achterdek een groep luidruchtige planters, die met de beide werkeloozen Champagne zaten te hijschen, waaruit Corrie begreep, dat zij zich eene positie hadden veroverd. En zoo was 't; beiden waren in 't vinden van eene betrekking geslaagd. Na een paar glazen bruisende wijn met hen en de anderen te hebben geledigd, begaf Corrie zich naar

voren, waar hij den mandoor gelastte te zorgen, dat over een uur de Javanen gereed zouden zijn den steamer te verlaten. Zich vervolgens naar zijne cabin begevende, wilde hij Oh Soei San zijn besluit mededeelen, maar daar hij zag, dat ze nog aan 't pakken was, vond hij 't beter zijne mededeeling uit te stellen tot den middag, wanneer zij rustig in het hôtel zouden zijn. Weldra deed zich nu een welbekende bel hooren en voor 't laatst vereenigden zich de passagiers der ‘Ranée’ aan ‘the breakfast.’ Een uur later stonden de Javanen gepakt en gezakt, onder 't toezicht der Bengaleezen, op 't ‘voorwaarts!’ van Corrie te wachten. Vóór hij echter dat bevel gaf, liep hij als een veldheer, die zijne troepen inspecteert, hunne rijen door. En als altijd viel 't hem op, hoe min de meesten er uitzagen. Moest hij met die luidjes eene estate maken? Waarachtig! niet veel, meende hij, zouden hun groen vaderland weerzien. Ook Isa was onder hen, maar voor haar zou hij zorgen, als ze 't tenminste wilde, en beiden, hij en Isa, zouden zorgen voor. Oh Soei San, beiden zouden haar bewaken en liefhebben, ja, liefhebben! En haar vriendelijk toeknikkende, liet hij 't ‘Voorwaarts!’ hooren. Een uur later waren de koelies ter bestemder plaats, waar de hoofdadministrateur hen vluchtig beschouwde en zij vervolgens in een pondoq werden opgesloten tot den volgenden morgen. Corrie gaf echter den schildwachten last de Javaansche vrouw Isa door te laten, als zij wilde. Vlug begaf hij zich nu terug naar den steamer om Oh Soei San te halen en samen in 't hôtel ‘the tiffin’ te gaan gebruiken. Met haar beschouwde hij ook voor 't eerst Sandakan. En de hoofdstad van Britsch Noord-Borneo is een beschouwing overwaard.

Zij toch is verdeeld in eene boven en benedenstad. De eerste nu, is op 't strand gebouwd, op palen, zoodat, wanneer 't vloed is en de golven het strand als 't ware verzwelgen, zij onder de stad doorstroomen, om met onheilspellend, doch gevaarloos geraas tegen de palen, waarop zij rust, te breken en zich te verdeelen. Op ééne reusachtige brug dus, met verscheidene zijtakken, zijn de talrijke huizen der inlanders en vreemde Oosterlingen gebouwd. Dat het voor elken Europeaan, die voor 't eerst Sandakan bezoekt, een vreemd gezicht oplevert, eene stad te zien gebouwd op palen en van planken samengesteld, is licht te begrijpen. Ook Corrie was in de hoogste mate verwonderd, 't was hem of hij nog op den steamer was, waar hij zijne oogen ook wendde, nergens zag hij iets anders dan planken, die, stevig met elkander verbonden, een flinke breede brug daarstelden. Rijen huizen met atap gedekt, vormen de straten in deze houten stad. Aan elkander gebouwd, zijn 't meest kleine toko's, die voor 't meerendeel aan Chineezen en Maleiers behooren. In de nabijheid der pier bevinden er zich een paar, die met eenige kantoren door Europeanen worden gebruikt, maar die, hoewel grooter en uitgestrekter dan de andere, ook uit hout en atap opgetrokken zijn. Mocht 't ongeluk eens willen, dat er hier een brand uitbarstte, terwijl er eene stevige bries staat, niemand zou een cent voor 't behoud dezer planken stad geven; behalve dat toch, zooals Corrie later opmerkte, de aanwezige bluschmiddelen zeer primitief zijn, is de behandeling der spuiten alleen van uit zee mogelijk, daar de brandweer anders zelf gevaar loopen zou, van te gaan branden..... Deze curieuse plaats is met de bovenstad verbonden door een tamelijk steilen, slecht onderhouden weg, die steenachtig

en vol gaten, den Europeaan geen zeer hoog denkbeeld geeft van den ijver der afdeeling weg en werken, als die tenminste in de hoofdplaats van Engelsch-Borneo bestaat. Het plateau, waarop de bovenstad gebouwd is, bereikt hebbende, heeft men een langwerpig vierkant voor zich, waarvan de bovenzijde ingenomen wordt door 't uitgestrekte postkantoor, de rechterzijde door de court, waarachter de bureaux en drukkerij der British North-Borneo Herald en daarnaast een flink steenen hôtel, gehouden door den Chinees Sun Kwong Loong, die tevens, tokohouder, commissionair, expediteur, handelsagent en luitenant der Chineezen is. De linkerzijde en de basis van 't vierkant worden beide gevormd door eene rij houten Europeesche huizen, die tusschen 't groen gebouwd en door talrijke veelkleurige bloemen en slingerplanten versierd, een vroolijken aangenamen indruk maken. Een weg, waar men verbaasd over staat, zoo breed en goed onderhouden en die Corrie betere gedachten omtrent de afdeeling weg en werken deed voeden, omringt 't open vierkant, waarvan 't midden is ingenomen door eene esplanade, die in den rechter bovenhoek prijkt met een monument ter gedachtenis aan iemand, die in Sandakan vermoord werd, en die (de esplanade) dient voor de criquet en andere spelen, die door de Engelschen zoo druk worden beoefend.

Na Sandakan aldus vluchtig met Oh Soei San te hebben beschouwd, begaf Corrie zich met haar naar 't hôtel, waar Ah Hing met hunne koffers bereids was aangekomen en liet zich daar eene kamer geven. Scheen 't van buiten reeds een groot gebouw, als men binnen was kon men eerst zien, hoe uitgestrekt 't was en hoe de bouwmeester van elke ruimte partij had getrokken.

Behalve de eetzaal en een paar kamers, bevinden zich de overige vertrekken op de eerste verdieping, die eene flinke galerij heeft, waarop eenige kamers uitkomen en waaruit men een ruimen blik kan slaan over de beneden stad op Sandakan's ruime baai. Daar ééne dier kamers leeg stond, nam Corrie er bezit van en terwijl Oh Soei San 't een en ander uitpakte en zich lekker maakte, ging hij, na een lijstje gemaakt te hebben, naar beneden, teneinde, behalve voor provisie voor zich en zijne koelies, nog voor eene massa andere artikelen te zorgen. Gelukkig was de toko beneden ruim voorzien, en Sun Kwong Loong, iemand, die voor zijne goede klanten alles over had, als men hem maar niet om geld vroeg. En dat Corrie als acting-manager van Suan-Lamba estate een goede klant van hem zou worden, begreep de pintere (uitgeslapen) zoon van 't Hemelsche rijk als bij instinct. Hij hielp hem dan ook met alles snel en goed en reeds dacht Corrie klaar te zijn, toen hij zich plotseling herinnerde, dat hij nog een bultzak, kussens en klamboe moest hebben. Hier haalde echter de Chinees zijne schouders op, die dingen had hij niet in voorraad, maar onmiddellijk zou hij ze laten maken, zoodat Corrieze over een dag of twaalf zou kunnen hebben. Over eene dergelijke regeling van zaken was echter onze jonge vriend volstrekt niet lekker. Van den headmanager wist hij toch, dat er op de estate zelf niets, absoluut niets te krijgen was; kon hij dus geen bultzak met toebehooren medenemen, dan had hij 't aangename vooruitzicht, een poos op den grond te moeten slapen, blootgesteld aan de venijnige beten der muskieten, die in Borneo vooral zoo talrijk en bloeddorstig zijn. Hij stelde zich dan ook niet tevreden met de verklaring van den hôtel-tokohouder, commissionnair,

expediteur, handelsagent en luitenant, maar naar zijne kamer keerende, zond hij Ah Hing uit om in de kampong of benedenstad de voorwerpen te gaan koopen, waarvan Sun Kwong Loong hem had verklaard, dat ze nergens in Sandakan te krijgen waren. Tevergeefs liep Ah Hing dan ook de eene toko in en eene andere weder uit, maar niemand kon hem aan 't gevraagde helpen, zoodat hij eindelijk terugkeerde en zijn toean verslag deed van zijne vruchtelooze zending. Knorrig hoorde Corrie hem aan: 'Wat voor eene onmogelijke plaats was dat Sandakan dan toch, eene plaats waar men niet eens 't noodigste krijgen kon!' Aldus mopperend en in 't minder aangename vooruitzicht van zich in den eersten tijd op de estate met een planken bultzak te moeten behelpen, gaf Corrie den hôtelhouder last, onmiddellijk beddegoed te laten maken. Met een fijn, haast onmerkbaar lachje hoorde deze hem aan, terwijl hij Corrie troostte met hem bijna stellig te beloven, dat over een veertien dagen alles gereed zou zijn. Bij elk ongeluk komt echter een geluk. Dat Corrie toch geen beddegoed kon krijgen was eene reden temeer om zijne Tjisai hier te laten; zij kon hare teere leden toch niet op planken uitstrekken, zij kon toch haar zacht gelaat en fijne handjes niet blootstellen aan die wreede muskieten. Neen, neen, dat kon niet, dat zou in der eeuwigheid niet gebeuren. Trouwens zij zelve zou 't niet willen en ze zou er gelijk in hebben ook en terwijl Corrie naar zijne kamer ging om met Oh Soei San 'the tiffin' te gebruiken, dat Ah Hing op de galerij voor hen had gereed gezet, dacht hij bij zichzelf, dat hij 't toch niet prettig zou vinden, als zijne Tjisai, wanneer zij hoorde, welke ontberingen Corrie op Suan Lamba wachtten,

misschien onmiddellijk vragen zou of er geen gelegenheid zon zijn hier te blijven, tot 't daar ginds een beetje beter en gezelliger zou zijn ingericht. Neen, stellig niet, dat zou hij niet prettig vinden, maar dat zou toch eigenlijk gekheid van hem zijn, ze zou er immers gelijk in hebben: Ah bah! hij was veel te gevoelig.

Corrie! Corrie! hoe kondet, hoe durfdet ge zóó over uw kleintje denken! Kent ge ze nu nog niet, weet ge nu, na een groot jaar met haar geleefd te hebben, nog niet, wat ge aan haar hebt? Begrijpt ge nu dat teeder liefhebbende wezentje nog niet? Hoe hebt ge den moed te denken, dat zij, die U uit de handen der Chineezen, van onder de parang eener tot wanhopige woede gebrachte furie redde en U tot nog toe niets dan ontelbare blijken van trouwe innige liefde gaf, dat zij uit vrees voor eenige muskietenbeten, uit vrees voor eenige onbeduidende ontberingen, U alleen zou laten trekken naar eene streek zóó woest, zóó onherbergzaam als Suan-Lamba! Acht ge hare verklaring dan, dat zij U liefheeft, dat zij U bemint, meer dan haar leven, van nul en geener waarde? Corrie! Corrie! verdient ge wel door Oh Soei San bemind te worden, verdient ge wel dat die reine engel die niets dan liefde ademt, U aanbidt, vergoodt? Zeg! verdient ge dat wel?.....

Na ‘the tiffin’, toen Corrie zich had uitgestrekt in eene longchair, toen zijne Tjisai, als in vroeger dagen, eene cigarette voor hem gerold en aangestoken had, besloot hij haar te zeggen, hetgeen hij zich voorgenomen had en denkende, dat zij 't kalm zou opnemen, viel hij met de deur in huis en vertelde hij zijne Oh Soei San alles, zijn verhaal besluitende met de woorden:

‘En nu was mijn voornemen alleen vooruitte gaan en

my dading hier te laten, tot ik 't op de estate een beetje bewoonbaar en gezellig heb gemaakt, maar je vacantie duurt maar een veertien dagen kleintje! langer kan Hakakeï zijne Tjisai niet missen!'

Verbaasd had Oh Soei San Corrie in 't begin aangehoord, hoe verder hij echter kwam, hoe meer hare verwondering over hetgeen zij hoorde week, hoe krampachtiger haar mondje zich begon samen te trekken, hare lippen begonnen te beven en hoe zwaarder en somberder eene wolk van treurigheid haar anders zoo helder en zonnig gelaat overtrok. Zij hield zich echter in, zoolang hij sprak, maar nauwelijks had zij zijne laatste woorden gehoord of een hevig hartstochtelijk snikken, een milder tranenvloed gaf haren boezem lucht en deed Corrie verwonderd opspringen, verpletterd haar aanzien. Niet wetende, wat te doen om haar te bedaren, liet hij haar een wijl snikken en schreien, hetgeen ontegenzeggelijk 't beste middel was om haar weer tot zichzelve te brengen. Tenlaatste bedaarde zij een weinig en nu waagde Corrie 't zijn arm om haar tenger middeltje te slaan, haar kopje aan zijne borst te trekken en met zijne zachste stem te vragen, wat zijn kleintje scheelde, wat die hartstochtelijke droefheid beteekende. Groote goden! nog begreep hij 't niet, nog schreef hij die plotselinge uitbarsting aan iets anders toe. Een paar woorden, van haar echter snikkend geuit, brachten hem eensklaps op de hoogte: Wat heeft Oh Soei San gedaan, dat Corrie niet meer van haar houdt, dat hij alleen weg wil gaan, dat hij haar hier eenzaam wil achterlaten, of is hij haar reeds moe geworden?'

Deze woorden, afgebroken en onder een vernieuwden tranenvloed uitgebracht, vielen als zoovele mokerslagen

op Corrie's ziel. Dus was alles zijne schuld! Allah! wat was hij weer bôdoh (dom) geweest, door zijn kleintje zoo in eens alles te zeggen, hij had toch moeten denken, dat hij haar en geen koelie voor zich had, maar hij kon zijne verregaande domheid weder goed maken en zonder na te denken, zonder eigenlijk goed te weten, wat hij deed, alleen de inspraak van zijn hart volgende, knielde hij weer naast haren stoel en, haar gezichtje, nog nat van tranen, weer aan zijne borst vlijende, fluisterde hij haar in: ‘Kindje, kindje! ik deed 't immers alleen voor je bestwil, maar als je mede wilt gaan, allah! ik zal 't je niet verbieden, ofschoon ik 't niet goed vind en 't jammer zal zijn van je zacht gezichtje en fijne handjes. Wie weet echter of die ellendige wreede njamoq (muskieten) geen kassian (medelijden) met je zullen hebben, hoewel ik er aan twijfel!’ Een luide juichkreet, een lachen door hare tranen heen, zeide Corrie genoeg en ofschoon hij zichzelven laf vond en verachtelijk, dat hij zoo snel ontrouw was geworden aan zijn, dien morgen zoo plechtig opgevat voornemen, doorstroomde hem niettemin een zalig gevoel, dat hij zich in zijne meening vergist had en dat hij zoozeer door zijn Tjisai bemind werd, dat zij zelfs de grootste soesah, de ellendigste ontbering niet achtte, als zij haren Hakakeï maar vergezellen mocht.

Een half uur later hoorde men op dat gedeelte der galerij niets dan eene geregelde ademhaling: beiden sliepen en rustten; zij, vermoeid van haar schreien en snikken, hij, van zijn loopen dien morgen.

Tegen half vijf ontwaakte Corrie door 't gebalk van een ezel. Opgewonden sprong hij op en zich over de balustrade buigende, zag hij werkelijk 't dier, dat hij,

zoolang hij in de Tropen was, niet meer had gezien. In Deli toch bevindt zich van deze diersoort juist één exemplaar, dat, tijdens Corrie's verblijf aldaar, eens van eigenaar verwisselde en toen een fabelachtigen prijs opbracht. Daar onze vriend er nu zelf een in zijne jeugd had gehad, een, waar hij zielsveel van had gehouden, hoewel hij hem meer slaag dan eten gaf, is 't geen wonder, dat hij met ontzettend veel genoegen weer een grauwtje terugzag. 't Was of hij weer jong was en weer hoorde hij de zachte welluidende stem zijner moeder, die hem smeekte, toch kassian te hebben met 't dier en 't niet zoo te ranselen.

Intusschen was ook Oh Soei San wakker geworden en zich bij Corrie voegende, lachte zij hartelijk om 't dier, dat, losgebroken, aan eenige inlanders handen vol werk gaf.

Maar kan Britsch Noord-Borneo roemen op een ezel, misschien wel op meer dan een (vierbeenige), op zijne paarden behoeft 't niet trotsch te zijn. De weinige, die Corrie in Sandakan zag, hadden meer van geraamten met vel overtrokken dan wel van 't edelste dier der schepping. Klein van postuur, slecht onderhouden en gevoed, was hun geheele voorkomen een beklagenswaardig gezicht. In hunne groote holle oogen leest men: armoede, gebrek, treurigheid en levenszatheid. Waarachtig! ze daar te zien heen wankelen op hunne wrakke pooten, die ternauwernood 't lichaam meer konden dragen, was een akelig hartverscheurend gezicht. En terwijl Corrie zich zijn edelen vurigen Kilat herinnerde, beklaagde hij deze paria's van 't paardengeslacht diep en innig.

In zijne beschouwing werd hij gestoord door Ah Hing,

die thee bracht. Na vervolgens gemandied te hebben, gingen Corrie en Oh Soei San een eind loopen. Hier toch waren geen jinricksha's, noch zelfs eene caretta-sewa (huurwagen). Verbaasd vroeg Corrie zich dan ook af, waar de paarden voor gebruikt werden, die hij dien middag had gezien. Overigens amuseerden beiden zich best in de benedenstad, die met hare tallooze lichten en lichtjes, met haar houten straten en huizen, een aardig effect maakte.

Tegen acht uur terugkeerende, deden zij allen eer aan 't diner, dat moeielijk slechter had kunnen zijn, waarna ze zich als vroeger uitstrekten op longchairs en spraken over Soengei, Kuda, Davel, Sarina, Singapore, Isa en de toekomst en minnekoosden, alsof zij elkander pas hadden leeren kennen. En in zekeren zin was zulks zoo, tenminste van Corrie's kant.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.